

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝVOJ OSÍDLENÍ KŘEMŽSKÉ KOTLINY
S DŮRAZEM NA VRCHOLNĚ STŘEDOVĚKÉ AŽ RANĚ NOVOVĚKÉ
HMOTNÉ PRAMENY**

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Rudolf Krajíc, CSc.

Autor práce: Jaroslav Haman

Studijní obor: Archeologie

Ročník: 4.

2010

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma *Vývoj osídlení Křemžské kotliny s důrazem na vrcholně středověké až raně novověké hmotné prameny* jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích .....

.....

Jaroslav Haman

Poděkování:

Rád bych poděkoval především panu Doc. PhDr. Rudolfu Krajíci, CSc., jemuž vděčím za vedení práce, cenné rady, připomínky a četné konzultace. Dále děkuji Mgr. Ondřeji Chvojkovi Ph.D, MUDr. Jaroslavu Poláchovi, Mgr. Zuzaně Thomové, Bc. Tereze Šálkové a Bc. Martinu Ptákovi za poskytnutí mnohých informací a materiálů. Dále bych rád poděkoval paní Zdeně Vackové, která mě přivedla k zájmu o historii. Poděkování patří v neposlední řadě i mé rodině za umožnění mého studia a za jejich trpělivost při psaní této práce.

Vývoj osídlení Křemžské kotliny s důrazem na vrcholně středověké až raně novověké hmotné prameny

Anotace:

Tato práce se zabývá vývojem osídlení Křemžské kotliny a je podrobněji zaměřena na období středověké kolonizace a raného novověku.

Na základě písemných pramenů, geografických dat, toponomastiky a především archeologických pramenů je nastíněn vývoj osídlení na sledovaném území. Práce je syntézou uskutečněných výzkumů Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Regionálního muzea v Českém Krumlově a povrchové prospekce J. Polácha.

Přílohy: Mapové podklady, katalog nalezišť, kresebná a fotografická dokumentace nemovitých archeologických památek, kresebná a fotografická dokumentace nálezů.

Development of settlement in Krems basin with emphasis on material sources from high middle ages until early modern period

Annotation:

This work analyzes the development of settlement in Krems basin and it is mainly focused on the period of medieval colonization and on early modern period.

The description of the development of settlement in explored district is based on written documents, geographical data, toponymy and it is especially based on archeological sources. This work is the synthesis of researches which were made by South-Bohemian Museum in České Budějovice, Regional Museum in Český Krumlov and surface collection of J. Polách.

Appendices: Maps, catalogue, layout and photographic documentation of immovable archeological monuments, drawings and photography of finds, etc.

1. Obsah

1. Obsah.....	1
2. Úvod	2
3. Metodika.....	3
4. Struktura práce a použité metody.....	5
5. Dějiny archeologického bádání sledovaného mikroregionu.....	9
6. Vymezení sledované oblasti a přírodní podmínky (obr. 1 - 6).....	13
7. Křemžská kotlina v pravěku.....	18
8. Raně středověké (slovanské) osídlení mikroregionu	25
9. Současný stav historického a archeologického poznání osídlení jednotlivých obcí na vymezeném území.....	26
10. Výsledky terénní prospekce	107
11. Závěr.....	110
12. Zkratky	112
13. Literatura a prameny	113
14. Přílohy	119

2. Úvod

Při volbě tématu bakalářské práce jsem vycházel z přesvědčení, že by mělo být badatelsky přínosné a mělo by se mě osobně dotýkat. Z těchto důvodů jsem si vybral téma, které se týká mého rodiště a jeho blízkého okolí.

Tato práce je převážně zaměřena na období středověké kolonizace na území Křemžské kotliny a na nálezy každodenní hmotné kultury (nejčastěji fragmenty keramických nádob) spadající do této časové periody (2. polovina 13. a 1. polovina 14. století). Těžištěm práce je porovnání písemných dokladů s doklady archeologickými a z toho vyplývající potvrzení či posunutí datace založení jednotlivých obcí ležících na vymezeném území.

Keramické zlomky nádob z mladšího období (výjimku tvoří inventář z hradu Dívčí Kámen) nebudou v této práci popisovány a to z důvodu existujících rožmberských análů a také z důvodu keramikou doložené kontinuity osídlení všech obcí (kromě zaniklé vsi Boří) na vymezeném území. Z mladšího období (15. a 16. století) jsou v práci popisovány méně obvyklé nálezy (např. bronzové rolničky) a také nálezy ze sídelního horizontu hradu Dívčí Kámen.

Křemžská kotlina jako krajinný celek ležela donedávna (do roku 2000) stranou zájmu archeologických pracovišť. Nárazovité a poměrně ojedinělé archeologické akce přinesly pouze dílčí poznatky o vrcholně středověkém až raně novověkém osídlení mikroregionu.

V předložené práci shrnuji tyto dílčí archeologické poznatky z vymezeného území a období. Součástí této práce je mnou zpracovaná materie, která byla nalezena při dlouholeté prospekční činnosti J. Polácha, kromě této materie byla mnou také zpracována keramika ze záchranného výzkumu v Brloze a několik starších keramických nálezů, které jsou uloženy v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích (JČM).

Vymezené téma není psáno pouze pro archeologickou či historickou obec, ale mělo by čtenáři se zájmem o regionální historii zpřístupnit nové poznatky, metody, náměty, teorie i možné závěry.

3. Metodika

Tato kapitola je zaměřena na vymezení pojmů použitých v této bakalářské práci.

Pojem *de jure* [de júre] (v klasické latině *de iure*) je v této práci chápán jako výraz znamenající „podle práva“ (*wikipedia.cz 2010*).

Pojem *de facto* je v této práci chápán jako latinský výraz vyjadřující „ve skutečnosti“ nebo „v praxi“. V této práci je tento pojem používán jako protiklad k *de jure* (*wikipedia.cz 2010*).

Pod pojmem mikroregion je v této práci rozuměna celá oblast Křemžské kotliny, která je geograficky vymezena v 6. kapitole.

Pojem lokalita je v této práci chápán jako synonymum k pojmu naleziště. Naleziště je zde chápáno jako intuitivně vymezená komponenta nebo nestrukturovaný shluk komponent, případně jen místo kde byl učiněn nález (*Kuna ed. 2004*). Jednotlivé lokality jsou od sebe vždy vzdáleny minimálně 100 m, v případě nálezu učiněného v polygonu sběru, se stometrová vzdálenost počítá od jeho krajního bodu.

Jako komponenta je chápán prostorový, chronologický a funkční celek vzniklý kumulací artefaktů a ekofaktů v někdejších areálech aktivit (*Kuna ed. 2004*).

Pod pojmem polygon sběru je v této práci chápán jednotlivý úsek krajiny, v němž probíhá sběr. Nejčastěji jde o jednotlivá pole nebo jejich části (*Kuna ed. 2004, 315*).

Pod pojmem intravilán je v této práci rozuměno souhrnné označení pro zastavěné plochy obcí, popřípadě pro plochy určené k zástavbě (*wikipedia.cz 2010*).

Pojem extravilán je chápán jako souhrnné označení pro nezastavěnou část obce, resp. nezastavěnou část jejího katastrálního území (*wikipedia.cz 2010*).

Pojmem blízké okolí intravilánu je v této práci myšleno území, které se rozprostírá do 300 m od nynější zastavěné plochy obce. Toto území může být v několika případech prodlouženo do 500 m (např. když byl nález učiněn v ploše pole, které se přímo přimyká na intravilán obce).

Pojem střed obce je zde chápán jako historické jádro obce (náměstí či náves), které je rozpoznatelné již na historických mapách.

Pojmem sídliště je v této práci rozuměn sídlení areál, který leží ve standardní poloze vzhledem k okolnímu terénu (*Kuna ed. 2004*).

Pojmem hradiště je v této práci rozuměn sídelní areál, jehož charakteristickým prvkem je ohrazení valy a/nebo příkopy a specifická umístění v krajině, spojená zejména s dominantní polohou (vrcholky kopců, ostrožny) (*Kuna ed. 2004*).

Pod pojmem výšinné sídliště je v této práci myšlen sídelní areál, který je bez umělých terénních prvků (např. valy a příkopy) a nachází se v dominantní poloze (vrcholky kopců, ostrožny) (*Kuna ed. 2004*).

Pojem katastrální území (k. ú.) je v této práci chápán jako technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru nemovitostí společně evidovaný soubor nemovitostí. Na území dnešního Česka vznikly jednotky územního katastru až v roce 1789 při zavedení Josefínského katastru (*wikipedia.cz 2010*).

V této práci jsou, z důvodu existence pouze sedmi k. ú. (jmenovitě Brloh, Holubov, Chlum u Křemže, Křemže, Nová Ves, Rojšín a Třísov) na území Křemžské kotliny, jednotlivé nálezy učiněné na sledovaném území přiřazeny zpravidla k nejbližší obci s přihlédnutím ke krajinnému rázu (*Kuna ed. 2004*). Celkem osm obcí ze sledovaného mikroregionu je součástí k. ú. jiné obce; na tuto skutečnost je upozorněno v úvodní informační hlavičce každé obce. Tato metoda se jeví pro oblast Křemžské kotliny vhodnější, protože zpřesňuje lokalizaci místa nálezu. Jednotlivé nálezy jsou však snadno přiřaditelné na jednotlivá katastrální území a tudíž nedochází k porušení vžitých lokalizačních tendencí.

Základní informace obsažené v úvodní hlavičce jednotlivých obcí (nadmořská výška, poloha města, počet obyvatel při posledním sčítání a katastrální výměra) jsou převzaty z oficiálních webových stránek obcí či z jiných webových zdrojů (*wikipedia.cz 2010*). Počet obyvatel z let 1869 až 1873 byl většinou převzat z obecních či farních kronik.

4. Struktura práce a použité metody

4.1. Struktura práce

Struktura této práce je z velké části převzata z bakalářské práce M. Ptáka z roku 2008 (*Ptáček 2008*); tato skutečnost byla doporučena vedoucím práce.

První kapitola je zastoupena obsahem této práce. Následující kapitola se zabývá úvodem bakalářské práce. Ve 3. kapitole je popsána metodika (vymezeny použité pojmy). Ve 4. kapitole je popsána struktura práce a metody použité při jejím řešení (kapitola 4.2.).

V následující kapitole jsou shrnuty dějiny archeologického bádání na území Křemžské kotliny. V 6. kapitole je sledovaný region představen po stránce geografické. Jsou zde shrnuty přírodní podmínky (geologická stavba a geomorfologie, půdní pokryv, půdní poměry a potenciální rekonstruovaná vegetace).

V 7. kapitole jsou zmíněny doklady pravěkého osídlení na sledovaném území. V následující kapitole je na základě archeologických dokladů v krátkosti shrnuto raně středověké (slovanské) osídlení Křemžské kotliny.

Nejobsáhlejší částí práce je kapitola 9, ve které je na základě historických a především archeologických dokladů popisován vývoj osídlení jednotlivých obcí mikroregionu zaměřený na středověkou kolonizaci.

V 10. kapitole jsou popsány výsledky povrchové prospekce. Kapitola 11 představuje závěr této práce. V následující kapitole jsou vysvětleny zkratky, které jsou v práci použity.

Ve 13. kapitole je sepsán seznam použité literatury a pramenů. 14. kapitola obsahuje přílohy této práce.

Součástí příloh je abecedně řazený katalog lokalit. Obrazové přílohy jsou řazeny podle jednotlivých kapitol a je na ně průběžně odkazováno v textu. Na přiloženém nosiči je uložena tato práce i s přílohami.

4.2. Použité metody

4.2.1. Studium písemných pramenů a literatury

Při snaze o nástin postupu a struktury osídlení na vymezeném území je možné vycházet z písemných zmínek o jednotlivých obcích. V práci je čerpáno ze souborných zpracování A. Sedláčka (*Sedláček 1999*), A. Profouse (*Profous 1947 - 1957*) a také z publikace „Z dějin Křemežska“ (*Nejedlý a kol., 1994*) a dalších. Většina prvních písemných zmínek o obcích z vymezeného území spadá do závěru 13. století a století následujícího. Je nutné připomenout, že data uváděná v jednotlivých pracích se někdy různí. Na tuto skutečnost je v soupisu upozorněno.

Bylo také bádáno v pamětních knihách a obecních kronikách, které též poskytly cenné informace zejména o dřívějším stavu nemovitých památek.

4.2.2. Studium mapových děl a leteckých snímků, toponomastika

Tyto jednotlivé metody přináší pro archeologii důležité poznatky. V dnešní době je navíc badatelská činnost zjednodušena tím, že jsou některá stará mapová díla i aktuální letecké snímky k dispozici na internetu.

Ze starších mapových děl bylo při práci využito map stabilního katastru z let 1826 – 1843, které jsou v měřítku 1:2880, I. vojenského mapování (1764 - 83, měřítko 1:28800), II. vojenského mapování (1836 - 1852, měřítko 1:28800) a III. vojenského mapování (1877 - 1880, měřítko 1:25000). Tyto mapy znázorňují stav krajiny z té dané doby. Jsou v nich rozpoznatelné dnes již zaniklé polní systémy, úvozové cesty a původní neregulovaná koryta řek a potoků. Dále je možno si všimnout půdorysů obcí a okolních plužin.

Aktuální katastrální mapy obcí je možné získat na obecních či městských úřadech nebo na internetu. Z těchto map byla převzata pozemková a parcelní čísla (ppč.), která doplňují lokalizaci nálezů převážně v intravilánech obcí.

V archeologii jsou běžně používány tzv. základní mapy České republiky v měřítku 1:10000 (ZM 10) a 1:25000 (ZM 25). U jednotlivých nalezišť jsou uváděny koordináty odečtené z těchto map.

Na leteckých snímcích můžeme zachytit porostové, půdní, stínové, sněhové a další příznaky. Problematiku letecké archeologie v Česku naposledy shrnul M. Gojda (*Kuna ed. 2004*). Při této práci byly použity volně přístupné letecké satelitní snímky z internetu (*mapy.cz, geoportal.cenia.cz*).

Prospekce je doplněna studiem pomístních názvů z mapových děl, popřípadě z ústní tradice. Takto mohou být získány nové poznatky o osídlení a existenci opevnění, které jsou uvedeny v kapitole 9.

4.2.3. Vizualní průzkum (povrchový výzkum reliéfních tvarů)

Tato metoda je archeology velice často využívána. Metodicky se jí v českém prostředí věnovali zejména J. Klápště a Z. Smetánka, kteří společně vypracovali speciální metodiku tzv. geodeticko – topografického průzkumu (*např. Smetánka – Klápště 1981*). Přehled metod, typy reliéfních tvarů a možnosti interpretace podrobně popsali M. Kuna a M. Tomášek (*Kuna ed. 2004*).

Na vymezeném území byly zachyceny především pozůstatky plužin a úvozových cest (*Pták 2008*), které však nebyly do soupisu zařazeny, neboť není možná jejich spolehlivá datace do sledované periody.

4.2.4. Povrchové sběry

Povrchový sběr zjišťuje a zkoumá stopy osídlení prostřednictvím zlomků movitých předmětů rozptýlených na povrchu terénu (*Kuna ed. 2004, 305*). Předmětem povrchového sběru jsou všechny (movité) předměty na povrchu terénu, které obsahují určitou informaci o minulých sídelních aktivitách. Musí se tedy jednat o předměty vyrobené nebo uspořádané lidskou rukou a zároveň alespoň rámcově datovatelné (*Kuna ed. 2004, 308*). Tzv. analytický způsob sběrů, který v českém prostředí uvedl do praxe a metodicky propracoval M. Kuna, však umožňuje pomocí následné analýzy získaných pramenů bádát i další okruhy témat (*Kuna 1994 a 2004*).

Podstatná část poznatků o osídlení na území Křemžské kotliny byla získána právě povrchovými sběry na zemědělsky využívaných plochách (pole, zahrady), případně na staveništích či v krtinách. Nálezy z vymezeného období (převážně jde o zlomky keramických nádob) byly získány přibližně na padesáti lokalitách.

Na vymezeném území (podobně jako v celém šumavském podhůří) se vzhledem k vyšší nadmořské výšce a současným zemědělským trendům setkáváme s přeměnou orné plochy na pastviny (*Pták 2008*). Povrchový sběr je proto na části sledovaného území vyloučen.

4.2.5. Vzorkování vrstev a mikrosondáž

Tato hojně používaná zjišťovací a prověřovací metoda byla na vymezeném území použita P. Hrubým mezi roky 2000 a 2001 a byla primárně zaměřena na základní terénní prospekci vrcholů solitérních kopců, předvrcholů či vysunutých vrcholů z masivu Blanského lesa (*Kuna ed. 2004, 368 - 371*). Všechny v této práci uvedené mikrosondáže vrchů provedl P. Hrubý, a proto nebude dále jmenován u konkrétních lokalit. Při vizuálním průzkumu byly prohlíženy vývraty za účelem zjištění kulturní vrstvy či získání nálezů na místech, kde není možné provedení povrchových sběrů.

4.2.6. Archeologické výzkumy, stavebně- a uměleckohistorické průzkumy budov

Pro tuto práci byly shromážděny informace téměř ze všech zapsaných archeologických akcí z vymezeného období v křemžském mikroregionu. V práci jsou prezentovány především výsledky archeologických dohledů a výzkumů, které na vymezeném území provedli pracovníci archeologického oddělení JČM, popřípadě RMČK. Jedná se především o výzkumy v Brloze, Holubově, Křemži a na hradě Dívčí Kámen, které přinesly zásadní poznatky k osídlení na daném území pro sledovanou periodu.

5. Dějiny archeologického bádání sledovaného mikroregionu

Tato kapitola je pro přehlednost rozdělena do tří podkapitol 5.1. oppidum Třísov a jeho blízké okolí, 5.2. hrad Dívčí Kámen a 5.3. Křemžská kotlina (bez dvou dříve uvedených lokalit). Důvodem pro vytvoření těchto podkapitol je výskyt dvou v minulosti nadprůměrně zkoumaných lokalit (oppidum v Třísově a hrad Dívčí Kámen).

5.1. Oppidum Třísov a jeho blízké okolí

Archeologických památek si na sledovaném území pravděpodobně jako první všiml F. X. M. Zippe, který v roce 1840 popsal hradiště na Třísově. Dalším, kdo se zabýval třísovským oppidem, byl archeolog J. E. Wocel, který ho ve svém „Pravěku země české“ (*Wocel 1868, 435*) řadí mezi slovanské hradiště. Tuto informaci přejal J. L. Píč, který hradiště přisoudil kmeni Doudlebů (*Karasová 2002a, 56*).

Dobovým paradigmatem 2. poloviny 18. století bylo třísovské oppidum považováno za centrum germánského kmenového svazu Markomanů (*Sklenář 1972, 26 – 33*). První, kdo upřesnil dataci oppida v Třísově, byl J. Rýchlý, který viděl v nalezeném tuhovém zlomku analogii k materiálu ze Stradonického oppida. Tento pokrokový názor podpořil pouze J. Eisner (*Karasová 2002a, 56*).

Ve 30. letech 20. století byla lokalita zkoumána prehistorickým seminářem německé univerzity už jako keltské oppidum. Výzkum byl veden L. Franzem za pomoci C. Streit. Výzkum probíhající mezi léty 1934 - 1936 přinesl mimo jiné i vymezení trvání oppida mezi roky 50 – 0 před Kristem (*Franz 1942*).

Roku 1938 R. Lenk našel v jeskyni (dnes neidentifikovatelné, ležící mezi Třísovem a Holubovem) bilaterálně retušovanou čepel (*Vencl a kol. 2006*).

Na výzkum L. Franze navázal dalšími výzkumy v letech 1954 až 1982 J. Břeň z Národního muzea v Praze (*Břeň 1964, 1966*). V 50. letech K. Žebera sebral v úvozu cesty k Vltavě poblíž oppida jádro z vltavínu a čepel (*Beneš – Vencl 1966, 67 – 72*).

Obchodní kontakty s jihoněmeckou oblastí jsou doloženy nálezy mincí (*Militký 1995, 38*). Stav poznání sídlištního zázemí oppida popsal P. Zavřel (*Zavřel 1996, 98 – 111*). V roce 2000 probíhal na třísovském oppidu záchranný archeologický výzkum (*Chvojka – Karasová - Zavřel 2002*). Rozborem spon z tohoto naleziště se podrobně zabývala Z. Karasová (*Karasová 2002b, 250*). Mezi roky 2001 – 2004 provedl R. Křivánek na této lokalitě četné magnetometrické průzkumy (*Křivánek 2005*).

5.2. Hrad Dívčí Kámen

Existence středověkého hradu byla vždy známa široké veřejnosti (*Chvojka 2004, 35*). Jedním z prvních autorů, který zmiňuje historii hradu je M. Pangerl (*Sedláček 1999a*), dalším autorem zabývajícím se rožmberskými dějinami byl J. Truhlář (*Truhlář 1880*). V neposlední řadě je nutné připomenout Augusta Sedláčka, který roku 1884 popisuje ve třetím svazku „Hradů, zámků a tvrzí v království Českém“ poměrně podrobné dějiny hradu.

O pravěkém osídlení ostrožny nebylo až do první třetiny 20. století nic známo. Ve 30. letech 20. století zde byl učiněn V. Králem z Třisova první pravěký nález. V literatuře se první zmínka o pravěkých nálezech z této lokality objevila u B. Dubského, který uvádí tři pozdně laténské střepy nalezené ing. Fritschem v roce 1940 (*Dubský 1949, 374*). Dalším nálezcem byl roku 1946 V. Jindra z Třisova, který zde našel depot bronzových náramků (*Chvojka 2002, 35*).

Ve 40. a 50. letech prováděli na hradě příležitostné výkopy J. Čapek a F. Princ z Českých Budějovic, kteří roku 1960 našli druhý pravěký hromadný nález na této lokalitě (*Poláček 1966, 6*). Tento nález podnítil provedení prvního odborného archeologického výzkumu, který byl v září roku 1960 učiněn J. Poláčkem z Jihočeského muzea. Vlastní systematický výzkum pravěkého osídlení na Dívčím Kameni byl zahájen v roce 1962 a byl ukončen až roku 1976 (*Chvojka 2002, 35 - 36*).

V roce 1962 probíhal na sídelní etapu hradu Dívčí Kámen zaměřený archeologický průzkum pod vedením A. Hejny (*Hejna 1986, 131 - 150*). Roku 2002 byl na této lokalitě uskutečněn revizní archeologický výzkum, který provedla P. Effenberková a O. Chvojka (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

5.3. Křemžská kotlina

August Sedláček ve třetím a jedenáctém svazku „Hradů, zámků a tvrzí v království Českém“ (tato práce byla prve vydána roku 1884) zmiňuje téměř všechny obce Křemžské kotliny. Z tohoto nadčasového díla často čerpají či ho přímo opisují i další autoři píší o regionálních dějinách.

Kromě A. Sedláčka se regionálními dějinami Podkletí zabýval J. Elias, který v roce 1896 napsal publikaci „Farní osada Křemže v Čechách“ (*Nejedlý a kol. 1994*).

Pravděpodobně první archeologický výzkum, který byl vedený Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích, probíhal ve Křemži na přelomu 19. – 20. století na místě, kde stála středověká tvrz (podrobněji viz Křemže).

Již na počátku 20. století bylo připomínáno slovanské hradiště u Kuklova (*Fröhlich 1975, 449*). První odborný popis je však znám až z 60. let (nálezová zpráva A. Beneše). V roce 1968 byla lokalita podrobena zjišťovacímu výzkumu, pod vedením J. Neústupného a za asistence M. Slabiny a V. Chocholouška (*Lutovský 1990, 83*). V roce 1973 zde J. Fröhlich prováděl povrchový průzkum (*Fröhlich 1975, 449 - 452*).

Nálezy mezolitické štípané industrie učinil v 50. letech v blízkosti Křemže K. Žebera (*Žebera 1952, 225 – 228*).

Další zkoumanou lokalitou byl intravilán Chlumu u Křemže, kde byl v roce 1963 nalezen soubor keramiky, který je datován do 13. – 15. století (podrobněji viz Chlum).

V témže roce sebral S. Vencl v blízkosti Křemže (na Kravčím kopci) čepelku z nepatinovaného šedého SGS a kus krakelovaného mléčného opálu. Roku 1966 našel tamtéž J. Michálek polotovary jádra z opálu (*Vencl a kol. 2006, 156 - 157*).

Další pravděpodobně mezolitické nálezy byly učiněny v okolí Nové Vsi roku 1979 J. Celetkou. O rok později stejné místo zkoumali A. Beneš a P. Braun, kteří na lokalitě učinili kromě mezolitických i halštatské a raně středověké nálezy (*Beneš – Braun 1984, 82 - 83*).

Roku 1980 našel P. Břicháček v extravilánu obce Holubov několik tuhových střepů ze 13. století (*Břicháček 1984, 33*). V roce 1981 na k. ú. Holubov našel P. Břicháček zlomky laténské keramiky (*Polách 2004, 220*). Roku 1993 v okolí obce byly při povrchovém sběru K. Mukem nalezeny desítky keramických zlomků, které jsou datovány do 13. a 14. století.

P. Zavřel roku 1994 našel v okolí Bohouškovice zlomky tuhové keramiky se svislým hřebenováním (*Zavřel 1996, 99*).

Kromě archeologických badatelů by bylo vhodné vzpomenout na celoživotní kronikářské a mikroregionální historické působení F. Nejedlého, který je hlavním autorem publikace „Z dějin Křemežska“.

Mezi roky 2000 – 2004 probíhal v Brloze záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolán stavbou příjezdové komunikace do místa budoucí stavby rodinných domů (podrobněji viz Brloh).

Mezi roky 2000 a 2001 P. Hrubý zahájil základní terénní prospekci primárně zaměřenou na vrcholy solitérních kopců, předvrcholů či vysunutých vrcholů z masivu Blanského lesa, dále pak na polohy na nižších návrších (*Kuna ed. 2004, 368 - 371*). Do této skupiny se také řadí objev hradiště z doby železné na kopci Stržíšek (*Hrubý - Chvojka 2002*).

V obci Holubov roku 2001 provedlo Regionální muzeum v Českém Krumlově pod vedením P. Effenberkové záchranný archeologický výzkum, který byl zapříčiněn výstavbou ČOV a pokládkou nové kanalizace (*Effenberková 2003, 68 - 69*).

Jak již bylo zmíněno, od roku 2002 J. Polách provádí na sledovaném území systematické povrchové sběry a postupně své poznatky publikuje.

V roce 2003 na Kravčím kopci V. Hajer našel krakelovaný nepatinovaný odštěpek makroskopicky amorfního silicitu (*Vencl a kol. 2006, 156 - 157*).

V srpnu 2005 probíhal ve Křemži archeologický dohled nad pokládkou nových inženýrských sítí a opravou tamních komunikací. Téhož roku J. Beneš a J. Boček prozkoumali oblast známého výhozu opálů v blízkosti Bohouškovic (*Vencl a kol. 2006, 33 - 34*).

6. Vymezení sledované oblasti a přírodní podmínky (obr. 1 - 6)

6.1. Geografické vymezení Křemžské kotliny (býv. okres Český Krumlov, Jihočeský kraj)

Křemžská kotlina je podkovovitě uzavřena hornatým pásem Blanského lesa (*Vydrová a kol. 1999*) s převýšením několika set metrů, který jí tak poskytuje přirozenou ochranu. Ze severu, západu i jihu je kotlina lemována věncem hor s vrcholy Kluk (741 m n. m.), Švelhán (722 m n. m.), Skalka (688 m n. m.), Vysoká Běta (804 m n. m.), Buglata (804 m n. m.), Bulový (953 m n. m.), Albertov (932 m n. m.) a Klet' (1084 m n. m.). Prostor je otevřen pouze na jihovýchod k toku Vltavy (*Polách 2004, 216*).

Páteř Křemžské kotliny tvoří Křemžský potok, v jehož údolí se nachází většina obcí mikroregionu. Kotlina je výrazně protažena ve směru severozápad – jihovýchod a je dlouhá přibližně 14 km. Největší šířka kotliny se pohybuje okolo 6,5 km.

Křemžská kotlina je rozdělena na dva menší správně územní celky a to na Brložsko a Křemežsko. Brloh leží přibližně na 48° 55' severní zeměpisné šířky a na 14° 13' východní zeměpisné délky. Křemže leží přibližně na 48° 54' severní zeměpisné šířky a na 14° 18' východní zeměpisné délky.

Do sledovaného mikroregionu spadá 15 dochovaných obcí, které jsou písemnými či archeologickými prameny doloženy do zkoumaného období. Jmenovitě Bohouškovice, Brloh, Holubov, Chlum u Křemže, Chlumeček, Chmelná, Krásetín, Křemže, Lhotka, Loučej, Mříč, Nová Ves, Rojšín, Stupná a Třísov. Jejich celková výměra (téměř shodná s rozlohou kotliny) činí 10852 ha.

Vymezené území zabírá (zcela či částečně) osm mapových kladových listů ZM10 (32-21-09, 32-21-13, 32-21-14, 32-21-15, 32-22-16, 32-21-19, 32-21-20, 32-21-25).

Lokální železniční trať Volary – České Budějovice probíhá pouze JV a V částí sledovaného území (Třísov – Holubov – Mříč). Křemžskou kotlinou prochází poměrně frekventovaná silnice II. třídy označená číslem 143, která vede z Prachatic do Českých Budějovic. Ostatní silnice (III. třídy) v mikroregionu mají jen vedlejší význam. Dnešní krajina je protkána systémem polních a lesních zpevněných i asfaltovaných cest. Mnohé polní cesty mikroregionu zanikly z důvodu zcelování orných ploch v padesátých letech.

6.2. Přírodní podmínky

Zásadní vliv na život ve sledovaném mikroregionu má Chráněná krajinná oblast Blanský les obr. 6 (Vydrová a kol. 1999). Ta byla vyhlášena v roce 1990 a zaujímá plochu 21235 ha. Většina území spadá do okresu Český Krumlov (Křemžská kotlina), menší část na severu a západě do okresů České Budějovice a Prachatice (www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010).

6.2.1. Geologická stavba a geomorfologie

Sledovaný mikroregion patří k nejstarším částem geologické jednotky zvané Český masiv (Nejedlý a kol. 1994, 1 – 2). Převážnou část území CHKO (z toho vyplývá, že i Křemžské kotliny) tvoří granulitový masiv Blanského lesa. Ploše uložená čočka oválného tvaru o velikosti 22 x 14 km s odhadovanou mocností 1,5 km je tvořena převážně slídnatým granulitem (bělokámen), který doprovází světlý a pyroxenický granulit (www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010).

V centrální části masivu (v údolí Křemžského potoka od Brloha až po Dívčí Kámen) jsou rozšířena ložiska serpentinitu – hadce (Nejedlý a kol. 1994, 1 – 2). Zvětraliny hadcového masivu v okolí Brloha a Křemže vážou silikátové niklové rudy a limonitové železné rudy mocné až 20 m (Novák 2002, 145), které jsou přístupné povrchové těžbě. (Polách 2006a, 38).

Jižní a jihovýchodní část CHKO je budována horninami tzv. českokrumlovské série, v níž se střídají krystalické vápence, amfibolity, grafitické horniny a erlány. V severní části území se vyskytují vltavíny a severovýchodní okraj oblasti zasahuje do Českobudějovické pánve, kterou vyplňují především miocenní sedimenty (www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010).

Území chráněné krajinné oblasti se rozkládá v předhůří Šumavy, náhle se zdvihá z ploché Budějovické pánve a pozvolna přechází do Prachatické hornatiny (www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010).

Blanský les (Křemžskou kotlinu) je možné charakterizovat jako území rozčleněné erozí drobných vodních toků s nižšími podhorskými hřbety a s jednotlivými tvary kopcovitého reliéfu. Blanský les je přibližně z více než poloviny (56 %) zalesněná vrchovina až hornatina. Území Křemžské kotliny (centrální sníženina) zasahuje do geomorfologického celku Šumavské podhůří a podcelku Prachatická hornatina.

Průměrná nadmořská výška Křemžské kotliny je 550 m, hřbetů 750 m (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

6.2.2. Půdní pokryv

Pedologické podmínky pro zemědělství nejsou ve sledované oblasti ideální, protože zde převládá střeoevropská hnědozem (*Polách 2004, 216*), která je nejčastěji zastoupena hlinitými půdami. V menší míře se však vyskytují i půdy jílovitohlinité.

Křemžský potok protéká kolem kyselého granulitového substrátu a podél něj vznikl na polygonálních hlínách a nevápnitých deluviích glej s typicky kyselou půdní reakcí (pH 4,0 – 6,5) (*Chábera 1985, 215*). Glejové půdy jsou chudé na živiny. Nízký obsah dusičnanu lze vysvětlit jejich mobilitou způsobenou rychlým vymýváním z půdy (*Polách 2006b, 215*).

Půdy na granulitovém podloží jsou mělké, kamenité s vysokým obsahem draslíku (K), ale zcela v nich chybí vápník (Ca), hořčík (Mg) a fosfor (P).

Půdy na serpentinitu (hadci), které jsou typické pro údolí Křemžského potoka, mají naopak vysoký obsah hořčíku (Mg), méně vápníku (Ca) a téměř chybí draslík (K) a fosfor (P) (*Nejedlý a kol. 1994, 1 – 2*).

6.2.3. Vodní a klimatické poměry

Celé CHKO Blanský les náleží k povodí Vltavy, která tvoří východní hranici CHKO v délce 12 km v hlubokém údolí s průměrným spádem 3,2 %. Křemžský potok je jejím levostranným přítokem a odvodňuje celou oblast Křemžské kotliny (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

Již bylo zmíněno, že Křemžský potok (dlouhý 29,8 km) je osou Křemžské kotliny a protéká celým jejím územím. Jeho pravostranné přítoky jsou Jánský potok, Lhotecký potok, Chlumský potok, Krasetinský potok a Dobrovodský potok. Mezi jeho levostranné přítoky patří Olešnice a Chmelenský potok.

Většina vodních toků na sledovaném území byla v minulosti nevhodně upravena melioračními zásahy. Zvláště necitelná je regulace Křemžského potoka v úseku mezi Brlohem a Červeným Mlýnem, kde je tok napřímen do rovných betonových koryt a zbaven tak života. Jak potok v minulosti vypadal, je možné nalézt v katastrální mapě z roku 1827 (*Polách 2007a, 3*).

V oblasti CHKO se nachází 150 menších rybníků (celkem 54 ha). Pouze čtyři mají rozlohu více než 5 ha: Podnovoveský (20 ha), Křemžský (10 ha), Borský (10 ha) a Brložský rybník (5 ha) (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

Sledovaný mikroregion leží v dešťovém stínu Šumavy, a proto je poměrně chudý na srážky. Roční průměrné množství srážek na Kleti činí 720 mm, zatímco na Šumavě je roční průměr srážek téměř dvojnásobný. V Křemžské kotlině je množství srážek navíc snižováno závětrným efektem vlastní Kleti a průměrný roční srážkový úhrn činí pouze 560 mm (*Polách 2004, 216*).

Zároveň je mikroregionální klima ovlivňováno tzv. alpským fénem (obr. 7), který zde výrazně zvyšuje teplotu vzduchu. Například na Kleti je průměrná teplota vzduchu o 2 až 3 °C vyšší, než mají nejhladnější polohy Šumavských plání, které leží přibližně ve stejné nadmořské výšce. Celá oblast včetně vrcholových poloh je relativně chudá na sníh (*Polách 2004, 216*).

6.2.4. Potenciální rekonstruovaná vegetace na území Křemžské kotliny

Sledovaný mikroregion díky své poloze, geologickému podloží, znatelnému rozpětí nadmořské výšky, členitému terénu a historickému vývoji pojímá poměrně pestré složení vegetace (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

Výčet květeny by mohl obsahovat dlouhý seznam druhů vázaných na rašeliniště, mokřadla, louky a suché stráně. Nejvýraznější částí vegetace jsou však lesy, zvláště významné jsou různé typy bučin, které se místy mísí s významným podílem jedle. K nejtypičtějším zástupcům bylinného patra patří kyčelnice devítilistá, kyčelnice cibulkonosná, pšeníčko rozkladité, svízel vonný, žindava evropská, ječmenka evropská a vzácně se vyskytující dymnivka dutá (*Nejedlý a kol. 1994, 3 – 4*).

Velká část lesních porostů ve sledovaném mikroregionu byla v minulosti převedena na smrkové popř. borové kultury, které jsou nyní výrazně druhově chudší. Můžeme zde převážně nalézt rozsáhlé porosty acidofilních druhů, jako je např. metlička křivolaká, šřavel kyselý nebo brusnice borůvka (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

V okolí Křemže a Holubova se nachází velmi zajímavý lesní biotop hadcové bory, který roste na velmi extrémním podloží, které je tvořeno pro řadu rostlin toxickým hadcem. Stromovou dominantu zde tvoří borovice lesní. V jejím podrostu rostou druhy, jež jsou na hadec striktně vázané, např. hvozdík kartouzek hadcový, sleziník hadcový

nebo rostliny využívající sníženou konkurenci ostatních druhů jako např. bělozářka větevnatá, svízel sivý, tomkovice jižní (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

Na velmi strmých a kamenitých místech v lesnaté části Křemžské kotliny a zvláště v kaňonu Vltavy jsou vyvinuté suťové lesy, ve kterých kromě buku lesního roste jedle bělokorá, doprovázená jilmem drsným, třešní ptačí a javorem klenem. Bylinné patro je tvořeno např. měsíčnicí vytrvalou, bažankou vytrvalou, samorostlíkem klasnatým, udatnou lesní, papratkou samičí (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

Nejsušší a nejsvětější místa skal a skalních výchozů v hlubokém údolí Křemžského potoka obsazuje kostřava sivá, řeřišničník písečný, mochna nitkovitá, rozchodník ostrý, sleziník červený, sleziník routička nebo na jaře nápadnými žlutými trsy kvetoucí tařice skalní (*Nejedlý a kol. 1994, 3 – 4*).

Poměrně vzácné jsou v dnešní době biotopy vlhkých a podmáčených luk a mokřadů. Ve zbytcích těchto biotopů se můžeme setkat s ohroženými a chráněnými druhy rostlin, jako je: prstnatec májový, prstenec Fuchsův, tučnice obecná, kosatec sibiřský, vrba rozmarýnolistá, ostřice Davallova, ostřice Hartmanova, srpice barvířská, všivec lesní a velmi vzácný prstnatec pleťový nebo tolije bahenní. Mezi významné druhy vyskytující se ojediněle na prameništích či na vlhkých loukách patří také kýchavice bílá pravá (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz 2010*).

7. Křemžská kotlina v pravěku

7.1. Paleolit

Na vymezeném území byly učiněny nálezy, které se s určitou mírou pravděpodobnosti dají zařadit do období mladého a pozdního paleolitu. Mladý paleolit je zde zřejmě zastoupen nálezem (bilaterálně retušovaná čepel) z okolí Třísova, který v roce 1938 učinil R. Lenk. Nález je uložen v Národním muzeu v Praze pod inv. č. 60.346 (*Vencl a kol. 2006, 295*).

Pozdní paleolit je na vymezeném území zřejmě zastoupen dvěma lokalitami z okolí obce Brloh. První lokalitou je mladohalštatské až časně laténské hradiště na Stržíšku, kde byl učiněn ojedinělý nález úštěpu baltského pazourku (*Polách 2005, 268 – 275*).

Druhá lokalita je situována na východ od Brloha asi 100 m od levého břehu Křemžského potoka. Bylo zde roku 2005 v ornici nalezené škrabadlo, pazourkové jádro a rombický úlomek, který mohl sloužit jako hrot šípu (*Polách 2005, 268 – 275*). Topografická poloha pozdně paleolitických a mezolitických nálezů v Křemžské kotlině obr. 8.

7.2. Mezolit

Střední doba kamenná (mezolit) je na sledovaném území poměrně slušně zastoupena. Na mezolitické osídlení na sledovaném území se již zaměřil ve dvou příspěvcích J. Polách: „Příspěvek k osídlení Křemžské kotliny skupinami lovců a sběračů v době poledové“ (*Polách 2005, 286 – 275*) a „Pravěké dějiny jednoho pole“ (*Polách 2007a, 3 – 15*). Není tedy účelem této kapitoly jeho poznatky opisovat, a proto zde pouze shrnu starší práce a přehled lokalit.

Nálezy byly objeveny asi na pěti lokalitách, tento počet je pouze orientační, protože je téměř nemožné odlišit pozdní paleolit a mezolit. První lokalita je Kravčí kopec (okolí Křemže), který je zaměřen na ZM10 32-21-20 jako okolí bodu 350 od Z a 195 od J s. č. V nadmořské výšce 518 – 524 m n. m. Tuto lokalitu objevil v roce 1951 K. Žebera (nálezy překresleny na obr. 9), ta byla následně zkoumána několika badateli, tato skutečnost je detailněji popsána v „Nejstarší osídlení jižních Čech“ (*Vencl a kol. 2006, 156 – 157*).

Druhá lokalita se nachází v blízkosti třísovského oppida a byla nalezena v 50. letech také K. Žeberou. Místo nálezů bylo zaměřeno na ZM10 32-22-16 snad jako okolí

bodů 215 od S a 035 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 450 m n. m. V úvozu cesty k Vltavě bylo nalezeno jádro z vltavínu a čepel (*Beneš – Vencl 1966, 67 – 72*).

Třetí lokalita byla objevena J. Celetkou roku 1979. Nachází se v blízkosti Nové Vsi na pahorku východně od pramenné pánve bezejmenného potůčku v kotlině SV od vrchu Vysoký Kořen (680 m) a byla zaměřena na ZM10 32-21-09 jako okolí bodu 380 od Z a 110 od J s. č. Nadmořská výška se pohybuje okolo 540 m n. m. Byl zde nalezen úlomek mléčného opálu, zlomek úštěpu z nepatinovaného šedého silicitu a ojedinělý pravěký střep. Nálezy jsou uloženy v Plzeňském muzeu pod př. č. P4/80 (*Beneš – Braun 1984, 82 – 83*).

Čtvrtá lokalita se nachází v blízkém okolí Bohouškovic na známém a rozsáhlém výhozu opálů v trati „Za močidly“. Místo nálezů bylo na ZM10 32-21-15 zaměřeno jako okolí bodu 380 od Z a 089 od J s. č. Byl zde J. Benešem a J. Bočkem nalezen masivní silně bíle patinovaný světlohnědý opál, střední zlomek čepele z červeného opálu a nevýrazné klínové rydlo na úlomku žlutého opálu (*Vencl a kol. 2006, 33 – 34*).

Pátá mezolitická lokalita byla objevena J. Poláchem v roce 2006 a nachází se v blízkosti Šimečkova mlýna vlevo od soutoku Olešnice a Křemžského potoka na mírném jižním svahu v nadmořské výšce 530 – 543 m n. m. Nálezy z této lokality byly učiněny ve dvou polohách, které jsou zakresleny na obr. 10 (*Polách 2007a, 3 – 15*). První soubor byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako okolí bodu 420 od Z a 095 od J s. č. Druhý soubor byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako okolí bodu 437 od Z a 084 od J s. č.

V první poloze bylo nalezeno deset mezolitických artefaktů obr. 11. U tohoto souboru mezolitické industrie je zajímavý pravděpodobný původ jednotlivých surovin (*Polách 2007a, 3 – 15*). Druhá poloha je nálezově chudší (obr. 12) a dominují na ní místní suroviny (opály).

7.3. Neolit

Osídlení z období neolitu není na vymezeném území doloženo (*Polách 2005, 274*). Vzhledem k nadmořské výšce a krajinnému rázu není ani očekáváno. Osídlení v jižních Čechách je pro tuto periodu velmi vzácné.

Z Českokrumlovského regionu jsou prozatím známy pouze pozůstatky z území města a hradu Český Krumlov. Kulturní vrstva s nálezy fragmentů keramických nádob a broušených kamenných nástrojů byla objevena v Dolní panské zahradě. Ze závěru

neolitu pochází vrtaný kamenný sekeromlat nalezený na 1. nádvoří krumlovského hradu.

7.4. Eneolit

Do období mladšího eneolitu by mělo spadat nejstarší osídlení Dívčího Kamene. Bylo zde identifikováno několik keramických zlomků, jejichž povrch je zdrsněn slámkováním, což je typická úprava povrchu pro mladší eneolit, která se však může vyskytovat i ve starší době bronzové (*Chvojka 2004, 35 – 50*).

Případné eneolitické osídlení Dívčího Kamene by bylo v celé oblasti naprosto ojedinělé, protože nejbližší lokalitou je výšinné sídliště Kamenná věž u Velešína (*Ernée 1998*). Ve sledovaném mikroregionu nejsou doposud známy ani ojedinělé nálezy spadající do pozdní doby kamenné. Nejbližší sporný soubor pochází z Habří u Lipí. Intenzivnější osídlení mladšího eneolitu je doloženo až v severnějších oblastech Českobudějovické pánve a v Třeboňské pánvi (*Chvojka 2004, 35 – 50*).

7.5. Doba bronzová

Na vymezeném území nebyly zatím učiněny žádné prokazatelné nálezy z tohoto období, kromě poměrně hustého převážně starobronzového (99% všech nálezů) osídlení ostrožny na Dívčím Kameni (*Poláček 1966*) a mohylového starobronzového pohřebiště na katastru Třísova (*Michálek – Zavřel 1996, 42*).

Nyní by bylo vhodné v krátkosti popsat výzkum J. Poláčka, který byl jedním z nejdéle trvajících výzkumů v jižních Čechách. V roce 1960 našli J. Čapek a F. Princ na severním svahu hradiště pod stříškou ze dvou kamenů keramický džbánek s několika bronzovými předměty a asi 250-ti jantarovými korálky (*Poláček 1966, 6*). Tento významný nález byl předán do JČM a podnítil provedení prvního odborného archeologického průzkumu na lokalitě (září 1960) (*Chvojka 2004, 35*).

Vlastní systematický archeologický výzkum pravěkého osídlení na Dívčím Kameni probíhal mezi roky 1962 – 1976. Vzhledem ke zničení všech pravěkých situací v celém areálu středověkého hradu umístil J. Poláček výzkum do prostoru vně jádra hradu, zejména na severovýchodní, jižní a jihovýchodní svah. Polohu jednotlivých sond z výzkumu J. Poláčka překreslil L. Bílý obr. 13 (*Chvojka 2004, 35 – 50*). Jednotlivé nálezné okolnosti zde nebudou rozebírány (*Chvojka 2004, 36 – 37*).

Movité nálezy z výzkumu jsou uloženy v JČM a největší množství tvoří keramika čítající několik desítek tisíc kusů. Za zmínku stojí např. unikátní hrnek na čtyřech nožkách ze sondy č. 20, horní část džbánku (obr. 14), v němž byl uložen depot z roku 1960 a soudkovitý hrnek (obr. 15) ze sondy č. 5A (*Poláček 1966*). Po typologické stránce lze v souboru odlišit zásobnice, hrnce, amfory, džbány, mísy, koflíky a cedníky. Výjimečných je několik pokliček a mezi unikáty se dá zařadit hliněný model kola vozu s naznačenými loukotěmi (*Chvojka 2004, 38 – 39*). Reprezentativní keramické zlomky jsou vyobrazeny na obr 16.

Z Dívčího Kamene pochází jeden z největších souborů bronzových předmětů z jihočeských výšinných sídlišť. Reprezentativním zástupcem je soubor bronzových dýk (obr. 17). Z dalších bronzových předmětů lze uvést několik jehlic, dva celé a několik zlomků náramků, sekerky, dlátka a zlomek hřivny. Unikátní je zejména spirálově svinutý náramek s koncovými růžicemi (obr. 18), který má analogie ve straubinské kultuře v Bavorsku (*Chvojka 2004, 38 – 39*).

Významnými nálezy jsou kamenné předměty, zcela jedinečné jsou miniatury sekeromlatů (obr. 19), které jsou vyrobeny z hadce a jsou zpravidla provrtané (*Poláček 1966, 28*). Poměrně početné jsou nálezy štípané kamenné industrie: pazourkové šipky a unikátní pazourkové pilky. Úprava obilí je doložena výskytem kamenných zrnotěrek (*Chvojka 2004, 38 – 39*).

Mezi nejvýznamnější nálezy patří jantarové perly, které dokládají obchodní kontakty s baltskou oblastí. Kromě velkého souboru asi 250-ti jantarových perel, bylo v několika sondách nalezeno několik ve vrstvě volně rozptýlených jantarových korálků. Dalším nálezem je také sklad hrudek surové tuhy o celkové váze cca 2,5 kg (*Chvojka 2004, 38 – 39*).

7.6. Doba železná

7.6.1. Halštát

Doba halštatská (převážně její mladší a pozdní období) je na vymezeném území poměrně hojně zastoupena (*Polách 2006a, 37 – 50*).

Během revizního výzkumu Dívčího Kamene byl zatím identifikován pouze jediný keramický zlomek, který lze bezpečně zařadit do mladší doby halštatské. Z okolí Dívčího Kamene známe několik bezpečně doložených lokalit (*Chvojka 2004, 44*):

nížinné sídliště u Bohouškovíc (*Fröhlich 1985, 10*), mohylové pohřebiště u Třísova (*Michálek – Zavřel 1996, 63 – 64*).

Zájem o tuto epochu se na sledovaném území zvýšil po roce 2000, kdy bylo nalezeno hradiště na Stržíšku (*Hrubý – Chvojka 2002*), které však přesahuje do časně laténského období.

Stržíšek je zatím jediná známá, umělými terénními prvky opevněná, výšinná halštatská lokalita na sledovaném území. Hradiště se vypíná 170 m nad Křemžskou kotlinu a na severní a zčásti východní straně se opírá o skalní výchozy. Zbytek je uzavřen okrouhlým valem tvořeným volně naskládanými kameny, jejichž přerušení na západní straně signalizuje nejspíš vchod (*Polách 2004, 218*). Toto hradiště má velmi malou využitelnou plochu pro sídlení, rozloha opevněného návrší je 0,45 ha. Nálezy byly učiněny pouze na úzké šíji na ploše 0,03 ha. Podrobnější popis lokality a provedeného výzkumu ve článku (*Hrubý – Chvojka 2002*). Reprezentativní nálezy z této lokality jsou překresleny na obr. 20.

Osídlením z doby železné se na sledovaném území v posledních letech zabývá J. Polách, který o této periodě napsal dva podrobné příspěvky: „Keltové v Křemžské kotlině“ (*Polách 2004, 216 – 228*) a „Nové poznatky o době železné v Křemžské kotlině“ (*Polách 2006a, 37 – 50*). V těchto dvou příspěvcích je shrnut vývoj osídlení od doby halštatské po dobu laténskou, proto je zcela zbytečné zde opisovat výsledky J. Polácha. Mapka znázorňující pozdně halštatské osídlení v Křemžské kotlině je na obr. 21. Do obrazových příloh byly také zařazeny reprezentativní fragmenty keramiky nalezené J. Poláchem obr. 22.

7.6.2. Latén

Do této časové periody spadá na sledovaném území keltské oppidum v Třísově (rozloha 26 ha). Analýzou spon Z. Karasové se podařilo zpřesnit chronologii lokality. Nálezy spon s dlouhým vinutím, umožňující posunout počátek osídlení na lokalitě více k polovině 2. stoléní před Kr., do archeologického stupně LT C2. Mezi nejmladší patří lžičkovité železné spony charakteristické pro závěrečný horizont českých oppid, stupně LT D2, vymezený přibližně léty 50 – 25 před Kr. Na základě rozboru spon je možné předpokládat, že nejintenzivněji byla lokalita osídlena v druhé třetině 1. století před Kr. (*Karasová 2002b, 250*).

Dějiny archeologického bádání na této lokalitě byly již probrány. V krátkosti je zde popsán vzhled oppida (obr. 23) a v příloze jsou překresleny reprezentativní nálezy (obr. 24). Samotný výzkum je popsán v publikaci (*Břeň 1966*) a nebude zde zbytečně opisován.

Na sídlištní zázemí třísovského oppida se zaměřil P. Zavřel (*Zavřel 1996, 98 – 112*) a následně se problematikou laténského osídlení zabýval J. Polách (*Polách 2004, 216 – 228*) a (*Polách 2006a, 37 – 50*). Z těchto příspěvků je zřejmé, že Křemžská kotlina byla v období laténu hojně osídlena. Velmi zajímavá je polikulturní lokalita (obr. 25) v blízkosti Šimečkova mlýna, která již byla vzpomínána v podkapitole mezolit a byly na ní také učiněny laténské nálezy obr. 26 (*Polách 2004, 221*). Mapa znázorňující laténské osídlení v Křemžské kotlině je na obr. 27.

Oppidum je vybudované na ostrohu, který je obmývaný na jižní straně Vltavou a Křemžským potokem. K obranným účelům byly maximálně využity přírodní podmínky. Jižní a severní svahy jsou velmi strmé, dosahují výšky až 120 m. Západní a východní strana nebyly takto chráněny, a proto tu byl vybudován důmyslný fortifikační systém (*Karasová 2002a, 56 – 57*).

Třísovské oppidum je specifické několika prvky, které nemají evropskou analogii. Jedná se především o opevnění na západní straně, které je tvořené dvěma liniemi valů s příkopy. Vnitřní val byl mocnější se základnou cca 7 m. Čelní stěna byla tvořena zdí z kamenů nasucho kladených s pravidelně rozmístěnými kůly o průměru 30 – 35 cm v rozmezí 150 cm. Přibližně do 70 cm od původního povrchu byla stěna vybudována z kamenů malé až střední velikosti. Tyto byly ve výšce 60 – 80 cm vystřídány pásem z velkých kamenných desek s rozměry zhruba 70 x 45 x 15 cm. Desky spočívaly na nejužší straně a nebyly žádným způsobem vázány k tělesu valu, ve zdi držely díky tlaku horních kamenů. Do výšky 160 cm pokračovaly kameny střední velikosti. Na základě zříceného materiálu před zdí je však možné předpokládat její výšku mezi 4 – 5 m. Dřevěná konstrukce na koruně valu nebyla doložena. Předpokládáme stejné konstrukční řešení na východní straně oppida (*Karasová 2002a, 56 – 57*).

Konstrukce vnějšího valu se základnou 5 m byla více hlinitá, s doloženou vnitřní dřevěnou konstrukcí a kamennou zdí. Čelní kůly byly od sebe vzdáleny 3,5 m. Vnitřní a vnější val jsou na západní straně „spojeny“ soustavou přibližně 70-ti příčných nízkých valů s příkopy. Tyto valy jsou ještě dnes viditelné v prostoru od západní brány směrem k jihu. Jejich délka je 20 až 21 m (*Karasová 2002a, 56 – 57*).

Vstup na oppidum byl zajištěn klešťovými branami, které se nacházely na východní a západní straně, na které byl navíc systém opevnění doplněn příčným dlouhým valem. Brána byla dlážděna říčními valouny. Lze předpokládat, že i na východní straně bylo opevnění zdvojené a že valy bylo opevněno i tzv. předhradí. Na západní straně se zdá být pravděpodobný výskyt třetího valu s příkopem, dnes viditelný pouze pod jižní akropolí. Výzkum uvnitř plochy oppida odhalil několik typů objektů (Karasová 2002a, 57 - 59).

Při západní straně opevnění se nachází severní a jižní akropole. Severní akropole zřejmě mohla být místem kultu a nacházela se zde osmiboká stavba (svatyně). Na jižní akropoli stály domy s kamennou nadezdívkou, zde mohla sídlit vládnoucí vrstva. Třísovské oppidum bylo zejména zaměřené na řemeslnou výrobu, jak dokládají četné nálezy. V areálu opevnění je doložena textilní výroba (četné nálezy přeslenů a zavazí tkalcovských stavů), hrnčářská výroba (zdobená keramika vyráběná na hrnčářském kruhu) a zejména zpracování barevných kovů a železářství (stavební železa, železné nástroje). Výrazné obchodní styky jsou doloženy několika importovanými výrobky: římský keramický kahan a fragmenty bronzových nádob (Polách 2004, 216 – 228).

7.7. Doba římská

Na území Křemžské kotliny byl donedávna bezpečně určený jeden zlomek germánské keramiky, který se však na oppidum v Třísově pravděpodobně dostal obchodními aktivitami (Waldhauser 2001, 493).

Další indicií, která by mohla signalizovat germánskou přítomnost, je informace z křemžské kroniky, kde je připomínán nález zlaté mince z doby římské a dále nález bronzového penízku Julia Maenea Konstantina s ověnčenou hlavou na averzu a s písmenem N nad čtyřspřežím, pod nímž je nápis CSCIP ASIAC na reverzu (Polách 2006b, 210). Tato informace umožňuje díky podrobnějšímu popisu jedné z mincí její chronologické zařazení. Byla numismatikem J. Chvojkou určena pravděpodobně jako mince Konstatnina Velikého (Flavius Valerius Constantinus vládl v letech 306 – 337) (Polách 2006b, 210).

8. Raně středověké (slovanské) osídlení mikroregionu

Jedinou dosud známou raně středověkou lokalitou na vymezeném území je hradiště u Kuklova (*Polách 2007b, 243 – 246*), které se nachází 1750 m západně od obce Brloh (v poloze u Ondřeje) (*Fröhlich 1975, 449 – 452*).

Jedná se o opevněnou nízkou údolní ostrožnu, obtékanou od jihu Křemžským potokem a od severu drobnou bezejmennou vodotečí. Nejvyšší bod akropole dosahuje nadmořské výšky 636, 7 m, přičemž relativní převýšení nejvyššího a nejnižšího bodu opevněné plochy činí až 17 m (*Lutovský 1990, 83 – 86*).

Hradiště je rozděleno kamenným valem na tři části, které lze vzhledem ke konfiguraci terénu rozdělit na akropoli a dvě předhradí. První předhradí se přimyká od severu přímo k akropoli a druhé předhradí od západu k prvnímu. Nejmohutněji je opevněna vlastní akropole a první předhradí, val zde dosahuje výšky 2 – 2,5 m. Opevnění druhého předhradí je výrazně nižší cca 1 m. Plocha hradiště je 2,2 ha (*Lutovský 1990, 83 – 86*).

Dějiny výzkumu byly již dříve shrnuty. V roce 1968 zde byly otevřeny tři sondy o celkové výměře 122 m². Nedostatek tohoto výzkumu spočíval v neprobádání fortifikace. Podařilo se získat poměrně velké množství archeologického materiálu (500 keramických zlomků), který hradiště datuje pravděpodobně do druhé poloviny 8. století a první poloviny 9. století. Reprezentativní nálezy překresleny na obr. 28 - 29. Popis jednotlivých sond a archeologických nálezů je učiněn ve studii (*Lutovský 1990, 83 – 86*).

V roce 2007 byly J. Poláchem na této lokalitě prozkoumány vývraty, které v lednu způsobil orkán Kyrill. Byly prozkoumány desítky vývratů, přičemž některé obnažily valové těleso opevnění. V těchto místech byly dobře patrné natavené kameny, které zřejmě dokládají rozsáhlý požár. Bylo zde celkem nalezeno 28 keramických fragmentů a jeden přeslen, které potvrdily hradiště osídlené Slovy v 8. – 9. století. Reprezentativní zlomky překresleny na obr. 30. Plán hradiště (podle M. Lutovského) s lokalizací prozkoumaných vývratů (obr. 31) (*Polách 2007b, 243 – 246*).

9. Současný stav historického a archeologického poznání osídlení jednotlivých obcí na vymezeném území

Zásadní vliv na život v Křemžské kotlině měl rod Vítkovců a následně Rožmberků, sídlících na Krumlovském panství, a proto je nutné se alespoň v krátkosti seznámit s dějinami těchto rodů.

9.0. Krumlovské panství (Český Krumlov)

Poloha města: 48°48'39 N, 14°18'54 E

Nadmořská výška: 492 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2007: 14056

Počet obyvatel v roce 1869: 7278

Katastrální výměra: 22,16 km²

Písemné doklady

Jméno Krumlov patrně pochází z německého Krumme Aue (křivý luh), což koresponduje s polohou města mezi esovitými zákruty řeky Vltavy (*Wikipedia.cz 2010*).

Hrádek na levém břehu Vltavy byl zřejmě založen někdy mezi léty 1230 a 1236 Vítkem II. z Prčice. Nejstarší zmínku o krumlovském hradu zřejmě učinil rakouský rytíř minnesänger Ulrich z Lichtensteina ve své básni "Der Frauendienst", která se datuje do doby mezi léty 1240 – 1242 (*Sedláček 1999a, 21*).

Krumlov se objevuje v písemných pramenech v roce 1253 (německy Chrumbenove později Chrumnawe, Chrumau. Český název Krumlov je znám od 1259 (*Sedláček 1999a, 21*).

Podrobnější dějiny rodu Vítkovců jsou k nalezení například v (*Sedláček 1999a, 21 - 22*), nebo v (*Vaníček 1981, 89 - 110*). Posledním pánem z Krumlova byl Vok, který zemřel bezdětný roku 1302 a krumlovský hrad s přilehlým okolním zbožím připadl pánům z Rožmberka (*Sedláček 1999a, 22*). S povolením českého krále Václava II. se ujal dne 8. dubna Jindřich I. z Rožmberka rodového majetku a bezprostředně poté přesídlil z hradu Rožmberk na Krumlov, který byl po tři století rezidenčním sídlem pánů z Rožmberka. Tehdy se město stalo mocensko-správním střediskem rozsáhlého panství. V této době vznikla v podhradí nová čtvrť známá dnes jako Latrán (*Sedláček 1999a, 22*).

Již od období středověké kolonizace spadala v Křemžské kotlině velká část vesnic pod správu Vítkovců či později Rožmberků (*Maršík 2002, 22*). Po ukončení provozu panství Dívčí Kámen připadla většina vesnic v sledovaném území právě do českokrumlovského panství (*Stejskal 2002, 82*). Obrovské krumlovské panství s více než dvěma stovkami vesnic se v posledním desetiletí 16. věku dělilo do 32 - 35 rycht. Nejmenší z nich byly o jediné vsi a desítky hospodářů, největší se dvaceti sedmi vesnicemi či třemi stovkami osedlých. Celé toto poměrně lidnaté území zásobily čtyři vrchnostenské velkokapacitní pivovary. Na jednu krčmu v průměru připadalo čtrnáct osedlých (*Stejskal 2002, 83*).

Konec rožmberské dynastie se datuje do 6. listopadu 1611, kdy bez potomků zemřel na Třeboni Petr Vok z Rožmberka (*Pánek 1989*). Mocnářova smrt je pro tuto práci zároveň i myšleným časovým závěrem, protože nástupem rakouského rodu Eggenbergů na Český Krumlov roku 1622 došlo k mnohým změnám (*Juřík 2008*), které si vynutila bitva na Bílé Hoře, která proběhla 8. listopadu 1620 (*Čechura 2004, 287 – 306*).

Účelem této práce však není genealogie rožmberského rodu, a proto pouze odkazují na nejdůležitější stávající literaturu.

Osídlení mikroregionu

Po výše uvedeném historickém vývoji Krumlovského panství bych se nyní rád zaměřil na jednotlivé obce ležící v Křemžské kotlině a na nálezy v jejich intravilánech a extravilánech.

9.1. Bohouškovice

Poloha obce: 48°55'25 N, 14°18'53 E

Nadmořská výška: 570 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 17

Počet obyvatel v roce 1869: 92

Katastrální výměra: Bohouškovice leží v katastrálním území Křemže

Písemné doklady

První písemná zmínka se váže k roku 1312, kdy je připomínám Pribizlaus de Bohuskow, někteří předešlí autorové byli přesvědčeni, že po něm osada dostala své jméno (*Nejedlý a kol. 1994, 10*). Podle autora je to však nepravděpodobné, protože de Bohuskow je predikát, a proto vesnice dostala název spíše po nějakém zemanovi (Bohoušovi, Bohuslavovi).

Další písemná zmínka je z roku 1444, kdy Jan Smil odevzdal Bohouškovice Oldřichovi II. z Rožmberka (*Sedláček 1999a, 65*). V roce 1483 se uvádí pod názvem Bohusskovicze de Crems, stejně tak jsou označené v roce 1612 a 1654 (*Nejedlý 1994, 10*). Roku 1455 jsou Bohouškovice (*Sedláček 1999a, 88*), jako součást křemžského zboží, vloženy do desek zemských jako majetek rožmberského dominia (podrobněji viz Křemže).

Bohouškovice do roku 1444 patřily do křemžského zboží a od tohoto data de facto přešly do rukou Rožmberků. Roku 1541 jsou Bohouškovice jmenovány jako součást třísovské rychty (*Sedláček 1999a, 36*). O Bohouškovících se dochovaly dva samostatné záznamy, první ze dne 26. prosince 1571, kdy se údajně pod tíhou sněhu sesula chalupa a celá pětičlenná rodina přišla o život. Druhý z roku 1611 za panování krále Matyáše, kdy vpadlo do jižních Čech pasovské vojsko, poplenilo Křemži a v Bohouškovících pobralo obilí a dobytek (*Nejedlý 2004*).

V této vesnici býval poměrně velký zemanský dvůr, jak o tom svědčí dnešní statek čp. 4 u "Dvořáků", který má všechny pozemky spojené dohromady, a to v pěkné

rovině a o největší výměře 46 ha. Podobně tomu zřejmě bylo i u dvora v Chlumu a Chlumečku. U dvorů se postupem času usazovali další sedláci (*Nejedlý a kol. 1994, 10*). Bohouškovice patřily pod křemžskou farnost a při jejím sčítání v roce 1683 (datum přibližně o 70 let překračuje sledovaný časový horizont) měly 44 obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

V blízkém okolí Bohouškovic není v historických pramenech připomínán mlýn, což je pravděpodobně z důvodu chybějícího potoka s dostačujícím průtokem. Rybníčky jsou zde však doložené dva. Návesní je o výměře 679 m² a rybník u vsi proti čp. 1 patřil vždy k čp. 4. má rozlohu 1.753 m² (*Nejedlý 2000*).

Bohouškovice jsou geologům a amatérským sběračům nerostů velmi dobře známé, protože bohouškovická pole jsou nejznámější jihočeskou lokalitou na sběr opálů. Bohouškovice jsou zásadním zdrojem opálů jihočeského pravěku, ze sběrů jižně od obce pochází několik nástrojů datovaných do pozdního paleolitu či mezolitu (*Vencl a kol. 2006, 33 - 34*). Tato pravěká industrie je probrána v kapitole Křemžská kotlina v pravěku.

Bohouškovice se ve sledovaném období řadily mezi malé hospodářsky zaměřené vesničky, kde se vše soustředilo kolem již zmíněného zemanského dvora.

Archeologické doklady

Z okolí obce Bohouškovice nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Při archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

Na území Bohouškovic bylo provedeno nejvíce povrchových sběrů, neboť se jedná o mimořádně atraktivní území, na kterém se vyskytují již zmíněná ložiska opálu. Okolí obce je téměř celé pokryto ornou plochou, proto umožňuje provádět terénní prospekci. Tomu odpovídá množství nalezišť, které jsou zde doloženy. Mezi léty 2003 až 2008 zde bylo J. Poláchem nalezeno celkem šest středověkých lokalit. Čtyři ze šesti lokalit jsou kumulovány v západní části extravilánu obce. Pátá lokalita je umístěna v jižní části intravilánu Bohouškovic a šestá se nachází nejdále, přibližně 550 m jižně od středu obce.

Lokalita I. (obr. 32)

Na poli s traťovým označením „Za močidly“ asi 350 metrů SZ od středu obce, bylo nalezeno dvacet jedna omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které lze převážně datovat do 2. poloviny 13. století. Bylo zde nalezeno dno nádoby s hrnčářskou značkou, která má podobu kříže vepsaného do jednoduchého kruhu obr. 32:1,2. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 351 od Z a 089 od J s. č. Nadmořská výška je 566 m n. m.

Lokalita II. (obr. 32)

Na poli 150 - 400 metrů Z od středu obce, bylo nalezeno dvě stě dvacet omletých i neomletých drobných keramických zlomků, které lze převážně datovat do druhé poloviny 13. a první poloviny 14. století. Většina zlomků obsahovala příměs tuhy. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako polygon s body 337:071, 350:076, 360:070, 361:062, 350:065 od Z:J s. č. Nadmořská výška se pohybuje mezi 558 – 567 m n. m. Reprezentativní zlomky překresleny na obr. 32:3,4.

Lokalita III. (obr. 32)

Na poli s traťovým označením „U probošta“ v blízkosti kapličky a ve vzdálenosti 350 - 500 metrů Z od středu obce, bylo nalezeno přibližně sto osmdesát omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze zpravidla datovat do 2. poloviny 13. století. Byla zde nalezena dvě dna nádob s typickou mikroregionální hrnčářskou značkou (mřížkovaný čtverec či obdélník) obr. 32:5,6. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako polygon s body 326:048, 325:058, 332:057, 342:058, 335:048 od Z:J s. č. Nadmořská výška se pohybuje mezi 558 – 567 m n. m. Další reprezentativní zlomky jsou překresleny na obr. 32:7-9.

Lokalita IV. (obr. 32)

Na poli s traťovým označením „U božích muk“ asi 300 metrů JZ od středu obce, bylo nalezeno přibližně sto drobných omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které by mohly být datovány do 2. poloviny 13. století. Na této lokalitě byla také nalezena keramika z doby laténské, která je u drobných fragmentů jen velmi těžce rozlišitelná od středověké. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 355 od Z a 045 od J s. č. Nadmořská výška činí 565 - 566 m n. m. Reprezentativní zlomky překresleny na obr. 32:10-13.

Lokalita V. (obr. 32)

V intravilánu (asi 100 m J od středu) obce bylo nalezeno přes osmdesát omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Bylo zde nalezeno dno nádoby s typickou mikroregionální hrnčířskou značkou (obr. 32:18). Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 378 od Z a 052 od J s. č. Nadmořská výška činí 565 - 566 m n. m. Zbylé reprezentativní zlomky překresleny na obr. 32:14-16.

Lokalita VI. (obr. 32)

Na poli s traťovým označením „Dolní lesík“ asi 550 metrů JV od středu obce, bylo nalezeno devět velmi drobných omletých keramických tuhových zlomků, které lze zřejmě datovat do 2. poloviny 13. století. Bylo zde nalezeno dno nádoby s typickou mikroregionální hrnčířskou značkou (mřížkovaný čtverec či obdélník) obr. 32:17. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 395 od Z a 010 od J s. č. Nadmořská výška je 563 m n. m

9.2. Boří

Boří je středověká dnes již zcela zaniklá ves, která vznikla u staré stezky vycházející od Křemžského potoka pod Dívčím Kamenem. Stezka stoupala mírným svahem do lesa Bory, kde se vyhnula Němé strouze a vedla směrem k dnešní železniční zastávce Vrábče (*Nejedlý a kol. 1994, 13*).

Ves je v dnešní době velice obtížné přesně lokalizovat. V první třetině minulého století prý bylo možno v zemi najít základy domů a při práci v lese zde byla objevena polozasypaná studna. Vesnice pravděpodobně leží východně poblíž křižovatky silnice vedoucí z Mřící přes Bory k Vltavě a silnice od Holubova na Vrábči (*Nejedlý a kol. 1994, 13*).

Písemné doklady

První písemná zmínka je z roku 1379, kdy je Boří, označené jako villa Borzie, uvedeno mezi dalšími poddanskými vesnicemi patřící pod panství Dívčí Kámen (*Maršík 2002, 22*). Roku 1406 je Boří opět jmenovaná mezi poplatnými vesnicemi jako Bory ad Meidstein. V roce 1455 se objevuje pojmenování Borzich. Název zřejmě ves dostala po borovém lese, který jí obklopoval. Borští obhospodařovali pět a půl lánu, což je asi 100 ha půdy (*Nejedlý a kol. 1994, 13*).

Kdy vesnice zanikla je bez archeologického průzkumu nemožné říci. Nelze ani říci, jestli úpadek způsobilo vojenské tažení nebo zda byla vesnice postupně vylidněna z nějakého jiného důvodu.

Nejbližší vodoteč byla již zmiňovaná Němá strouha a velice blízko (přibližně 800 m) protékala Vltava. V bezprostřední blízkosti se pravděpodobně nenacházel žádný rybník. Jak byla ves velká a kolik měla obyvatel, by byla pouhá spekulace, a proto jí ponechávám jako otázku pro další výzkum.

Archeologické doklady

Autorovi se zatím pomocí povrchového průzkumu nepodařilo vesnici nalézt, nebyly objevené žádné výrazné terénní zlomy a ani hromady sesbíraného kamení, které by naznačovaly průběh parcel, průběh mezních pásů a zejména periferních plužinových souvratí. Prostor, ve kterém se ves údajně nalézala, je poměrně rozsáhlý a téměř celý pokryt lesem.

9.3. Brloh

Poloha obce: 48° 55' 45 N, 14° 13' 15 E

Nadmořská výška: 562 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2006: 1029 (761 čistě Brloh)

Počet obyvatel v roce 1873: 2380 (709 čistě Brloh)

Katastrální výměra: 46,18 km²

Písemné doklady

První písemná zmínka o obci je z roku 1310, kdy je ves připomínána pod názvem Berloch, který je zmiňován též roku 1347. Pod doposud platným názvem Brloh jej najdeme v listině vystavené roku 1369. Autorovi se bohužel nepovedlo vypátrat zdroj data 1310, protože je ve všech pracích bráno za hotový fakt. Dá se ale s největší pravděpodobností brát za pravdivé a historicky podložené.

Hlavním argumentem pro založení Brloha nejpozději k roku 1310 je kostel dříve zasvěcený svaté Maří Magdaleně, nyní sv. Šimona a Judy založený mezi léty 1340 - 47 Petrem z Rožmberka (*Sedláček 1999a, 80*), přesná datace je obtížná, protože jsou uváděna dvě rozdílná data. Pro výstavbu kostela bylo potřeba hospodářského zázemí a hlavně dostatečný počet věřících, což by napovídalo pro založení až v jedné z dalších generací usedlíků. Dalším faktem je založení sousedních českých vesnic Dobruš (dnešní Dobročkov) a Smědeč doložené k roku 1311, které však patřily klášteru Zlatá Koruna obr. 33 - 34 (*Špinar 2007, 49*).

I v písemných pramenech je však možné nalézt indicie, které svědčí o dřívějším založení vesnice, kde je Brloh brán za ves patřící již Vítkovcům (*Sedláček 1999a, 80*), kteří vymřeli roku 1302, tudíž osm let před dosud známou první zmínkou.

Další zmínka pochází z roku 1379, kdy je v Urbáři zboží rožmberského jmenován Brloh, spolu s dalšími obcemi, jako ves patřící Krumlovu (*Truhlář 1880, 35*). V tomto zápise je již připomínán mlýn s přívlastkem Lowczonis, který naznačuje, že majitelem zřejmě byl nějaký Loveč, nebo Lovek. Ročně se z něj platilo 18 grošů (*Truhlář 1880, 35*). Lokalizace je zde obtížná, protože nálezy tuhové keramiky z 13. století na poli podél levého břehu Křemžského potoka bezprostředně za Cvrčkovým mlýnem hypoteticky umožňují ztotožnit tento mlýn s mlýnem uváděným v Urbáři zboží rožmberského. Nicméně za pravděpodobnější se jeví lokalizace mlýna přímo do intravilánu Brloha. Tam se totiž nacházel tzv. Brložský mlýn, který je zobrazován na

historických mapách z 19. století i s náhonem (*Polách 2010*).

Přesný počet mlýnů na brložském katastrálním území je téměř nemožné určit, jeden z těchto důvodů je, že často měnily svá jména pouze podle majitele. Někdo by mohl namítnout, že se mlýny dědily po generace (*Ginzburg 2000*), což je zcela jistě pravda, ale musíme si uvědomit, že zde hovoříme přibližně o 300 letech, po které by bylo dosti obtížné udržet jak rodovou linii, tak sňatkovou politiku, protože je znám fakt, že při absenci mužského potomka, hledal mlynář pro svou dceru mlynářského ženicha (*Polách 2010*).

Tímto často vznikaly silné mlynářské rodiny, které však nyní stěžují práci, protože v určitém mikroregionu mohlo stát najednou více mlýnů stejného jména. Zřejmě oba dva tyto problémy dokládá na Brložsku již zmíněný Hrbkův mlýn, který je doložený 25. září 1423, kdy zde údajně loupil Křehant z Chmelné (*Kalný 1993, 67*). Hrbkové žili na mlýně několik generací, protože ještě roku 1543 se připomíná mlynář Petr Hrbek (*Polách 2010*). Tento mlýn se s největší pravděpodobností později přejmenoval na Červený mlýn stojící na Křemžském potoce před Otmaní. Důkazem je mapa tzv. 1. vojenského mapování, kde mlýn stojí na totožném místě jako Červený a je označen jako Herbko m. (*Polách 2010*).

V již zmiňovaném soupise panství krumlovského z roku 1541 lze nalézt v rychtářství brložském mlýn Červený po staru Hrbkův a v rychtářství třísovském mlýn Ondru Hrbků (*Pangerl 1872, 608*), což je důkaz pro tvrzení, že se mlýny Hrbků nacházely na dvou odlišných místech, protože tyto dva mlýny se rozhodně nedají ztotožnit. Tato informace by mohla podpořit autorovo tvrzení, že Hrbkové byli v Křemžské kotlině významným mlynářským rodem a patřilo jim více mlýnů.

Červený mlýn byl situován od Brloha na východ směrem až za Rojšín v poměrně velké vzdálenosti cca 3 km. Tento mlýn přežil rožmberskou reformu a fungoval nadále v 17. století. Většina mlýnů na území Brloha byla však zrušena: Cvrčkův, Smetanův či Šimkův (*Stejskal 1999, 46 - 48*) a pravděpodobně již zmiňovaný mlýn ve středu obce, který se dochoval v mapových podkladech (*Polách 2010*).

V Brloze se pravděpodobně nikdy nenacházel žádný návesní rybníček, a to kvůli Křemžskému potoce, který teče středem obce, a byl tudíž bohatou zásobárnou užitkové vody.

Brloh se navíc nachází v poměrně dynamické krajině, ve které nebyla možná plánovaná pravidelná zástavba, jako například v Rojšíně (*Meloun 2010, 4 - 5*). Chovný rybník, který se jmenuje po vesnici Brložský, je doložen v urbáři českokrumlovského panství již roku 1520 a nachází se ve směru na Novou Ves ve vzdálenosti necelého jednoho kilometru od středu obce a jeho plocha je 5 ha (*Nejedlý 2000*).

Další písemný doklad je z roku 1418, kdy byl Brloh osvobozen odúmrti Oldřichem II. z Rožmberka. Dne 14. května roku 1457, jak je zmiňováno v podkapitole o Křemži, daroval Jan svému otci Jindřichovi II. z Rožmberka spolu s křemžským zbožím i ves Brloh (*Sedláček 1999a, 66*). Jestli šlo v této době pouze o Brloh nebo jestli Jindřichovi II. k Maidštejnu připadly i vesnice patřící k Brlohu (Nová Ves, Rojšín), které jsou ovšem jako součást brložské rychty uvedeny až roku 1541 (*Pangerl 1872, 608*), zůstává otázkou.

Všechny tři vesnice jsou posléze jmenovány jako majetek panství Dívčí Kámen, jak dokládá záznam v rožmberském urbáři z roku 1543 (*Stejskal 2002, 82*). Autor se spíš přiklání k názoru, že vesnice patřily k Brlohu i před sto lety a tudíž je Jindřich II. připojil všechny tři ke svému panství.

Ve stejné době je v písemných pramenech připomínán Bušek Záborský z Brloha (*Sedláček 1999a, 96*), který byl pravděpodobně jedním ze třech purkrabích, kteří řídili chod domu Rožmberského mezi léty 1539-1545 (*Sedláček 1999a, 37*). Toto sdělení poukazuje na důležitost brložské rychty v polovině 16. věku, protože úřad purkrabího byl velice prestižní záležitostí. V této době žilo v Brloze třicet jedna sedláků (*Kalný 1973, 59 - 78*), jak uvádí rožmberský urbář.

Celkový počet obyvatel je snadno odvoditelný z počtu osedlých, tedy správců nemovitostí (plátců daně) v případě Brloha sedláků, když jej vynásobíme šesti až osmi, protože na každém gruntu trvale žilo průměrně sedm lidí (*Stejskal 2002, 87*). V tomto případě se přehoupneme přes dvě stě obyvatel, což je poměrně velké číslo na raně novověkou ves. Brloh byl v této časové periodě nejvíce lidnatou vesnicí celé Křemžské kotliny a počtem obyvatel se mu vyrovnal pouze Chlum.

Kromě Rojšína patří do dnes k Brlohu další vesničky a osady jmenovitě: Jaronín, Kovářov, Rychtářov, Sedm Chalup a Janské Údolí dříve nazývané Johanestal, které bylo utvořeno sloučením několika samot. Tyto osady byly založeny mimo zájmové časové období a to až na konci 17. století, kdy kníže Jan z Eggenberku dovolil německým osadníkům osídlit svahy Bulového, kde se do té doby nacházela jen hrstka samot, nazývaných v listech rožmberských Waldhauser.

V Řezně 23. prosince 1622 daroval císař Ferdinand II. Janu Oldřichu z Eggenberka celé panství krumlovské se všemi statky a tudíž i brložskou rychtu (*Sedláček 1999a, 48*). Brloh byl kromě rychtářské vsi také vsí farní a do jeho obvodu spadaly vesnice Nová Ves, Rojšín a Chmelná (*Pešta 2004, 170*).

Brloh navíc zřejmě patřil mezi vesnice, které měly právo dědičně odkazovat svůj grunt, což by také potvrzoval fakt velkého počtu usedlých sedláků, protože měli jistotu, že v rodině zůstane rodový majetek (*Stejskal 2002, 81*). Průměrná cena jedné usedlosti v raném novověku ve sledované oblasti se pohybovala v rozmezí 40 - 80 kop grošů míšenských (*Stejskal 2002, 81*).

Pro utvoření představy o finanční náročnosti stál luxusní dům na českokrumlovském náměstí 500 kop (*Stejskal 2002, 81*).

Zde je zakončen stručný přehled brložských dějin s konstatováním, že šlo o velkou zemědělsky zaměřenou rychtářskou a farní vesnici, jejíž značný význam je pro tento mikroregion nezpochybnitelný.

Archeologické doklady

Brloh společně s Holubovem a Křemží jsou jediné obce na území Křemžské kotliny, v jejichž intravilánu byl v posledních letech prováděn archeologický záchranný výzkum či dohled zaměřený na sledovanou časovou periodu. Na brložském katastru je toto naleziště označeno jako lokalita I.

Na brložském katastrálním území kromě tohoto záchranného výzkumu probíhala také základní terénní prospekce, která byla primárně zaměřena na vrcholy solitérních kopců (lokalita II. až VII.). Jako lokalita VIII. byl označen archeologický výzkum prováděný v intravilánu a extravilánu obcí Jaronín a Sedm Chalup. Zbylé lokality (IX. až XIII.) byly objeveny J. Poláchem při povrchové prospekci.

Lokalita I. (obr. 35, 36)

V roce 2000 byl archeologický záchranný výzkum vyvolán stavbou příjezdové komunikace do místa budoucí stavby rodinných domů. Investorem výzkumu byl Obecní úřad Brloh a provedlo ho Jihočeské muzeum pod vedením O. Chvojky.

Lokalita se nachází v západní části obce, jižně od cesty z návsi k bytovkám, těsně u zahrady ppč. 83/1. Výzkum probíhal v místě jižní skrývky pro komunikaci, v pásu dlouhém cca 50 m a širokém cca 5 m, nacházejícím se na rozhraní parcel 83/4,

83/5 a 83/1. Na ZM10 32-21-14 je prostor určen souřadnicemi 166:116 a 168:113 od Z:J s. č. (*Chvojka 2003a, 21*).

Celý prostor skrývky, na níž probíhal archeologický výzkum, byl označen jako sonda 1/2000. V rámci této sondy byly uplatněny dvě metody terénního výzkumu: v severní části sondy, zkoumané v první etapě, byla celá plocha začištěna na podloží a poté byly identifikovány jednotlivé objekty (1 - 11/2000). V jižní části sondy byla vyměřena síť sektorů o rozměrech 2 x 2 m a tyto sektory byly zkoumány metodou šachovnicového odkryvu. V sondě 1/2000 bylo identifikováno celkem 23 sídlištních objektů a 13 kúlových jamek, pravděpodobně se jedná o zbytky staveb hospodářského významu, jejíž bližší interpretace zůstává nejistá (*Chvojka 2003a*).

V několika případech byly zjištěny zbytky po nadzemní konstrukci objektu (kúlové jamky v obj. 5/2000) nebo zbytky výmazu stěn – mazanice (zvláště v obj. 18/2000 s výraznou uhlíkovou vrstvou, která by mohla naznačovat výskyt požáru). V objektu 4/2000 byla pravděpodobně zachycena část ohniště. Rovněž interpretace objektu 22/2000 (žlábků) zůstává nejistá, jedná se nejspíše o zbytek ohrady, oddělující od sebe jednotlivé hospodářské usedlosti (*Chvojka 2003a*).

Naprostou většinu nálezů z objektů a velkou část nálezů z ornice lze datovat zhruba do druhé poloviny 13. století, s možným přesahem na počátek 14. století. V této souvislosti je však poněkud limitujícím faktorem relativní nedostatek archeologických nálezů. Z mnoha objektů nepochází žádný nálezy, z většiny ostatních pouze několik keramických zlomků. Nálezy z ornice (294 keramických zlomků) jsou smíchány s mladšími keramickými zlomky. Byl zde nalezen fragment dna nádoby, který je zdoben hrnčířskou značkou s motivem kola s paprsky, které je lemováno ještě jedním kruhem (obr. 35:4). Další reprezentativní zlomky překresleny na obr. 35:1-3. V ornici byly nalezeny čtyři zlomky železných předmětů, z nichž jeden je možné interpretovat jako šipku do samostřelu z 15. či 16. století (*Chvojka 2003a, 21*).

V roce 2003 probíhal navazující archeologický výzkum, který byl situován v místech stavby rodinného domu na parcele č. 83/4, která se nacházela v těsné blízkosti odkryvu z roku 2000. Byly zde položeny dvě sondy první o velikosti 2 x 5 m a druhá o rozměrech 1 x 3 m, v nichž byla zachycena sídlištní vrstva a dvě jámy z 13. století. Vzhledem k poměrně malému množství nálezů (keramika - 94 zlomků, mazanice – 13, železo – 2 amorfní zlomky, uhlíky – 2 zlomky) a malé mocnosti sídlištní vrstvy (do 6 cm) se zdá, že v těchto místech osídlení vyznívá (*Chvojka 2006, 24*). Také zde byl nalezen fragment dna nádoby, který je zdoben hrnčířskou značkou se symbolem kola

s paprsky (obr. 35:6), tento motiv má svou mikroregionální analogii na hradě Dívčí Kámen. Další reprezentativní zlomky překresleny na obr. 35:5.

V roce 2004 probíhal záchranný archeologický výzkum na ppč. 83/6, který byl vyvolán již dříve zmíněnou stavbou rodinného domu. Lokalita se nachází v těsné blízkosti (25 m) od místa archeologického výzkumu z roku 2000 v trase komunikace a inženýrských sítí a (30 m) od místa archeologického výzkumu z roku 2003. Tato parcela byla trvale zatravněna a nebyly zde do doby výzkumu učiněny žádné archeologické nálezy, prostor stavby rodinného domu však tvořil nepochybně součást jedné sídlištní lokality. Z tohoto důvodu zde bylo provedeno celoplošné předstihové magnetometrické měření, provedené A. Majerem, které prokázalo několik anomálií. Následně byly uvedené anomálie ověřeny sondážním archeologickým výzkumem (*Chvojka 2007, 21*). A. Majer provedl též standardní zaměření jednotlivých sond z let 2003 – 2004 (obr. 36).

V tomto roce zde bylo položeno dvanáct sond, všechny o velikosti 2 x 5 m, celkově tak byla odkryta plocha o velikosti 120 m². Byly zde zachyceny tři souběžné žlaby, objevené v sondách 7, 8 a 11/ 2004. Jejich interpretace není jednoznačná, snad se mohlo jednat o odvodňovací stružku (zejména žlab 1/04, vyznívající v místech zaniklé vodoteče) a nebo o základy ohrad vymežující určité plochy hospodářského zázemí sídliště. Zatímco z obou větších žlabů (1 a 2/2004) pocházejí keramické zlomky ze 13. století, nebyl ve žlabu 3/04 zjištěn žádný nález. Vzhledem k jeho shodné orientaci jej však můžeme pravděpodobně rovněž řadit do 13. století (*Chvojka 2007, 21*).

Během výzkumu z roku 2004 bylo odkryto celkem deset zahloubených objektů, z nichž se však jeden (obj. 1/04) ukázal být recentním výkopem pro kabel, dva objekty (2/04 a 7/04) náleží do 17. – 18. století a tři objekty (5, 6 a 8/04) nelze vzhledem k absenci nálezů blíže chronologicky zařadit. Rovněž objekt 10/04 neobsahoval žádný datovatelný materiál, vzhledem k jeho provázání se žlabem 1/04 jej však můžeme zařadit do 13. století. Zbývající tři objekty (3, 4 a 9/04), obsahující výhradně keramiku 13. století, lze klasifikovat jako běžné sídlištní jámy pravděpodobně hospodářské funkce (*Chvojka 2007, 21*). Výzkum z roku 2004 byl na reprezentativní keramický materiál nejbohatší. Byly zde nalezeny tři různé motivy (mřížkovaný čtverec obr. 35:14, kolo s paprsky obr. 35:13 a kříž vepsaný do kruhu obr. 35:9) hrnčířských značek na dnech nádob. Na brložském katastrálním území byl tohoto roku nalezen jediný vrypy na podhrdlí zdobený keramický zlomek obr. 35:11. Zbylé reprezentativní zlomky překresleny na obr. 35:7,8,10,12, 15-19.

Archeologický záchranný výzkum, který byl proveden v rozmezí pěti let na začátku nového tisíciletí, odhalil v intravilánu obce část zaniklého vrcholně středověkého sídliště, které je datované do druhé poloviny 13. století. Tato skutečnost přispěla k posunu datace obce Brloh přibližně o století oproti první písemné zmínce, která byla již podrobněji vysvětlena výše (*Chvojka 2007, 21*). Navíc toto zjištění znamená další významný příspěvek k dějinám osídlení Českokrumlovska ve 13. století, zejména v doposud opomíjené oblasti venkovských sídel (*Ernéé – Vařeka - Zavřel 1997, 41*).

Lokalita II. (obr. 37)

Mezi roky 2000 a 2001 P. Hrubý zahájil základní terénní prospekci primárně zaměřenou na vrcholy solitérních kopců, předvrcholů či vysunutých vrcholů z masivu Blanského lesa, dále pak na polohy na nižších návrších. Mapa s vyznačenými polohami jednotlivých mikrosondáží na obr. 37. Plných 87,5 % vybraných poloh je zde pokryto souvislým lesem. To prakticky vylučuje povrchový průzkum a letecké snímkování. Na druhou stranu je právě díky lesnímu porostu velmi zachovaná původní archeologická situace, která nebyla porušena stavebními zásahy popřípadě mechanizovaným zemědělstvím (*Kuna ed. 2004, 370 - 371*).

V roce 2000 byla provedena (společností Archeos a JČM Č. Budějovice) mikrosondáž na vrcholové plošině Kněžského vrchu (obr. 37 - bod 10) (*Kuna ed. 2004, 368 - 371*). Kupovitý vrch se nachází 270 m SV od středu obce a 300 m SV od levého břehu Křemžského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako body 201 od Z a 140 od J s. č. Nadmořská výška je 624 m n. m. a plošná rozloha je 0,45 ha (*Hrubý 2003a, 21*).

Jedná se o symetrický oválný kupovitý vrch s výraznými skalními útvary. Směrem k západu a severozápadu je terén méně svažité a stupňovitě klesá. Celkem bylo položeno osmnáct mikrosond, které byly umístěny v pravidelné síti (*Kuna ed. 2004, 371*). Jen jedna mikrosonda, která byla umístěna ve vývratu v centrální části plošiny, měla pozitivní nález a to pět zlomků pozdně středověké keramiky (15. - 16. století). Keramika je uložena u p. Hrubého. Na nalezišti nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění, terasy. (*Hrubý 2003a, 21*).

Lokalita III. (obr. 37)

V roce 2001 byla provedena mikrosondáž a průzkum detektorem kovů na vrchu Stržíšek (obr. 37 – bod 17), který leží 1250 m SZ od kostela v Brloze a 1000 m od levého břehu Křemžského potoka a 700 m od Olešnice. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako polygon o bodech 095:228, 104:232, 107:230, 104:219, 094:218 od Z:J s. č. (Hrubý 2003b, 92). Nadmořská výška hradiště na Stržíšku je 707 m n. m. a jeho plocha činí 0,45 ha. Byla zde položena pravidelná síť o čtyřiceti mikrosondách. Jen zde byl objeven umělý terénní prvek a to kamenný val. Tento průzkum byl proveden ze stejného účelu a totožnými organizacemi jako průzkum na lokalitě II, a protože bylo zjištěno osídlení převážně v mladší době halštatské až v časné době laténské (Hrubý - Chvojka 2002), je tento výzkum podrobněji popsán v předhistorické kapitole.

Z přelomu pozdního středověku a raného novověku se dochovalo dvanáct železných zlomků a několik fragmentů keramiky, vše je uloženo v JČM České Budějovice pod inv. č. A 2513 – 25327 (Hrubý 2003b, 92).

Lokalita IV. (obr. 37)

Dalším takto zkoumaným vrcholem na území Brloha je kopec Na Pláni (obr. 37 – bod 4), který leží 950 m JV od kostela a 200 m S od levého břehu Křemžského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako okolí bodu (vrcholu kopce) 260 od Z a 062 od J s. č. Nadmořská výška je 580 m n. m. a plocha návrší je 2,5 ha. Bylo zde v nepravidelné síti položeno osm mikrosond a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění, terasy (Kuna ed. 2004, 371).

Lokalita V. (obr. 37)

Pomocí mikrosondáže byl také prozkoumán vrchol kopce Stráže (obr. 37 – bod 9), který leží 400 m JV od kostela a 360 m S od levého břehu Křemžského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako okolí bodu (vrcholu kopce) 219 od Z a 098 od J s. č. Nadmořská výška je 620 m n. m. a plocha návrší je 2,2 ha. Bylo zde v pravidelné síti položeno deset mikrosond a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění, terasy (Kuna ed. 2004, 371).

Lokalita VI. (obr. 37)

Další zkoumaným solitérním vrcholem na brložském katastru je kopec zvaný Zámek (obr. 37 – bod 12), který leží 870 m JZ od kostela a 340 m J od pravého břehu Křemžského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako okolí bodu (vrcholu kopce) 113 od Z a 082 od J s. č. Nadmořská výška je 645 m n. m. a plocha návrší je 2,3 ha (*Kuna ed. 2004, 371*). Bylo zde v nepravidelné síti položeno šest mikrosond a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění, terasy.

Lokalita VII. (obr. 37)

Posledním zkoumaným vrcholem, který se však nachází v blízkosti osad Jánské Údolí a Rychtářov, je kopec zvaný Doubrava (obr. 37 – bod 13), který leží 1580 m J od kostela v Brloze a 560 m J od pravého břehu Křemžského potoka a 490 m S od Janského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-19 jako okolí bodu (vrcholu kopce) 233 od Z a 365 od J s. č. Nadmořská výška je 646 m n. m. a plocha návrší je 1,1 ha. Bylo zde v pravidelné síti položeno pět mikrosond a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění, terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita VIII.

Na přelomu let 2000-2001 byl proveden archeologický výzkum v intravilánu a extravilánu obcí Jaronín a Sedm Chalup. Síť vertikálních řezů byla zaměřena na ZM10 32-21-13 jako body 435:116, 488:397, 538:443, 573:380, 643:365, 624:310, 573:357 od Z:J s. č. Nadmořská výška se pohybovala mezi 590 a 690 m n. m. Výzkum byl proveden JČM pod vedením O. Chvojky z důvodu výměny sloupů elektrického vedení a napojení nových přípojek. Všechna zkoumaná místa však měla negativní zjištění (*Chvojka 2003b, 92*).

Lokalita IX.

Na poli J a JV od hřbitova bylo v roce 2004 nalezeno J. Poláchem třináct drobných omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Tato lokalita nebyla bohužel přesně zaměřena. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 552 – 564 m n. m.

Lokalita X.

Na poli s traťovým označením „Zásadnice“ asi 100 metrů SV od kravína, bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno sedm velmi drobných omletých keramických tuhových zlomků, které lze datovat do 13. a 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako okolí bodu 214 od Z a 177 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 562 - 564 m n. m.

Lokalita XI.

Na poli s traťovým označením „Hlinka“ asi 800 metrů J od kostela, byly v roce 2003 J. Poláchem nalezeny dva velmi drobné omleté keramické tuhové zlomky, které lze datovat do 13. či 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako okolí bodu 163 od Z a 054 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 592 - 596 m n. m.

Lokalita XII.

Na poli asi 100 metrů S od koupaliště a 200 m SV od Cvčkova mlýna, bylo v roce 2005 J. Poláchem nalezeno pět omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. století (*Polách 2010*). Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako okolí bodu 083 od Z a 112 od J s. č. Nadmořská výška je zde 573 m n. m.

Lokalita XIII.

Na poli asi 130 metrů Z od autobusové zastávky Sedm Chalup, bylo v roce 2005 J. Poláchem nalezeno devět omletých i neomletých keramických tuhových zlomků, které lze datovat do 13. a 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako okolí bodu 107 od Z a 319 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 578 - 582 m n. m.

9.4. Hrad a klášter na Kuklově

Poloha objektu: 48° 55' 49 N, 14° 10' 58 E

Nadmořská výška: 730 m n. m.

Katastrální výměra: Kuklov leží na katastrálním území Brloh

Písemné doklady

Zakladatelem hradu Kuklov zvaného v minulosti Kugelvaid, (tento název je českou obměnou německého Guglwaid - lesnatá homole), byl pravděpodobně Jetřich z Portic, probošt vyšehradský, nejvyšší kancléř Království českého a biskup mindenský. Nebyl však pouze duchovním, ale i schopným diplomatem a finančníkem. V dějinách známý svým působením v Čechách okolo roku 1357, v této době byl pravděpodobně hrad založen, ale hlavně vojenským vpádem do Bavor roku 1375 (*Sedláček 1999a, 80*).

Na začátku 14. století byly Pražskému vyšehradskému klášteru přiděleny ke kolonizaci rozsáhlé pozemky sahající od Prachatic ke Kuklovu. V tuto dobu již stál klášter Svatá Koruna (*Profous 1949*) založený roku 1263 českým králem Přemyslem Otakarem II. (*Čechura 1979*), který klášteru daroval pozemky směřujícími severozápadně od Zlaté Koruny, tedy právě ke Kuklovu. Ve středověku neexistovala přesná parcelace a pozemky panství se od sebe oddělovaly přirozenými krajinnými zlomy (řeky, pohoří).

V tomto případě došlo ke sporu, že Zlatokorunští zakládali své vesnice na pozemcích, které patřily Vyšehradským. Došlo i k vojenskému konfliktu, který iniciovali oba opati. Zlatokorunští ustoupili tlaku Vyšehradským, kteří záhy nechali postavit Kugelvaid, který se stal jakýmsi hraničním a opěrným bodem se statky zlatokorunskými a zbožím rožmberským. Tento spor měl mít dokonce dohru na papežově stole, který dal za pravdu zlatokorunským a po smrti Jetřichově připadl hrad do vlastnictví krále (*Sedláček 1999a, 79 - 80*).

Dne 27. dubna 1378 je v písemných pramenech král Václav IV. nazýván patronem zdejšího kostela. V této době zde vedl úřad purkrabího Václav Ťavák ze Švamberka, který měl rozepří s pražským arcibiskupem Janem z Jenštějna, kterému údajně odtáhl dobytek ze zboží Rokycanského na Kuklov (*Sedláček 1999a, 79 - 80*). V ostatních pramenech je tento incident popisován obecným označením „hospodářský konflikt“, což by mohlo spíše potvrdit autorův názor, že přesun dobytka na tak velkou vzdálenost byl poměrně nelogický a jen těžko proveditelný.

Arcibiskup napsal Václavovi IV. stížnost, na kterou mu král odpověděl, že se tak stalo bez jeho vědomí, ale vyřešení sporu nijak dále neinicioval. Takže se Jan sám chopil spravedlnosti a vytáhl ke Kuklovu, ale hrad zřejmě nedobyl (*Sedláček 1999a, 79 - 80*).

Více než arcibiskupovi vadil tento hrad Jindřichovi III. z Rožmberka (*Kubíková 2005*), protože byl umístěn uprostřed rožmberského dominia a Jindřich měl pocit, že ho král chce kontrolovat při jeho aktivitách, vždyť z Kugelvaidu bylo vidět pouhým okem do poddanské rožmberské vesnice Brloh. Hrad Kuklov navíc stál velice blízko rožmberským hradům Meinštein (necelých 15 km) a Krumlov (17 km). Rovněž Rožmberkovo rozladění umocňoval fakt, že na sklonku 14. věku byly vztahy mezi šlechtou a králem velmi vlažné. V době spiknutí panské jednoty proti Václavu IV. roku 1395 byl královský hrad Kuklov dobyt a následně pobořen (*Sedláček 1999a, 81*). Po urovnání sporů 24. června 1405 (*Sedláček 1999a, 81*) věnoval Václav IV. kuklovský hrad s jeho malým zbožím, které bylo následně připojeno k panství Dívčí Kámen, Jindřichovi III. Rožmberk, který již nepřikročil k jeho rekonstrukci a znovu osídlení, protože králova darovací smlouva obsahovala tuto podmínku. Smlouva je však plagiát zhotovený Oldřichem II. z Rožmberka až ve 40. letech 15. století (*Kubíková 2005, 120*).

Po dobu bez mála jednoho století byl Kuklov téměř opuštěn. Zdá se, že i kostel svatého Ondřeje byl bez duchovního (*Sedláček 1999a, 81*), což je poměrně logické z důvodu malého počtu místních věřících a přítomnosti blízké fary v Brloze, do které mohl zbytek obyvatel docházet.

Pátého dubna 1495 povolili Petr a Oldřich z Rožmberka založení kláštera poustevnickému řádu sv. Františka z Pauly. Ti dostali od bratří krom pozemku na výstavbu, také dříve jmenovaný farní kostel a dědinu, ale hlavně povolení na zpracování místního dřeva a to jak na výstavbu, tak i na otop. Pauláni ihned zahájili výstavbu kláštera, který však nebyl nikdy dokončen. Pravděpodobně okolo roku 1530 opustili řeholníci klášter, který od té doby postupně chátral (*Sedláček 1999a, 81*).

Část jeho zdiva byla použita na výstavbu vesničky. Některé z těchto kamenných kvádrů se dají i po téměř půl tisíciletí nalézt v základech dnešních domů. Nějaký čas zde zřejmě společně s mnichy koexistoval jeden z prvních velkých rožmberských panských dvorů s pivovarem, který byl ale spíše prodělečný, jak ukazují unikátní rejstříky dvorového hospodaření z let 1540 - 1542 (*Sedláček 1999a, 82*). Hlavním problémem pivovaru byla nekvalitní voda a nedostatek pšenice. O jeho následném krachu a kritice na adresu centrální správy se píše v listu, který poslal kuklovský písař

Jan Bardějovský roku 1563 (*Stejskal 2002, 84 - 85*). V průběhu třicetileté války pobořila opuštěný kuklovský klášter a přilehlý dvůr švédská vojska (*Sedláček 1999a, 81*).

Po stručném přehledu kuklovských dějin bude nyní popsán předpokládaný vzhled hradu. Zřícenina hradu Kugelvaid se rozkládá na skalnaté vyvýšenině, která je dnes zcela obklopena lesem. Celkové řešení hradu bylo silně ovlivněno přirozenými, například terénními podmínkami. Relativně stísněné hradní jádro zaujalo jihovýchodní část členitého skalního útvaru, zatímco podlouhlé předhradí bylo situováno níže v jeho prodloužení jihovýchodním směrem. Vstupovalo se do něj od severovýchodu, tuto vstupní stranu zajišťoval příkop, před nímž byl obranný val. Toto opevnění zasahovalo i před část jádra (*Durdík - Sušický 2002*).

Předhradí ohrazovala kamenná hradba, dochovaná dnes v podobě valového útvaru. Na vnitřní, téměř rovné ploše dnes neregistrujeme žádné stavební pozůstatky. Ty se zcela jistě staly první obětí rozebírání hradu na stavební materiál pro stavbu kláštera. Výše položené jádro s předhradím spojovala na jižní straně čtverhranná komunikační stavba. Tuto část hradu na severozápadě vymezoval do skály vysekaný příkop a na protilehlé straně z ní vybíhal úzký skalní hřeben, na jehož konci nad předhradím stávala subtilní věž se zaoblenými nárožními či spíše nepravidelně oblého půdorysu (*Durdík - Sušický 2002*).

Před ní se nacházelo úzké nádvoříčko, které leželo mezi obvodovými hradbami. Hlavní obytnou stavbou byl na severní straně, ve středu jádra stojící, dvouprostorový palác, dnes dochovaný pouze v podobě terénních reliéfních reliktnů. Mezi ním a příkopem zřejmě ležel širší parkán (*Durdík - Sušický 2002*).

Je pravděpodobné, že jádro vycházelo z bergfritové dispozice, neboť složitější řešení stísněné a poměrně členité staveniště téměř neumožňovalo. Značně subtilní věž pravděpodobně nebyla bergfritem v pravém smyslu, ale nejspíše plnila funkci hlásky. K základní vizualizaci kromě fotografií pomůže terénní náčrt hradu od M. Plačka obr. 38 (*Durdík - Sušický 2002, 55*).

Přesnější interpretace vzhledu hradu je problematická z důvodu chybějícího moderního zaměření i archeologického a stavebně historického výzkumu.

Archeologické doklady

Jak již bylo zmíněno, na této lokalitě neproběhl žádný odborný archeologický ani stavebně historický průzkum. V dubnu 2007 byl J. Poláchem v areálu hradu nalezen keramický fragment nádoby oranžového až červeného silnostěnného střepu, datovatelný do sídlištního horizontu hradu pravděpodobně do 2. poloviny 14. století.

9.5. Hrad Dívčí Kámen (Maidštejn, Menštejn)

Poloha objektu: 48°53'21 N, 14°21'25 E

Nadmořská výška: 456 m n. m.

Katastrální výměra: Dívčí Kámen leží na katastrálním území Křemže

Písemné doklady

Roku 1349 je v Mohuči bratřím Petrovi, Joštovi, Oldřichovi a Janovi z Rožmberka vydána zakládací listina z pera českého a římského krále Karla IV. Latinský text se nachází na pergamenu o rozměrech 27,5 x 15 cm. Hrad je v listině nazván Dyebthzi Kamen. Český překlad této listiny Karla IV. naleznete v publikaci Dívčí Kámen (*Kubíková 2002, 71*).

Výstavba hradu probíhala poměrně rychle, protože z roku 1360 je již známa zmínka o prvním zdejším purkrabím. V roce 1383, kdy je zde zmiňována hradní kaple, byl Menštejn nepochybně zcela dostavěn. Přes svou výstavnost nesloužil hrad Rožmberkům jako rezidenční objekt, ale jako mocensko – správní sídlo (*Durdík 2002, 62*).

Zdi Dívčího Kamene věznily roku 1394 českého krále Václava IV. Jedním z hlavních účastníků protikrálovské vzpoury byl již dříve jmenovaný Jindřich III. z Rožmberka. V těchto letech zastával funkci purkrabího Vojtěch z Kraselova (*Kubíková 2002, 74*).

V roce 1420 byl pravděpodobně hrad obléhán a zčásti pobořen husity při Žižkově výpravě proti Oldřichovi, dobýt hrad se však husitům nepodařilo (*Hejna 1986, 133*).

Podle Augusta Sedláčka postoupil Oldřich II. z Rožmberka mezi léty 1421 až 1424 Maidštejn svému příbuznému Vilémovi z Potenštejna (*Sedláček 1999a, 65*). Žádný pramen to však zcela nepotvrzuje, ale ani nevyvrací. Je velmi pravděpodobné, že Vilém z Potenštejna byl na Dívčím Kameni spíše purkrabím nežli jeho dočasným držitelem (*Kubíková 2002, 74*).

Menštejn nikdy nebyl trvalým sídlem vrchnosti, ale spíše správním střediskem rožmberské moci na pomezí mezi krumlovským dominiem a zbožím kláštera ve Zlaté Koruně (*Hejna 1986, 133*). Jediným Rožmberkem, který si hrad oblíbil a našel na něm své útočiště, byl Oldřich II., který ho obýval od podzimu 1457 do roku 1461 (*Sedláček 1999a, 66*). Z několika Oldřichova listů je patrné, že se musel po svém přesídlení na

Dívčí Kámen postarat o opravy budov a jejich zařízení. V říjnu 1457 si objednal kachle na opravu kamen (*Hejna 1966, 35 - 44*), v listopadu bylo opraveno dláždění a šindelové střechy na hradních budovách. Z tohoto roku se také dochoval soupis zbrojního inventáře, který čítal jednu velkou houfnici, dvě malé houfnice, tarasnici a pušky (*Hejna 1986, 133*). V tuto dobu se s úřadem purkrabího loučil Erazim z Michnice, který hrad zpravoval od roku 1453 (*Kubíková 2002, 74*).

V lednu 1458 opravy pravděpodobně pokračovaly, poněvadž došlo k další spotřebě stavebního materiálu (*Rynešová – Pelikán 1954, 630*). Purkrabím však již mohl být Petr z Míkovic a Pernštejnec, který Dívčí Kámen obhospodařoval mezi léty 1458 až 1463. Za dobu jeho působení, ale i dříve v klidných časech čítala stálá hradní posádka pouze deset mužů (*Kubíková 2002, 74*). V roce 1462 dal Jan z Rožmberka opravit a zdokonalit opevnění hradu (*Hejna 1986, 133*).

Okolo roku 1470, v době domácích válek pro – a protipoděbradské strany, byl počet členů hradní posádky zvýšen až na dvacet čtyři. Do jejich militárií patřilo 21 kulí k tarasnici, 60 kulí k píšťalám, 1800 šípů, olovo, dva sudy střelišť, 10 pavéz, 3 sudy prachu, 15 píšťal, houfnice, 2 měděné tarasnice a 4 sudlice (*Hejna 1986, 133*). V tomto napjatém čase byl menštejnským purkrabím Kunáš z Machovic (*Kubíková 2002, 74*).

Z předešlého vyplývá, že v polovině 15. století byl hrad v poměrně zanedbaném stavu. Mohl to být důsledek nedbalosti tamních purkrabí (*Kubíková 2002, 74*), ale autor se spíše domnívá, že purkrabí dostávali nepřiměřené množství financí na náročný provoz a údržbu a to z důvodu, že zde nesídlil žádný pán a také kvůli unavené rožmberské pokladnici po husitských válkách (*Kubíková 2002, 74*).

Z roku 1501, kdy byl purkrabím Jan Varlejš z Bubna, se dochoval soupis vybavení hradní kaple, který obsahoval stříbrný kalich, misál, 2 ampule, 3 ubrusy na oltář, zvonec a starý sešlý ornát. Ve stejném roce stálo v několika hradních komorách 6 postelí a 5 stolů. V hradním pivovaru se nacházela šestice kádí a měděná pánev (*Kubíková 2002, 74*). Zbrojní inventář hradu se zvětšil o 21 hákovnic (*Rynešová – Pelikán 1954*). Uvedený výčet dokazuje, že na počátku 16. věku byl Maidštejn zřejmě na okraji zájmu českokrumlovské vrchnosti (*Kubíková 2002, 74*).

Ještě na počátku 16. století zde Petr z Rožmberka prováděl nějaké opravy. Stav hradu se však přesto stával povážlivým, a proto se ho Petr již v roce 1506 rozhodl nadále neudržovat (*Durdík 2002, 62*). Tohoto roku je také připomínán poslední menštejnský purkrabí Jindřich Výrek z Ryžemberka (*Kubíková 2002, 74*), který zřejmě nechal převést hradní mobiliář do Českého Krumlova (*Durdík 2002, 63*). Poslední

zpráva o obsazení hradu pochází z roku 1513. Roku 1541 se uvádí v zápise do desek zemských „Meydšteyn zámek zbořený“ (*Sedláček 1999a, 67*).

Ke hradu Dívčí Kámen, jak uvádí urbář zboží rožmberského z roku 1379 (1374), náležely dříve či později v této kapitole jmenované vsi. Pro ucelený pohled na menštejnské panství zde bude všech dvanáct vsí vyjmenováno: Třisov, Vrábče, Planá, Homole, Kroclov, Holubov, Boří, Krasetín, Opalice, Záluží, Čertyně, Jamné a dvůr Pěnického (*Maršík 2002, 22*).

Jak vypadalo panství Dívčí Kámen krátce před svým zánikem, opět zprostředkovává urbář z roku 1543. Podle něj patřilo k panství 24 vesnic, které tvořily dva celistvé a souběžné pásy na spojnici Český Krumlov – České Budějovice. Západně položené pásmo začínalo Rojšínem a táhlo se přes Brloh, Jankov, Čakov, Žabovřesky až do Radošovic. Jižněji situovaná linie začínala v Chlumci, Záluží, Krasetíně a pokračovala přes Kouty (*Ernée - Stejskal 2001, 310 - 342*), Vrábče, Homole až do Plané u Českých Budějovic. Mimo tyto dvě linie ležely vesnice Střítěže a Litoradlice (*Stejskal 2002, 82*). O konkrétním přiřazení vesnic do určitých rycht můžeme pouze spekulovat, protože urbář z roku 1543 dělení na rychty neuvádí (*Stejskal 2002, 86*).

Z výše uvedených informací můžeme snadno vyvodit, že šlo o poměrně rozsáhlé panství s více než dvěma desítkami vesnic, jejichž feudální dávky značně plnily rožmberskou pokladnu. Dívčí Kámen patřil v druhé polovině 15. století bezesporu ke klíčovému panství zcelovaného rožmberského dominia. Tomu odpovídal i zájem reprezentantů význačných klientských rytířských rodin o úřad purkrabího (*Stejskal 2002, 77*).

Po stručném probrání menštejnské historie a jejího funkčního zázemí, by byla nyní nastíněna pravděpodobná rekonstrukce hradního vzhledu.

Dívčí Kámen patří k nejrozsáhlejším a nejvýznamnějším jihočeským hradním zříceninám. Bohužel Maidštejnu byla ze strany badatelů zabývajících se problematikou českých hradů doposud věnována minimální pozornost (*Durdík 2002, 62*).

K dispozici není moderní zaměření, nebyl zde zpracován ani standardní elaborát stavebně historického průzkumu (*Durdík 2002, 62*) a dosavadní archeologická evidence se omezila pro sledované období pouze na nevelkou sondu v západním paláci jádra (*Hejna 1986, 131 - 150*).

Rozsáhlá zřícenina (hmotová rekonstrukce hradu obr. 39) se rozkládá na výrazném, velmi výhodném skalním útvaru nad levým břehem Vltavy, který je obtékán kličkou Křemžského potoka. Tento terénní útvar byl téměř po celém svém obvodu

chráněn příkrými svahy a vodními toky a s terénem před hradem souvisel pouze na severozápadní straně úzkou šíjí. Horní část návrší se rozpadala do tří útvarů – dvou vrcholů a sedla mezi nimi (*Durdík 2002, 62 - 63*).

Rozměrnější západní vrchol zaujalo velkoryse vyměřené, pravidelné dvoupalácové jádro lehce lichoběžného obrysu. Vstupovalo se do něj průjezdem prolamujícím přízemí čelního, tedy východního paláce. Před zmíněný průjezd bylo nevelké předbrání opatřené sedile. Oba plochostropé paláce ve své zděné části dosahovaly výšky tří pater. Z obraných důvodů se až do druhého patra rozměrná okna, která osvětlovala trojici místností v každé úrovni, obracela do vnitřního nádvoří (obr. 40). Stropy západního paláce byly podepřeny průvlakem. Jednotlivá úrovně paláců spojovala přímá dřevěná schodiště (*Durdík 2002, 62 - 63*).

Třetí, pravděpodobně poněkud mladší patro západního paláce obsahovalo i do nádvoří obrácenou polygonální arkýřovou kapli. Tento drobný sakrální prostor byl zaklenut žebrovanou klenbou. Podle D. Menclové její detaily svědčí o tom, že byla dokončena nedlouho před první zmínkou z roku 1383 (*Durdík 2002, 63 - 64*).

Místnosti paláců byly vytápěny jak krby, o čemž svědčí zbytky dochované ve druhém patře západního paláce, tak kachlovými kamny (*Hejna 1966, 35 - 44*).

Nejreprezentativnějšími místnostmi hradu byly velké sály ve třetím patře paláců. Spojovací hradby byly natolik vysoké, že umožňovaly v úrovni třetího patra propojení obou paláců (*Durdík 2002, 63 - 64*).

Na obou bočních a severní straně jádro obíhal parkán, který dosahoval na jižní straně větší šíře. V jihozápadním nároží zde stála rozměrnější obdélná budova, kterou zde pravděpodobně nechal vystavět purkrabí Kuneš z Machovic roku 1479 (*Sedláček 1999a, 66*).

Na východní, tedy vstupní straně, před níž leželo předhradí, parkán zřízen nebyl. Vzhledem k výškovému rozdílu oproti úrovni předhradí k němu musela původně vést dřevěná rampa či spíše most, snad ústící do patra budovy při severní straně předhradí. Do jádra hradu se pravděpodobně nejezdilo s povozy (*Sedláček 1999a, 63*).

V sedle mezi oběma vrcholy, tedy před východním čelem jádra, se nachází rozměrné protáhlé nepravidelně trojúhelné předhradí. K jeho bočním stranám přiléhaly hospodářské a provozní objekty, jejichž pozůstatky nalezneme především na jižní straně (*Durdík 2002, 65*). Vstup do předhradí zajišťovala čtverhranná, dovnitř otevřená plochostropá dvoupatrová věž třetí brány. Před ní se nacházelo malé nádvoří přístupné kulisovou druhou branou. Přístup k ní byl veden opevněnou cestou. Tu ukončovala prvá

opět dvoupatrová věžová brána, k níž přiléhala strážnice a od níž vybíhala hradba k jihozápadnímu nároží parkánu (*Sedláček 1999a, 62 - 63*).

Východní vrchol terénního útvaru představuje nevelká skalka, kterou zaujala okrouhlá věž. Na severní, západní a části východní strany hrad obíhala ještě vnější hradba při patě terénního útvaru. (*Durdík 2002, 66*).

Na jižní straně zřejmě od počátku ležel pod hradem opevněný latrán. Jeho dobře patrné opevnění navazovalo na zmíněnou spodní vnější hradbu. Vlastní zástavba latránu podél průběžné ulice ležela na jihu. Prostor byl zajištěn obloukovitě vedenou zdí, která zřejmě měla také roli vnějšího opevnění hradu. Podobu latránu ani počet jeho domů není možné bez provedení archeologického průzkumu přesněji určit. Je však velice pravděpodobné, že velké procento v jejich konstrukcích zaujímal dřevo (*Durdík 2002, 66 - 67*).

Z mladších úprav hradu lze ze současného stavu poznání rozpoznat zejména zlepšování obranyschopnosti provedené nejspíše ve druhé třetině 15. století. Na severní straně došlo k prodloužení parkánu jádra podél severní hradby předhradí a zpevnění tohoto důležitého úseku fortifikace dvěma čtverhrannými baštami. Další, však rozměrnější, lichoběžníková bašta vznikla na jižní straně pod třetí bránou na skalce vybíhající do prostoru latránu (*Durdík 2002, 67*).

Dívčí Kámen je jedním z nejvýznamnějších reprezentantů šlechtických hradních novostaveb klidné doby Karla IV. Ani významný rod Rožmberků neunikl dobové stavební módě a použil pro hrad prestižní dvoupalcovou podobu. Menšejn se od většiny panských hradů založených v této době liší řešením vstupu. Brána totiž většinou prolamuje jednu ze spojovacích hradeb, zatímco na Dívčím Kameni ji tvoří průjezd vedený středem východního křídla (*Durdík 2002, 67*).

Vyvážená bezvěžová dvoupalcová dispozice představuje jeden z nejvýznamnějších produktů vývoje české starší lucemburské architektury. Tento typ hradu má zcela pasivní obranné schopnosti, ale jeho význam tkví ve velmi zvýšeném komfortu bydlení a je významným článkem na cestě kvalitativní přeměny hradu v zámek (*Durdík 2002, 67*).

Podrobnější popis použitých stavebních konstrukcí, vzhledu hradu a stavebních fází potažmo přestaveb na Dívčím Kameni je uveden v citované literatuře (*Durdík 2002, 62 – 70*).

Archeologické doklady

Výzkum I. (obr. 41 - 48)

V roce 1962 probíhal časově omezený, na vrcholný středověk zaměřený, archeologický průzkum, který se soustředil na plochu vnitřního hradu, konkrétně jeho objektů (obr. 41). Zkušební sondy byly založeny v jednotlivých místnostech paláce, vždy podél jižního obvodového zdiva, aby zachytily úroveň původního podlaží a stratigrafickou situaci pod touto úrovní až na skalní podloží. Stejný zkušební výzkum byl proveden v objektu tzv. purkrabství, v jeho jižní místnosti podél severní a východní stěny (*Hejna 1986, 134*).

Sonda I byla založena v severní místnosti paláce podél jižní obvodové zdi v šíři 150 cm. Pod svrchní vrstvou suti o mocnosti 20 cm byla odkryta tmavá hlinitá vrstva, obsahující první nálezy úlomků keramiky. Místy vystupovalo na povrch skalní podloží, jehož bloky byly na východní a západní straně vetknuty do zdiva. Tmavá hlinitokamenitá vrstva o síle max. 60 cm spočívala na nerovném skalním podloží. Stopy původní podlahy nebyly zjištěny (*Hejna 1986, 134*).

Sonda II byla založena ve střední místnosti paláce v šíři 150 cm podél jižní obvodové zdi. Pod vrstvou suti o mocnosti 30 - 40 cm vystupovalo na povrch opět skalní podloží. Pod touto vrstvou ležela žlutavá písčitohlinitá vrstva o síle 20 cm a pod ní se nacházela tmavá hlinitá vrstva silná 30 cm obsahující fragmenty keramiky. Pod touto vrstvou byla zjištěna druhá písčitohlinitá vrstva o síle 10 cm, která překrývala hlinitokamenitou vrstvu tmavošedé barvy, v níž byly nalezeny fragmenty nádob, železné předměty i zvířecí kosti. Tato vrstva o mocnosti do 30 cm doléhala na skalní podloží v úrovni 110 cm pod stávajícím povrchem. Lze předpokládat, že obě písčitohlinité vrstvy dokládají úroveň původních podlaží (*Hejna 1986, 134*).

Sonda III byla založena v jižní místnosti, zprvu v jejím JZ rohu o rozměrech 3 x 3 m. Povrch tvořila 40 cm vrstva stavební suti, obsahující ojedinělé zlomky keramiky, cihel a dlaždic. Pod touto vrstvou ležela 20 cm hlinitá vrstva, která překrývala hlinitokamenitou vrstvu o síle max. 70 cm, která však byla negativní a spočívala na podloží v úrovni 130 cm pod stávajícím povrchem (*Hejna 1986, 134*).

Sonda III A byla založena podél západní obvodové zdi také v šíři 150 cm. Pod 40 cm vrstvou suti ležela tenká hlinitá vrstva se stopami požáru, silná 20 cm a pod ní byla uložena 70 cm mocná hlinitokamenitá vrstva, která také neobsahovala žádné nálezy (*Hejna 1986, 134 - 135*).

Sonda IV byla založena v objektu purkrabství v místnosti ležící jižně od brány do nádvoří horního hradu. Byla umístěna podél severní obvodové zdi v délce 8 m a v šíři 215 cm, při čemž šířka sondy byla určena tak, aby na západním konci procházela polovinou šířky dveřního otvoru. Povrch tvořila nestejně silná vrstva suti, která dosahovala maxima zvláště v SV rohu místnosti. Již v této destrukční vrstvě bylo nalezeno mnoho úlomků keramiky a kachlů. V uvedeném nároží místností byla odhalena tmavší vrstva suti obsahující četné uhlíky, které je možné považovat za relikty požáru (*Hejna 1986, 135*).

Na západním konci sondy v místě vchodu byly v hloubce 40 cm zjištěny kameny kladené na řídkou maltu, které tvořily součást základového zdiva objektu. Pod vrstvou suti bylo v hloubce 60 cm pod povrchem dosaženo souvislé písčité vrstvy s bohatým obsahem malty. Skrývka prováděná na úroveň této vrstvy zachytila v SV nároží místnosti kumulaci rozbitých kachlů ve tmavší uhlíkové vrstvě společně s dalšími stopami po ohni. Lze tedy předpokládat, že na tomto místě stála kachlová kamna. Na jediném místě byly zjištěny na povrchu písčitomaltové vrstvy spolu se skupinou dlaždic ležících naplocho. Toto zjištění potvrdilo předpoklad, že zmíněná vrstva dokládá úroveň původní podlahy místnosti (*Hejna 1986, 135*).

Po dosažení celoplošné úrovně této vrstvy pokračovala skrývka hlouběji, kde se nacházela 20 cm písčité vrstva s obsahem malty. Tato vrstva překrývala spodní, více hlinitou tmavou vrstvu kamenité suti, v níž se nacházely zlomky nádob. Výzkum této vrstvy v SV rohu místnosti zachytil kanálek s kamennou konstrukcí, překrytý plochými kamennými deskami, probíhající ve směru Z - V, podél severní stěny místnosti (*Hejna 1986, 135*).

Sonda IV A byla založena v šíři 200 cm podél celé délky východní obvodové zdi místnosti. Stratigrafická situace tu byla shodná se sondou IV a proto je bezdůvodné jí zde opakovat (*Hejna 1986, 135*).

Sonda V byla založena na severním svahu ostrožny, na plošině před hradbou tzv. dolního hradu. Měla rozměr 2 x 5 m ve směru J - S. Pod tenkou vrstvou lesní půdy se nacházela 20 cm silná vrstva suti s drobnými úlomky keramiky a pod ní ležela písčitohlinitá vrstva, která ale obsahovala pouze pravěké úlomky (*Hejna 1986, 136*).

Převážná část nálezů, získaných při sondážním průzkumu, náležela do doby existence hradu. Vzhledem k přesné dataci vzniku i zániku hradu můžeme nálezy ze sídlištních horizontů poměrně přesně datovat mezi léta 1349 až 1541. V tomto časovém

zařazení v rozpětí dvou století bylo však možno u keramických nálezů rozpoznat tři základní skupiny, které měly i stratigrafické odlišnosti (*Hejna 1986, 137*).

První skupinu tvoří nádoby převážně hrncovité s jemným střepem, se šedým až hnědavým zabarvením. Okraj těchto nádob byl na vnitřní straně převážně vyžlabený a na vnější straně vysazený v nižší zaoblené, kolmo nebo šikmo seříznuté, případně i konkávní okruží v podobě lišty. Nádoby byly na podhrdlí i na výduti zdobeny rýhou – šroubovicí, vzácněji rádlem. Kromě nádob hrncovitých patří do této skupiny i poklice většinou zvonovitého tvaru s širší kruhovou, horizontálně seříznutou rukojetí. Rovněž je zde zastoupena tuhová keramika a to v podobě několika fragmentů pravděpodobně z masivních zásobních nádob. Podle celkového charakteru lze tuto skupinu chronologicky zařadit do nejstarší fáze existence hradu, tedy do 2. poloviny 14. století (*Hejna 1986, 137*).

Druhou skupinu tvoří převážně jemná tenkostěnná keramika šedé barvy. Mezi její zástupce patří bezuché i uché hrnce s neodsazeným plynule navazujícím hrdlem, s okrajem oválným, či okrajem v podobě vyšší, konkávně vybrané lišty, případně s okrajem horizontálně vyloženým. Výzdoba je umístěna na výduti a podhrdlí je vesměs kolkované, provedené radélkem, s motivy tyčinky (rybí kosti), vroubků, vlnice, ostré klikatky, někdy v kombinaci dvou motivů doplněných rýhami nebo žlábků. Kromě hrnců patří do této skupiny mísy, poklice, džbány a kachle. Mísy, poklice a džbány byly v nálezech doloženy jen málo početnými fragmenty bez možnosti jejich rekonstrukce. Tuto skupinu keramických nádob lze podle uložení i podle charakteristických znaků časově zařadit do průběhu 15. století (*Hejna 1986, 137*).

Třetí skupinu keramických nálezů dokládají hrnce, džbány, poháry, poklice a mísy s jemným šedivým střepem, které se v podstatě neliší od předcházející skupiny. Do této skupiny lze zařadit úlomky hrubé keramiky připomínající loštické poháry a také úlomky nádob se světlým střepem a s vnitřní zelenou glazurou. Kromě nádob lze do této skupiny zařadit i úlomky kachlů se světlým, jemným, tvrdě vypáleným střepem, vesměs komorových, reliéfně zdobených, s motivem výzdoby blíže neurčitelným. Uvedené nálezy dokládají podle celkové charakteristiky nejmladší sídlištní horizont hradu a lze je podle stratigrafického umístění i podle základních znaků časově zařadit do průběhu 1. poloviny 16. století (*Hejna 1966, 35 - 44*).

Nalezené kachle (fragmenty vystavené v RMČK obr. 42) při výzkumu v roce 1962 jsou v této práci popsány velmi zevrubně, protože tato práce na ně není speciálně zaměřena a jejich přesný rozbor, ukázka např. v (*Krajíc 2005*), by sám stačil na

bakalářskou popřípadě diplomovou práci. V této práci převážně vycházím ze staršího článku (*Hejna 1966, 35 - 44*). Kachle byly zpravidla zastoupeny komorovým typem s odlišným reliéfním dekorem (figurální, s motivy erbovních štítů a ornamentální) čelní stěny. Podle typu reliéfního dekoru byly kachle rozděleny do šesti skupin (*Hejna 1986, 137*).

Prvním typem nalezeným na Dívčím Kameni je kachel s hrubým hnědým střepem se šedým povlakem. Na jeho líci je motiv erbu s poprsím panoše, nad erbem se nachází klenot s fafrnochy. Druhým typem je kachel s hrubým hnědým střepem, který má na líci reliéf zvířete – medvěda nebo lva. Třetím typem je kachel s jemným a okrově červeným střepem, který byl tvrdě vypálen. Líc je zdobený heraldickým lvem v erbu doplněný v rozích šípatkami (*Hejna 1966, 35 - 44*). Tento motiv je v českém prostředí velice oblíbený a má mnoho variant (*Pavlík - Vitanovský 2004*).

Čtvrtým typem je kachel s hrubým hnědým střepem, zdobený na líci andělem štítonošem s rožmberským erbem (červená pětিলistá růže na stříbrném poli). Štít je zde přidržován dvěma medvědy obr. 43 (*Hejna 1966, 35 - 44*). Toto zvíře bylo zvláště oblíbené v závěrečném období rodových dějin a souviselo s rožmbersky proklamovaným, ale nedoloženým příbuzenstvím s italským rodem Orsini (*Pavlík - Vitanovský 2004, 141 - 143*).

Na kachlích nelze bohužel rozlišovat barvy znaků jednotlivých větví Vítkovců, a tak vodítkem může být místo nálezů, případně vedlejší články znaku (honosné kusy) (*Pavlík - Vitanovský 2004, 141 - 143*). Znak pětिलisté růže však nebyl používán pouze Rožmberky, případně pány z Hradce, ale nález z Tábořska naznačují, že vedle šlechtického znaku by některé z reliéfů mohly reprezentovat i znaky městské např. Soběslav, Veselí nad Lužnicí (*Krajíc 2005, 123 - 124*). Zlomek kachle se znakem heraldické růže byl nalezen dokonce i v Praze na Starém městě v ulici 17. listopadu (*Brych 2004, 42 - 43*), který má mikroregionální analogii v Sušici a v Táboře v Křížkově ulici čp. 28, kde v roce 1996 probíhal archeologický výzkum vedený Husitským muzeem. Podoba a popis tohoto kachle viz (*Krajíc 2005, 124*). Toto dokazuje migraci oblíbených témat a jejich rozmnožování různými autory jen s malými výslednými odchylkami (*Pavlík - Vitanovský 2004, 142*).

Pátým typem je kachel s jemným světle okrovým střepem, zdobený na líci motivem městské brány s cimbuřím. Šestým typem je kachel s hrubým hnědým střepem, zdobený motivem rozety, který je pravděpodobně příslušný typu dvě (*Hejna 1966, 35 - 44*).

Před rokem 1962 při zemních a stavebních úpravách hradu byla nalezena část korunního římsového kachle s motivem liliových křížů, který byl okrového neglazovaného střepu. Druhý nalezený korunní římsový kachel má motiv stříškového lomeného prutu, který má okrový jemný neglazovaný střep. Třetí korunní římsový kachel byl opatřen motivem gotické kružby a jeho horní okraj je formován do cimbuří. Kachel je šedého střepu. Dalším před rokem 1962 nalezeným typem je skříňkový nárožní kachel s diamantovou bosáží, který má jemný okrový střep. Druhý nalezený nárožní kachel má motiv vavřínového listu a jeho střep je šedý až okrový (*Hejna 1966, 35 - 44*).

Při komparaci menštejnských kachlů s citovanou literaturou bylo zjištěno, že většinu kachlů lze časově zařadit do druhé poloviny 15. století, pouze zlomek z celého počtu nalezených kachlových fragmentů spadá do první čtvrtiny 16. století.

Keramické nálezy doplňují málo početné nálezy z kovu a fragmenty skla. Do kovových nálezů spadá fragment podkovy a hřeby ze sondy I, v níž byla nalezena i bronzová pípa z vinného sudu (obr. 44). Její zásuvná část je hladká, válcová, mírně kónická. Uzavřená část je osmiboká, opatřená vnitřním válcovitým kohoutkem se zoomorfní rukojetí v podobě kohouta. Vnější část pípy je opět válcová, zakončená zoomorfně do podoby zvířecí, patrně psí hlavičky, která přechází v krátkou válcovou výlevku. Celková délka pípy je 10 cm, délka zásuvné části je 6 cm, délka vnější části 4 cm, délka vlastní výlevky 2,2 cm, průměr otvoru 5 až 7 mm a průměr otvoru výlevky 5 až 8 cm (*Hejna 1986, 137*).

V sondě II byla kromě hřebů nalezena část tuleje sekery nebo motyky a část průvlečky s ouškem. Byly zde nalezeny i dva železné háky, kruh a fragmenty železného kování. Skleněné nálezy jsou zastoupeny zeleným fragmentem poháru s natavenými bradavkami a skleněným korálkem bočníkovitého tvaru o průměru 2,2 cm (*Hejna 1986, 137 - 138*).

V sondě IV a IV A byly nalezeny tyto kovové (převážně měděné) předměty: část měděné rolničky o průměru 2,7 cm, část olověného okenního těsnění, měděná miniaturní nádobka kulovitého tvaru s otevřeným okrajem výšky 2,3 cm, část svícnu z měděného plechu výšky 1,5 cm s talířovým okružím o průměru 5,3 cm, drobné fragmenty měděného kování a železná přezka s rozměry 4,8 x 3,4 cm. Ze skleněných předmětů byla nalezena část nožky z čirého, bezbarvého poháru (*Hejna 1986, 138*).

Jak již bylo zmíněno, z prostoru hradu také pocházejí středověké nálezy učiněné mimo archeologický výzkum z roku 1962. Tyto nálezy však postrádají veškerou

archeologickou dokumentaci, takže pouze rozšiřují pohled na hradní inventář a dávají možnost konfrontace s nálezy z výzkumu. V nálezech jsou zastoupeny keramické nádoby, již vzpomínané kachle i železné předměty (*Hejna 1986, 138 - 140*).

Celkem bylo nalezeno 14 celých (reprezentanti na obr. 45), popřípadě doplněných keramických nádob, jejich podrobný popis je v (*Hejna 1986, 138 - 139*). Kromě těchto nádob bylo při zemních pracích nalezeno dvacet pět větších fragmentů nádob. Pro všechny fragmenty nádob (nádoby vystavené v RMČK na obr. 46) byl charakteristický šedý stěp s radélkovým či leštěným dekorem, výjimečně i s plastickým dekorem v podobě mačkané pásky, což umožňuje tuto keramiku převážně zařadit do mladší fáze existence hradu, do 15., případně do přelomu 15. a 16. století (*Hejna 1986, 138 - 139*).

Kachlových fragmentů bylo nalezeno celkem devatenáct a převažují zde komorové kachle s reliéfním dekorem na čelní ploše. Podrobně jsou kachle typologicky, technologicky a ikonograficky popsány v (*Hejna 1966, 35 - 44*). Železné předměty se dají zařadit do staršího nálezového fondu z Dívčího Kamene a náleží sem osm hrotů šípů (obr. 47), vesměs s tulejí s průměrnou délkou 8 - 11 cm, nůž délky 12,2 cm, lžička dlouhá 12 cm, tři rámy přezek, části kování a hřeby. Kromě těchto kovových předmětů byla nalezena fragmentárně zachovaná hliněná plastika představující figurku s bohatě řasenou drapérií, blíže neurčitelnou. Výška dochované části figurky byla 5,5 cm (*Hejna 1986, 140*).

Tento výzkum prokázal kromě nálezů ze sídelní aktivity hradu také výskyt pravěkých artefaktů (stručně popsáno v předhistorickém období), ale i některé nálezy časově zařaditelné do pozdně slovanského či raně středověkého období. Při sondážním průzkumu, rovněž při skrývce nejhlubších vrstev ležících na podloží, byly zjištěny sice ojedinělé, avšak průkazné úlomky keramiky, která se výrazně lišila od fragmentů keramiky z doby existence hradu (*Hejna 1986, 136*).

Tato keramika byla nalezena výhradně v sondě IV v prostoru tzv. purkrabství, a sice pod úrovní původní podlahy. Tato keramika je z hrubého, zrnitého, dílem tuhového materiálu, její stěp je částečně vyrobený v ruce, částečně lepený a také dílem obtáčený. Má převážně tmavošedou barvu, případně tmavohnědou. Ve tvarovém inventáři nádob jsou zastoupeny zásobní nádoby, hrnce a v jediném případě i miska – poklice. Stejně jako technologie stěpu je i výzdoba keramiky typická pro 13. století a přežívá do začátku 14. století. Jejím motivem je vryp na podhrdlí, jednoduchá či zdvojená vlnice s širokou kresbou a rýha, která se vyskytuje obvykle s vlnicí (obr. 48). Nejbližší

analogií pro menštejnskou keramiku je keramika z nejstaršího sídelního horizontu hradu Velešín (*Hejna 1986, 136*).

U tří fragmentů nádob (hrubý šedý stěp) se na dnech objevují plastické hrnčířské značky. Objevuje se zde dvojitý kruh se šesti paprsky v mezikruží, stejný motiv se nachází i na druhém dnu, ale je doplněn příčkami mezi paprsky. Třetím motivem je obdélná značka s mřížkou (dělený čtverec či obdélník), tento vzor se vyskytuje i na dalších nalezištích v Křemžské kotlině. Hrnčířské značky jsou překresleny na obr. 48. Tyto fragmenty lze nepochybně datovat do doby před založením hradu, do 2. poloviny 13. či 1. poloviny 14. století (*Hejna 1986, 139*). Hrnčířské značky totiž mizí v průběhu vrcholného středověku, patrně v souvislosti se zavedením rychle rotujícího kruhu, protože nádoby na něm zhotovené bylo totiž nutné od plochy kruhu odříznout strunou (*Lutovský 2001, 374 - 375*).

Výzkum II. (obr. 49 – 51)

V roce 2002 probíhal na Dívčím Kameni revizní archeologický výzkum, který byl však převážně zaměřen na pravěké osídlení hradiště. Výzkum provedla P. Effenberková společně s O. Chvojkou a byl cílen na místo údajného nálezů bronzového depotu z roku 1946 (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*). Depot měl být nalezen na plošině mezi hradním palácem a výrazným skalním břitem severozápadně od hradu v hloubce 60 - 80 cm (*Poláček 1966, 5 - 6*).

Počátkem dubna zde byly položeny tři sondy. První sonda byla označena 1/2002 a byla položena na místě stávajícího nyní již nefunkčního sloupu elektrického vedení, nacházejícího se na severním okraji plošiny, těsně nad prudkým srázem směrem k Vltavě. Poloha sondy tak koresponduje s místem údajného hromadného nálezů. V sondě o rozměrech 2,5 x 1,5 m byla zjištěna tenká vrstva tmavě hnědého humusu bez nálezů, která byla označena 1001. Druhá vrstva téhle sondy byla označena 1002 a byla určena vkopem pro sloup, vylámaným do skalního podloží. Výplň tvořily četné lomové kameny, promíchané s hnědou zeminou a vrstva byla rovněž bez nálezů. Z bezpečnostních důvodů nebyla sonda dobrána na dno, práce byly zastaveny v hloubce 1 m od současného povrchu. Z důvodu ověření okolní stratigrafie byly otevřeny ještě dvě zjišťovací sondy (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

Druhá sonda byla označena 2/2002 a kopírovala vnitřní stranu původní kamenné hradby. Sonda měla rozměr 3 x 1 m a byly v ní odlišeny následující kontexty. Vrstva 2001 se skládala z travnatého porostu a tmavě hnědého humusu a nebyl v ní objeven

žádný nález. Vrstva 2002 byla světle hnědá písčitohlinitá s četnými drobnějšími kameny. Bylo zde nalezeno dvacet pět pravěkých keramických zlomků, většinou nezdobné zlomky ze stěn nádob, některé s tuhovým povrchem. Mezi nimi byl zjištěn jeden fragment koflíku s výdutí, dále zlomek plochého páskového ucha a jeden fragment s výdutí zdobenou řadou důlků. Datace této keramiky je starší doba bronzová. V této vrstvě byl nalezen jeden tenkostěnný tuhový zlomek, datovaný patrně do 13. století. Vrstva 2003 obsahovala nelícované kamenné zdivo, promíšené s maltovinou a písčitohlinitou zeminou. Bylo zde nalezeno celkem jedenáct keramických zlomků. Většinou nezdobené fragmenty ze stěn nádob, některé s tuhovaným povrchem. Mezi nimi byl zjištěn jeden vytažený okraj, který je pravděpodobně datován do starší doby bronzové (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

Sonda 3/2002 byla situována na severovýchodní okraj plošiny, na úpatí prudkého svahu od hradního paláce. V sondě o rozměrech 1,5 x 1 m byly zjištěny tři vrstvy. Vrstva 3001 byla složená z hnědého humusu a nalezeny byly zlomky skla a železných předmětů a bronzový koflík. Vše datováno do 20. století. Vrstva 3002 byla hnědá písčitohlinitá a neobsahovala žádné nálezy. Vrstvu 3003 tvořil žlutohnědý jíl (podloží), které dosedá na skalnatý výchoz. Celá plošina byla podrobně prozkoumána pomocí detektoru kovů, přičemž však nebyly učiněny žádné pravěké nálezy (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

Kresebnou dokumentaci tohoto archeologického výzkumu, zahrnující půdorys a západní profil (A - B) u sondy 1/2002 (obr. 49), společně s půdorysem a západním profilem (B - C) u sondy 2/2002 (obr. 49) a také schematické zakreslení polohy výzkumu z roku 2002, vytvořil L. Bílý obr. 50. Polohu jednotlivých sond zaměřil A. Majer obr. 51 (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

Revizní archeologický výzkum nepřinesl žádné nové poznatky k údajnému depotu z roku 1946. Situace v místě jeho předpokládaného nálezu je dnes zcela zničena výkopem pro sloup elektrického vedení, přičemž se nepodařilo získat ani žádný archeologický nález, který by mohl mít souvislost s domnělým depotem. Pravěké keramické zlomky byly nalezeny pouze v sondě 2/2002, kam však byly druhotně přemístěny při výstavbě středověké kamenné zdi. Žádná původní pravěká situace nebyla při výzkumu zachycena. V této sondě se podařilo odkrýt část kamenného na vnitřní straně lícovaného zdiva hradby.

Na základě tohoto zjištění lze konstatovat, že kamenná zídka plnila především opěrnou funkci. Vzhledem k absenci jakýchkoliv nálezů z doby existence hradu lze v této sondě předpokládat, že úprava terénu do této podoby pochází z doby výstavby hradu (*Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55*).

9.6. Holubov

Poloha obce: 48°54'15 N, 14°18'19 E

Nadmořská výška: 512 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2007: 634

Počet obyvatel v roce 1869: Nebyl zjištěn

Katastrální výměra: 10,40 km²

Písemné doklady

První písemná zmínka je z roku 1379 (možná 1374), kdy je Holubov (tehdy Holubow) v urbáři rožmberském jmenován jako ves patřící do panství Dívčí Kámen (*Maršík 2002, 22*). Již tohoto data jsou v Holubově na Křemžském potoce připomínány dva mlýny, přičemž jeden odváděl ročně 16 grošů a druhý 24 grošů (*Truhlář 1880, 36*). Zdá se pravděpodobné, že jeden z těchto mlýnů by mohl být Holubovský neboli Zikmundův a druhý Fučíkův mlýn (*Polách 2010*). Zikmundův stejně jako Hrbkův mlýn byl pravděpodobně přestavěn (podrobněji viz Křemže) a jeho provoz pokračoval i v 17. století (*Stejskal 2002, 84*).

Návesní rybníček v Holubově nejpravděpodobněji chyběl, ale byl zastoupen chovným Holubovským rybníkem, který se tehdy nacházel severně od návsi. Je jako ostatní větší rybníky v Křemžské kotlině připomínán již roku 1520 (*Nejedlý 2000*).

Od roku 1383 se zde připomíná dvůr pojmenovaný Holubův, který fungoval přibližně do roku 1501, kdy je uváděn jako pustý (*Sedláček 1999a, 67*).

Roku 1541 je Holubov jmenován jako součást třísovské rychty (*Pangerl 1872, 608*). O dva roky později je jmenován stále jako majetek panství Dívčí Kámen (*Kubíková 2002, 73*). Po zániku panství Dívčí Kámen roku 1546 patřil Holubov nadále pod rychtu v Třísově (*Stejskal 2002, 82*). Holubovští obyvatelé také přináleželi ke křemžské farnosti a při evidenci v roce 1683 jich bylo spočteno 81 (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

Holubov se ve sledované periodě řadil mezi středně velké zemědělsky zaměřené vesnice Křemžska a po celou dobu své existence patřil pod správu Rožmberků a pravděpodobně nikdy nedosahoval většího mikroregionálního významu.

Archeologické doklady

Na značné části intravilánu obce Holubov probíhal v roce 2001 záchranný archeologický výzkum - lokalita I. Kromě tohoto záchranného výzkumu byly na katastrálním území obce Holubov nalezeny pomocí prospekční činnosti dva keramické soubory – lokalita II. a III.

Lokalita I.

V roce 2001 provedlo Regionální muzeum v Českém Krumlově pod vedením P. Effenberkové záchranný archeologický výzkum, který byl zapříčiněn výstavbou ČOV a pokládkou nové kanalizace. Byla použita metoda orientačního zjištění společně s vertikálními řezy. Nové sítě byly pokládány v prostoru návsi (na ZM10 32-21-20 určeno jako polygon bodů 412:072, 412:067, 422:068, 428:067, 431:072 od Z:J s. č.), v prostoru hlavní komunikace směrem k železniční stanici s vyvedením do bočních ulic a dále k podniku Artypa, odtud podél komunikace směrem na Třísov k nové ČOV (na ZM10 32-21-20 určeno jako polygon bodů 456:071, 445:089, 460:120, 467:121, 488:118 od Z:J s. č.). Další z větví byla tažena podél Dobrovodského potoka (souřadnice bodů 451:052, 488:080 od Z:J s. č.). Dohled v celé trase byl negativní, vyjma řezu v prostoru návsi před čp. 1 (na ZM10 32-21-20 určeno jako bod 412 od Z a 067 od J s. č.), kde ve vrstvě s keramikou přelomu 13. a 14. století (19 zlomků) byla dokumentována kamenná destrukce. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 512 m n. m. Keramika uložena v RMČK př. č. 59/02 (Effenberková 2003, 68 - 69).

Lokalita II.

Na poli mezi silnicí (ležící 90 m na J) směřující k Třísovu, železniční tratí (80 m na S) a Dobrovodským potokem, který je vzdálen 100 m na Z, byly v roce 1993 při náhodném nálezů K. Mukem nalezeny desítky keramických zlomků, které jsou datovány do 13. a 14. století. Místo nálezů bylo určeno na ZM10 32-21-20 jako okolí bodu 475 od Z a 060 od J s. č. Nadmořská výška v tomto bodě je 510 m n. m. Keramika je uložena v JČM pod inventárním číslem A24883.

Lokalita III.

V roce 1980 na severovýchodním okraji obce 110 m na V od Sýkorova rybníka našel po orbě P. Břicháček několik tuhových střepů ze 13. století. Místo nálezů na ZM10 32-21-20 zaměřeno jako bod ležící 479 od Z a 176 od J s. č. Nadmořská výška tohoto bodu je 508 m n. m. Po orbě byla patrná řada větších objektů (polozemnic). Je tedy pravděpodobné, že tato lokalita byla středověký sídelní areál (*Břicháček 1984, 33*).

9.7. Chlum u Křemže

Poloha obce: 48°54'14 N, 14°17'37 E

Nadmořská výška: 514 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 429

Počet obyvatel v roce 1869: 485

Katastrální území: 14,81 km²

Písemné doklady

První písemná zmínka se objevuje roku 1279, kdy byl majitelem rodového sídla Beneš z Chlumu, člen jedné větve pánů Bavorů ze Strakonic – Dubenských z Chlumu, kteří měli ve znaku okřídlenou střelu (*Nejedlý a kol. 1994, 13*). Jeho potomci Jindřich a Smil z Chlumu jsou poprvé zmiňováni roku 1315, o tři roky později jsou bratři opět připomínáni při porovnání s opatem Zlatokorunským, které je popisováno v podkapitole Křemže. Někdy po roce 1318 mělo tedy chlumské panství pouze jednoho majitele a tím byl již zmiňovaný Jindřich (*Sedláček 1999a, 89*).

Další písemná zmínka o chlumských je z šedesátých let téhož století, kdy je vzpomínán Beneš z Chlumu, působící jako farář například na Malšínách, spolu se svou sestrou Petrou (*Sedláček 1999a, 89*).

Mezi léty 1365 – 1411 je zmiňován Přibík z Chlumu, který byl zřejmě synem dříve jmenovaného Jindřicha a bratrem Beneše a Petry, vlastnil Chlum a polovici práva podacího ve Křemži (*Sedláček 1999a, 89*). Je tedy zřejmé, že Chlum patřil pod křemžskou farnost a při sčítání lidu roku 1683 měl 210 obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*), takže mu lidnatostí mohl konkurovat pouze Brloh.

Přibíkův syn Beneš byl patronem na Křemži po smrti Smilově roku 1414 (*Sedláček 1999a, 89*). Zřejmě se jednalo pouze o krátkodobou záležitost, protože Křemži po svém otci následně převzal Jan Smil, jehož život je blíže popsán v podkapitole Křemže.

Významnější vladyckou rodinou byli po celou první polovinu 15. století křemžští, ovšem roku 1451 se de facto stali Přibík a Beneš z Chlumu jedinými vlastníky celého rodového majetku (podrobněji viz Křemže). Benešův syn Přibík mladší roku 1482 prodal českobudějovickou ves Vlhavy a dožil se velmi vysokého věku, protože zemřel až roku 1544. Zjišťování příbuzenských vztahů je zde velmi obtížné, protože se v obou větvích používala převážně jen trojice křestních jmen: Přibík, Beneš a Smil.

Přibíkův syn Pavel naopak zemřel velmi mlád a bezdětný, takže kompletní rodový majetek připadl vdově Markétě z Dlouhé Vsi, přestože o majetek usilovali také potomci Přibíka staršího a Dubenští z Chlumu (*Sedláček 1999a, 89*).

Markéta prodala 4. dubna 1547 chlumské panství Janu Častolarovi z Dlouhé Vsi (podrobněji viz Křemže). V držení bohatých Častolárů zůstal Chlum až do roku 1668, kdy jej koupil kníže Jan Kristián I. z Eggenberku a připojil jej ke svému českokrumlovskému panství (*Nejedlý a kol. 1994, 17*).

Dubenskou okřídlenou střelou, kterou měl Chlum i Křemže ve znaku, vystřídal erb Častolárů, který tvořil stříbrný kotouč upevněný na štítu, který používali bojovníci, aby jim chránil ruku při držení kopí. Kotouč v černém poli se pak opakoval i na helmě ze které vlála překryvadla (*Nejedlý a kol. 1994, 15*). Další vývoj chlumského panství je již společný s Křemží a je k nalezení v této podkapitole.

Tvrz v Chlumu byla pravděpodobně postavena z kamenných kvádrů a měla šindelovou střechu. Byly v ní čtyři světnice, dvě kanceláře, velká klenutá kuchyně s pecí a prostornou spižírnu. V celé tvrzi bylo devět sklepů a šest komor na předevo, potraviny atd. Nacházela se zde podkrovní sýpka. Součástí tvrze byla stáj pro koně a za ní místnost pro ukládání postrojů a sedel. Součástí tvrze byl dvůr se dvěma ratejnami, stájemi, komorou pro děvečky, stodolou a s chlévy (*Nejedlý 2003*).

Vzhled a dispoziční řešení tvrze bylo přejeto z výše citovaného autora, protože zde nebyl učiněn žádný archeologický ani stavebně historický průzkum a to hlavně z důvodu, že celý prostor kde tvrz stála, byl později druhotně přestavěn na hospodářský dvůr, který i nyní slouží k zemědělské výrobě.

Pivovar v Chlumu byl vybaven spilkou, hvozdem, sladovnou, sýpkou na slad a dvěma sklepy na uskladnění piva. Chmelnice se zřejmě nalézala za stodolou. V pivovaru bylo pravděpodobně vařeno 52 várek za rok, každá po sedmi věrtelech piva, což činilo 364 věrtelů, rovno v přepočtu na 879 hektolitřů. Z každého věrtelce piva bylo 44 grošů čistého zisku, čili celkem 242 kop a 40 grošů míšenských ročně (*Nejedlý 2003*). Pivovar patřil k těm menším, protože zásoboval pouze dvě krčmy a to v Chlumu a ve Lhotce. V 16. století byly již zaváženy téměř všechny krčmy v celé Křemžské kotlině velkokapacitními pivovary (*Stejskal 2002, 83 - 84*).

Ve dvoře se pravděpodobně mohlo chovat 25 dojnic, 30 jalovic, 40 kusů vepřového dobytka, 300 ovcí, 4 tažné klisny, 10 tažných volů a 3 jízdní koně. Výčet domácího zvířectva je pouze orientační, vychází z předpokládané velikosti

hospodářského zázemí přiléhajícího k tvrzi a autor jej pouze přejal ze starších prací (Nejedlý 2003).

Ke statku patřily polnosti o velikosti dvě a tři čtvrtě lánu polí s dostatečnou výměrou luk a pastvin. Poddaní v Chlumu platili své dávky vrchnosti pravidelně při svatém Jiří a svatém Havlu, což byla zcela typická data pro období vrcholného středověku a raného novověku (Nejedlý 2003).

Pod rybníčkem se zřejmě nacházela láznička na mytí a praní prádla, sádky, mlýn pod tvrzí a další mlýn Hendrychovský, rybníky Vochozí, Tůmovský a Za tvrzí, které jsou vidět na mapě tzv. prvního vojenského mapování (Nejedlý 2003).

Mlýn v Chlumu je s největší pravděpodobností mlýn Hudecký, později nazývaný Hendrichovskej pod Chlumem (Nejedlý a kol. 1994, 26), jak dokládá detailnější rozbor prodejní listiny z 14. srpna 1451 (Polách 2010). Určení mlýnu pod tvrzí zůstává nadále otázkou. Není vůbec jisté, zda nějaký stál, nebo by mohl být ztotožnitelný s jiným mlýnem. Je tedy nutné se kriticky zamyslet nad pravdivostí pramene.

V Chlumu se také nacházel návesní rybníček zvaný Žábák či Houserů, který byl zavezen až v 60. letech minulého století (Nejedlý a kol. 1994, 26). Chovný rybník Ochozňák či Chlumský se nalézá na západní straně obce směrem na Rojšín a jeho výměra činí necelé 2 ha.

Z předcházejících informací je tedy poměrně zřejmé, že v Chlumu stála po celou dobu své existence typická středověká tvrz, která nebyla pravděpodobně nikdy přestavována v opevněný hrádek. Základní funkce tvrze spočívala, kromě sídlení vladykovy rodiny, hlavně v kontrole hospodářského zázemí, které bylo pro celé panství zřejmě primárním zdrojem zisku. Chlum měl ve vrcholném středověku a raném novověku, společně s Brlohem a Křemží, největší mikroregionální význam.

Archeologické doklady

Při archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V roce 1963 byl v intravilánu obce nalezen početný soubor keramiky, blíže neurčené místo nálezů bylo označeno za lokalitu I. Jako lokalita II. na katastrálním území obce Chlum je označena mikrosondáž na vrcholové plošině kopce Vlkanec. V bezprostřední blízkosti obce bylo J. Poláchem nalezeno pouze několik keramických zlomků – lokalita III. a lokalita IV.

Lokalita I. (obr. 52)

Tato lokalita je umístěna na intravilánu obce v blízkosti polohy středověké tvrze. Ta stála ve středu obce 30 m severně od Chlumského potoka na místě dnešního dvora čp. 1. Zaměřena na ZM10 32-21-20 jako bod o souřadnicích 224 od Z a 226 J s. č. V písemných dokladech již bylo uvedeno, že tvrz nebyla nikdy odborně zkoumána. Dne 31. 10. 1963 zde byl nalezen soubor keramiky, který je datován do 13. – 15. století. Bohužel nejsou známy žádné nálezové okolnosti (nálezce, přesná lokalizace či nálezová situace). Dle poměrně velkých a neomletých keramických fragmentů se však můžeme domnívat, že nešlo o povrchový sběr, ale spíše o blíže neurčenou výkopovou či zemní práci.

Keramický soubor je uložen v JČM pod inv. č. 18381, 18382, 18384, 18385 a obsahuje přibližně 140 zlomků datovaných do 13. století a 6 zlomků okrajů nádob časově zařaditelných do 2. pol. 14. či 1. pol. 15. století. Pod inv. č. 18381 jsou uloženy dva keramické zlomky, které mají na dnech hrnčářskou značku v podobě mřížkovaného čtverce nebo obdélníka obr. 52:1,2. Tato značka má svou mikroregionální analogii na hradě Dívčí Kámen. Pod stejným inv. č. nalezneme dva keramické tuhové zlomky, které jsou na podhrdlí zdobeny vrypy obr. 52:3,4. Stejně zdobenou tuhovou keramiku obsahují i zbylá inventární čísla, reprezentativní keramické zlomky jsou překresleny na obr. 52:5-9.

Stejnou hrnčářskou značku na dně (mřížkovaný čtverec či obdélník) má i keramika uložená pod inv. č. 18393 až 18396, která však nebyla ve středověkém depozitáři JČM nalezena. Tento druhý soubor keramiky byl rovněž nalezen 31. 10. 1963 a nejsou u něj známy žádné nálezové okolnosti. Je pravděpodobné, že pocházel z blízkého okolí nálezů prvního souboru, popřípadě ze stejné zemní práce.

Lokalita II. (obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na vrcholové plošině kopce Vlkanec (obr. 37 – bod 7). Vrch se nachází 1030 m JZ od středu obce a 130 m S od Chlumského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-20 jako bod 163 od Z a 141 od J s. č. Nadmořská výška je 601 m n. m. a plošná rozloha je 2,1 ha. Celkem zde bylo položeno osm mikrosond, které byly umístěny v pravidelné síti, a jedna z nich měla pozitivní nález. Jednalo se o dva patrně pozdně středověké či raně novověké keramické zlomky. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita III.

Tato lokalita leží v intravilánu obce asi 400 m SV od jejího středu. V roce 2003 při povrchovém sběru zde bylo nalezeno J. Poláchem deset velmi drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 261 od Z a 246 od J s. č. Nadmořská výška je zde 506 m n. m.

Lokalita IV. (obr. 52)

Na poli s traťovým označením „Na hradě“ asi 300 metrů JV od středu obce, byly v roce 2008 J. Poláchem nalezeny tři drobné omleté keramické tuhové zlomky, které lze zřejmě datovat do 2. poloviny 13. století. Jeden z těchto zlomků je na dně zdobený podobnou hrnčířskou značkou, jaká se vyskytla na lokalitě I. (obr. 52/2). Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 260 od Z a 203 od J s. č. Nadmořská výška je zde 513 m n. m.

9.8. Chlumeček

Poloha obce: 48°55'30 N, 14°17'51 E

Nadmořská výška: 530 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 42

Počet obyvatel v roce 1869: 151

Katastrální výměra: Chlumeček leží v katastrálním území Křemže

Písemné doklady

Obec Chlumeček mohla být pojmenována podle kopce, který se nad ní tyčí. V písemných pramenech je prve zmiňován roku 1440, kdy patřil pod křemžské zboží. Dne 14. srpna 1451 byl pravděpodobně Chlumeček Jindřichem IV. a Janem II. z Rožmberka prodán bratřím Příbíkovi a Benešovi z větve chlumské (*Sedláček 1999a, 88 - 89*). Roku 1455 je také zmiňován v prodejní smlouvě mezi syny Jana Smila a Oldřichem II. (podrobněji viz Křemže a Chlum).

Od poloviny 15. věku patřil Chlumeček pod panství Chlum a jejich dějiny byly do 3. ledna 1575 totožné. Z tohoto data pochází zápis o rozdělení chlumského majetku (podrobněji viz Křemže a Chlum) a Chlumeček získal Oldřich Častolar z Dlouhé Vsi a na Chlumečku (*Sedláček 1999a, 90*).

V Chlumečku se pravděpodobně nalézala dřevěná tvrz s dvorem a hospodářskými budovami. Tvrz byla roku 1624 postavena z kamene, kryta šindelem a přístup do ní a do dvora byl dvěma vraty (*Nejedlý a kol. 1994, 16*).

Někdy po roce 1615 je zde také vzpomínán pivovar (*Sedláček 1999a, 90*), v němž se vařilo pšeničné a ječné pivo, celkem na 440 věrtelů ročně rovno 103 hektolitřů. K pivovaru patřilo šest krčem, a to jedna v Chlumečku, dvě ve Křemži, dvě v Chlumu a jedna v Hamerníkově mlýně (*Nejedlý a kol. 1994, 17*). Další historický vývoj Chlumečka lze nalézt v Sedláčkových „Hradech a zámcích“ nebo v publikaci „Z dějin Křemežska“ (*Nejedlý a kol. 1994*).

V blízkosti Chlumečku se nacházely dva mlýny. Mlýn Vacka Koktavýho čili Vackovský, který je lokalizovaný mezi Otmaní a Chlumečským vrchem a již jmenovaný Hamerníkovskej pod Votmaní, který je v písemných pramenech doložen k roku 1628 (*Sedláček 1999a, 90*), ale je pravděpodobné, že stál již dříve. Navíc se dá z názvu mlýna předpokládat, že mlýn byl kombinovaný s pilou popřípadě s kovárnou.

Návesní rybníček se nacházel na jižní straně vsi a druhý patrně chovný rybník se nacházel na východní straně směrem k Bohouškovcím.

I tato ves patřila pod křemžskou farnost a v roce 1683 měla 33 obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*). Ke statku v Chlumečku patřila nejmladší osada v obvodu Křemžska Vinná, dříve Winá hora, která byla založena až roku 1834 (*Nejedlý a kol. 1994, 12*). Chlumeček patřil ve sledovaném období počtem usedlostí mezi menší vesnice, ale od konce raného novověku patřil mezi nejdůležitější vsi celého Podkletí, jak dokládá přítomnost kamenné tvrže, na které sídlili Častolárové a také místní pivovar s hospodářským dvorem.

Archeologické doklady

Z okolí obce Chlumeček nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

V okolí obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V blízkosti obce byly na solitérních vrcholových plošinách provedeny mikrosondáže - lokalita I. a II. Lokalita III. byla objevena J. Poláchem při jeho systematickém povrchovém sběru.

Lokalita I.(obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na kopce Otmaň (obr. 37 – bod 2). Vrch se nachází 1380 m JZ od středu obce a 390 m J od pravého břehu Křemžského potoka. Tento vrch byl v citované literatuře přiřazen k Chlumu u Křemže, ale vhodnější se jeví ho zařadit k obci Loučej, protože se nachází v její blízkosti. Byl zaměřen na ZM10 32-21-20 jako bod 128 od Z a 330 od J s. č. Nadmořská výška je 578 m n. m. a plošná rozloha je 1,2 ha. Celkem zde bylo položeno deset mikrosond, které byly umístěny v pravidelné síti a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita II. (obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na vrcholové plošině Chlumečského vrchu (obr. 37 – bod 6). Vrch se nachází 450 m JZ od středu obce a 450 m S od levého břehu Křemžského potoka. Tento vrch byl v citované literatuře přiřazen k Chlumu u Křemže, ale vhodnější je jeho zařazení k obci Chlumeček, protože se nachází v její bezprostřední

blízkosti a navíc nese i stejný název. Navíc vrch patří pod k. ú. Křemže stejně jako Chlumeček. Byl zaměřen na ZM10 32-21-20 jako bod 249 od Z a 323 od J s. č. Nadmořská výška je 610 m n. m. a plošná rozloha je 2,7 ha. Celkem zde bylo položeno deset mikrosond, které byly umístěny v pravidelné síti a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita III. (obr. 53)

Na poli s traťovým označením „U Janíčka“ asi 50 metrů V od silnice z Chlumečku do Křemže a 500 m JV od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno patnáct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 13. a 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 290 od Z a 325 od J s. č. Nadmořská výška je zde 545 m n. m. Reprezentativní fragmenty překresleny na obr. 53:1,2,5.

9.9. Chmelná

Poloha obce: 48°56'70 N, 14°16'45 E

Nadmořská výška: 547 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 121

Počet obyvatel v roce 1869: 253

Katastrální výměra: Chmelná leží v katastrálním území Křemže

Písemné doklady

Chmelná je prve doložena roku 1374 (1379) jako Chmelná (s krátkým „a“), kdy je jmenována mezi statky náležející Krumlovu (*Truhlář 1880, 35*). Ke změně na stávající název Chmelná došlo až roku 1916 (*Nejedlý a kol. 1994, 11*). Ve Chmelné se připomíná mlýn Přibíkuv, který ročně odváděl 4groše (*Polách 2010*).

Tento mlýn byl pravděpodobně velice malý, popřípadě s velmi nízkou produkcí, protože průměrně velký mlýn v křemžské kotlině odváděl ročně 20 grošů (*Truhlář 1880, 35*). Chmelenský mlýn, stejně jako mlýny v Nové Vsi, ležel na Chmelenském potoce. Ve Chmelné se nacházely dva rybníky, první opět návesní a druhý malý se nacházel na jižní straně obce označené jako Trávníčky. Rybníček, který se nyní nachází na severní straně obce zvané Zahradky, byl vystavěn až v novověku.

Druhý díl „Popravčí knihy pánů z Rožmberka“ vypovídá ke dni 25. září 1423 o loupeživých akcích Křehanta z Chmelné (*Kalný 1993, 59 - 95*).

Chmelná má přehledný půdorys, který je patrně dílem středověké lokace. Zástavba je soustředěna okolo kompaktní, přibližně obdélníkové návsi, situované na nízké terase nad Chmelenským potokem (*Pešta 2004, 170*).

Chmelná zřejmě patřila po celou sledovanou dobu do rožmberského dominia, jak dokládá rejstřík krumlovského úřadu z roku 1445. Roku 1654 bylo v Chmelné zaznamenáno celkem 15 usedlostí, z toho 14 selských (*Pešta 2004, 170*). Toto datum sice překračuje, přibližně o půl století, sledovaný časový horizont, ale i tak nastiňuje přibližný počet obyvatel na konci 16. století, který se pohyboval (po vynásobení jedné usedlosti přibližně sedmi lidmi) (*Stejskal 2002, 87*) okolo jednoho sta. Obyvatelé Chmelné spadali pod brložskou farnost. Později ves náležela k českokrumlovskému děkanství, resp. arciděkanství (*Pešta 2004, 170*).

Chmelná zřejmě byla ve sledovaném období stejně jako Nová Ves a Rojšín klasickou středně velkou zemědělsky zaměřenou vsí, ale její badatelský význam vzrostl

díky zachovalým klasicistním lidovým stavbám z poloviny 19. století (*Pešta 2004, 170*).

Archeologické doklady

Z okolí obce Chmelná nejsou známy žádné středové nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Při archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V těsné blízkosti obce získal J. Polách v roce 2004 a 2007 povrchovými sběry dva soubory keramiky - lokalita I. a II.

Lokalita I. (obr. 53)

Na poli s traťovým označením „Mezi lučnicí“ 250 m SV od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno čtrnáct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 126 od Z a 210 od J s. č. Nadmořská výška je zde 548 m n. m. Reprezentativní zlomky překresleny na obr. 53:3.

Lokalita II. (obr. 53)

Na poli s traťovým označením „Nad hromadami“ 450 m SV od středu obce bylo v roce 2007 J. Poláchem nalezeno dvacet drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 13. a 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 140 od Z a 225 od J s. č. Nadmořská výška je zde 548 - 560 m n. m. Reprezentativní fragmenty překresleny na obr. 53:4

9.10. Krasetín

Poloha obce: 48°52'55 N, 14°18'55 E

Nadmořská výška: 547 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 137

Počet obyvatel v roce 1869: Nebyl zjištěn

Katastrální výměra: Krasetín leží v katastrálním území Holubov

Písemné doklady

Krasetín je společně s Rojšínem zmíněn roku 1372 (*Sedláček 1999a, 24*), kdy je pojmenován Kraslethin. Krasetín byl v roce 1379 také součástí panství Dívčí Kámen (*Maršík 2002, 22*).

Roku 1541 je Krasetín tehdy Krasletin jmenován jako součást třísovské rychty (*Pangerl 1872, 608*). O dva roky později je jmenován stále jako majetek panství Dívčí Kámen (*Kubíková 2002, 73*). Po zániku panství Dívčí Kámen roku 1546 patřil Krasetín nadále pod Třísov (*Stejskal 2002, 82*).

V Krasetíně se nacházel Krasatův dvůr, podle kterého byla pravděpodobně ves pojmenována (*Nejedlý a kol. 1994, 12*). Krasetín také patřil pod křemžkou farnost a roku 1683 v něm trvale žilo 110 lidí (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

Krasetínem protéká stejně zvaný potok, který je přítokem Křemžského potoka. V písemných pramenech se neobjevuje záznam o mlýně a zřejmě i zde chyběl návesní rybníček (*Nejedlý 2000*).

Dějiny této, ve sledovaném období, středně velké vsi jsou společné s rožmberským hradem Menštein a současně s rychtou v Třísově. Krom faktu, že je v písemných pramenech uváděn dříve než většina ostatních osad ve sledovaném mikroregionu, se ničím nelišila od ostatních zemědělsky zaměřených vesnic.

Archeologické doklady

Z okolí obce Krasetín nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Při archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V těsné blízkosti obce získal J. Polách v roce 2004 povrchovými sběry jeden soubor keramiky - lokalita I.

Lokalita I. (obr. 53)

Na poli s traťovým označením „Pod Vší“ přibližně 600 m SV od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno třicet jedna omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-25 zaměřen jako okolí bodu 435 od Z a 375 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 555 - 560 m n. m. Reprezentativní fragmenty na obr. 53:6-8.

9.11. Křemže

Poloha obce: 48°54'19 N, 14°18'32 E

Nadmořská výška: 523 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2006: 1488

Počet obyvatel v roce 1869: 513

Katastrální výměra: 26,85 km²

Písemné doklady

Do nedávné doby celá řada prací brala jako nezpochybnitelný fakt, že první písemná zmínka týkající se Křemže potažmo Křemžského potoka pochází z listiny vydané roku 1263 králem Přemyslem Otakarem II., jenž vymezuje Boleticko jako majetek kláštera Svatá Koruna (*Profous 1949*). Listina konstatuje, že *potok Cremesschni* vymezuje hranici území kláštera dnes zvaného Zlatá Koruna (*Storm 2007, 20*). Z listiny bylo vyvozeno, že *potok Křemešný* lze ztotožnit se současným potokem Křemžským. Dále bylo konstatováno, že podle potoka byla později pojmenována obec Křemže, což je běžná toponomastická analogie (*Polách 2010*). Křemžský potok je ústřední vodotečí a to nejen na poli environmentálním, a proto je nezbytné přidělit mu zvýšenou pozornost. Aby mohla být podpořena či vyvrácena datace první písemné zmínky této obce, je nutné nejdříve důkladně zhodnotit text listiny z roku 1263 (*Emler 1882, 157 - 158*).

Z kontextu vytržená část zmiňující se o potoku „*..usque ad riuum **Obschi** dictum porriguntur, inde ad riuum **Cesschin**, inde per riuos **Korenatetz** et **Klopotni** ad riuum **Cremesschni**, abhinc in parte aquilonis per rivum **Wudika** ad locum, ubi riuus **Rapotscha** monti affluit, qui **Vrohob** appellatur, de vertice huius montis ad rupem dictam vulgariter **Psilepin**, inde per summitatem montium **Buleb** et **Huba** ad montem **Naklethi**.“*

Překlad vybrané části listiny „*..odtud do kraje severního přes potok Vadkovský k místu, kde potok Rapačov horami oplývá, jenž Buglata nazývá se, od této hory kolmo ke skále nazývané Psilepin, odtud před vrcholky hor Bulový a Hřibový vrch k hoře Kleť...“* (*Polách 2010*).

Z ní lze jednoznačně vymezit hranici od potoka Vadkovského dál. Tato hranice mířila zajisté přes Křemžský potok, avšak listina tuto skutečnost opomíjí. Tomuto textu předchází vymezení západního kraje, hranice je zde vymezena zejména potoky.

První z nich lze jednoznačně určit jako dnešní Olšinu, která směřuje na sever k

hoře Chlum, o níž lze předpokládat, že tvořila výraznou dominantu krajiny. Identifikace dalších potoků je velice problematická. Při důkladném zamyšlení nad další zásadní informací z historického dokumentu, že k majetku kláštera patřila i hora Drslavův hrad a jedinou vsí v naznačeném obvodu patřící jinému majiteli bylo Záhoří, je při pohledu na mapu ztotožnění potoka Křemešného s potokem Křemžským krajně nepravděpodobné (*Polách 2010*).

Vezme-li se tedy za fakt, že v listině autor potokem Křemešným nemyslel potok Křemžský (*Špinar 2007, 32*), zbývá vysvětlit, jak vznikl název Kreamensis (*Pangerl 1872, 608*), kterým je pojmenována Křemže v písemných pramenech v roce 1351. Křemže je archeologicky doložena již ve druhé polovině 13. století (*Ernéé – Vařeka - Zavřel 1997, 41*), kdy zde na skalnatém ostrohu na pravém břehu Křemžského potoka stála tvrz. Analýza historických dokumentů zde téměř s jistotou lokalizuje tvrz Smilenburg, psáno též Zmilenburch (*Emler 1882, 202*), k roku 1266 a tvrz Smilenberg nebo Zmilenberg (*Emler 1882, 545*) k roku 1281, která se jistě nazývala podle Smila, který ji měl v držení. Kolem ní vznikla osada a kostel, který byl pravděpodobně založen na přelomu 13. a 14. věku.

Zřejmě tato vysoká skála dala Křemži nový název. O její mocnosti svědčí i záznam z Kroniky obce Křemže, který upozorňuje na náročnost stavby dostatečně široké silnice započaté v roce 1880, kdy byla skála odstřelována při hraně přiléhající k levému břehu Křemžského potoka (*Nejedlý a kol. 1994, 115*).

Pokud by tedy byl název obce dřívější než název potoku, pak mohl být potok pojmenován podle osady, pod kterou protékal nebo podle křemžského mlýna, který na něm stál. Místní jméno Křemže je zřejmě slovanského původu. Název Křemže související se slovanským jménem křemen je odvozen od přírodního názvu, který předcházel jménu osady (*Polách 2006b, 214 - 215*).

Další historická zmínka přímo o Křemži je z roku 1351, kdy je poprvé připomínán farář místního kostela. Roku 1364 koupil Smil z Křemže platy, které dal klášteru v Českých Budějovicích na spásu duše své manželky Stranky. V tomto listě se Křemže vyskytuje pod názvem Krzemz. Pravděpodobně tentýž Smil se nejprve psal z Chlumu, ze kterého se někdy po roce 1318 přestěhoval právě na Křemži (*Sedláček 1999a, 88*).

Právě roku 1318 je naposledy zmiňován spolu se svým bratrem Jindřichem z Chlumu při porovnání s opatem Korunským, které se týkalo ustanovení hranic panství (*Sedláček 1999a, 88*). Časový rozdíl mezi těmito událostmi činil přibližně 45 let, a

protože byl v době porovnání s opatem zřejmě plnoletý, bylo mu v době úmrtí jeho manželky přes 60 let, což byl na 14. století velmi pozeňnaný věk.

Mezi léty 1364 - 1384 se na listech pánu Pořešínských a Rožmberských jako svědci hojně vyskytovali bratři Přibík a Beneš z Křemže (*Sedláček 1999a, 88*). Skutečnost, že se na listech již neobjevuje Smil, zřejmě znamenala, že umřel záhy po své manželce. V této době, přesněji roku 1369, je ves připomínána jako Krzemska. K další změně názvu došlo v roce 1385, kdy se vesnice jmenovala Krzemze.

Oba dříve zmínění bratři se snažili společně rozšířit zděděné statky, jak dokazuje koupě dvoru ve Slavči a lesů pod vrcholem Kluk roku 1375. Přibík je v písemných pramenech připomínán ještě roku 1387 (*Sedláček 1999a, 88*).

Mezi léty 1398 – 1414 vládl na Křemži Smil, který byl pravděpodobně synem jednoho z dříve uvedených bratří. Roku 1409 je zmiňován v souvislosti s prodejem vsí Vztuhy a Ortvínovice a o pět let později samostatně podával kněze do křemžského kostela, protože syn Přibíka z Chlumu Beneš z Chlumu byl v roce 1414 nezletilý. Presentační právo ke kostelu náleželo příslušníkům obou větví rodu od roku 1398, kdy presentační právo uplatňoval Přibík z Chlumu a Smil z Křemže (*Sedláček 1999a, 88*).

Kontinuita rodového jména Smil spolu se sfragistickým rozbořem pečetidel dokazuje, že šlo s největší pravděpodobností stále o přímou pokrevní příbuznost.

Nejznámějším nositel tohoto jména byl Jan Smil z Křemže, který byl synem dříve jmenovaného vladyky. Jako mladý působil na dvoře Oldřicha II. z Rožmberka. Když se Oldřich zřekl kališnického vyznání, Jan Smil opustil jeho dvůr a stal se stoupencem táboritů, posléze se stal dokonce jejich hejtmanem. Navíc držel úřad purkrabího na hradě Lipnici (*Sedláček 1999a, 88*).

Přestože byl Jan bezesporu nejznámějším a nejvlivnějším vladykou z celé křemžské větve, sídlil od roku 1420 častěji na hradu Hus a užíval též tohoto predikátu (*Sedláček 1999b, 156 - 157*). Jeho poloha mezi Prachaticemi a Volary byla velmi výhodná z důvodu blízkosti takzvané dolní Zlaté stezky, vedoucí z Pasova do Starých Prachatic přes Waldkirchen a Volary, která proslula mimořádně výnosnými obchodními styky (*Kubů - Zavřel 2007*).

Sňatkem s Annou z Rožmitálu v druhé polovině dvacátých let 15. století značně rozšířil svůj majetek. Vlastnil již zmiňovaný hrad Hus, panství Dražice a Benátky, která v roce 1437 prodal králi Zikmundovi. Téhož roku vystavila kancelář krále na Smilovo jméno trojici zápisných listů, kterými získal Prachatice za 2500 kop grošů českých, Volary za 500 kop a několika vesnic, ze kterých byla vybrána trojice přímo sousedící se

zájmovou oblastí: Chroboly, Záhoří a Smědeč (*Špinar 2007, 46 - 50*), které však patřily k majetku zlatokorunského kláštera (*Sedláček 1999b, 157*).

Jan Smil proslul svým lapkovským životem, který s nelibostí sledoval Oldřich, protože loupil nejčastěji na jeho panství. Boje mezi jihočeskými sousedy začaly gradovat roku 1422, kdy byl Jan Smil z Křemže poprvé zajat Rožmberkem (*Sedláček 1999a, 88*).

Ve 40. letech 15. století si zřejmě nechal Oldřich II. vyhotovit jedno ze svých mnoha falz (*Kubíková 2005, 93 - 95*), ve kterém Jan Smil údajně slibuje, že se nebude dále protivit Rožmberkovi, pročež byl následně propuštěn (*Sedláček 1999b, 157*). Rožmberk si tímto pravděpodobně dělal alibi na další mnohem krutější represi a hlavně na zábor Janova majetku, jak lýčí ve svých záznamech Smilův obhájce Tomáš z Chotěnic (*Maráz 2007, 371 - 376*).

Dne 15. října 1427 měl Jan Smil prodat Křemži i s přílehlými vesnicemi Oldřichovi II., ale prodej nebyl realizován, když došlo zřejmě k dalším neshodám. Křemže byla prodána až roku 1455 syny Jana Smila (*Sedláček 1999a, 88*). Tohoto data je jedinkrát za celou dobu své existence označena jako ves (*Kuča 1998, 240*). Tato informace a její zdůvodnění by si zasloužila větší badatelskou pozornost a hlavně archivářský rozbor.

V zimě roku 1439 byl Jan pomocí Rožmberkovy lsti podruhé zatčen a následně uvězněn na českokrumlovském hradě (*Kubíková 2004*). V této práci nebude Smilův život probíráno podrobně, další informace jsou k nalezení v citované literatuře.

Ve vězení byl Jan Smil dne 25. června 1444 donucen Oldřichem II. z Rožmberka učinit doznání, že jeho zajetí není bezdůvodné, a že Oldřich měl právo na jeho popravu, Milostivě ho však hodlá propustit, za což se měl Smil doživotně zavázat, že se nebude již více mstít za příkoří na něm spáchaná (*Sedláček 1999b, 157 - 159*). Smil však musel tentýž den podepsat ještě smlouvou o postoupení majetku v hodnotě 10000 kop grošů českých a zároveň odevzdat všechny listiny, kterými k nim nabyl práva včetně trojice Smilových zápisných listů z roku 1437, čímž se Rožmberk konečně zmocnil vytoužených Prachatic, hradu Hus, některých zlatokorunských vesnic či Volar (*Maráz 2007, 378 - 379*). Tyto dvě listiny pečetilo vedle samotného Jana Smila a jeho synů (Přibíka a Jiřího) ještě dalších dvanáct šlechticů. Aby si Oldřich pojistil rozsáhlé zboží úplně, přinutil 19. prosince 1444 Smilovu manželku Annu z Rožmitálu vzdát se všech majetkových práv. Ve výčtu majetku však chybělo křemžské zboží, které nadále de jure patřilo Janu Smilovi. Darovací listina z roku 1444 je součástí přílohy (obr. 54).

K vyumělkovanému předání všech listin došlo o půl roku později ve „veliké světlici“ krumlovského hradu. Průběh celého rokování byl zcela v rukou Oldřicha II. z Rožmberka, jenž své nároky k zástavním zbožím obhájil, zatímco Jan Smil byl paradoxně nařknut a záhy podvodně usvědčen z padělání jedné z listin a byl opětovně vsazen do vězení, které bylo ukončeno počátkem července roku 1447 popravou (*Šimůnek 1997, 3 - 11*). Od tohoto roku již nese Křemže své jméno v nezměněném tvaru až do současnosti.

Následně Oldřich II. z Rožmberka zabavil veškeré statky Jana Smila z Křemže a rodovou tvrz nařídil pobořit. Větší část pak natrvalo připadla rožmberskému dominiu a menší část byla Jindřichem IV. a Janem II., syny Oldřicha II., prodána 14. srpna 1451 bratřím Příbíkovi a Benešovi z větve chlumské (*Sedláček 1999a, 88 - 89*).

Zarážející na tomto prodeji byla skutečnost, že křemžské statky v tuto dobu právně stále náležely synům Jana Smila, ale de facto je od zajetí Jana Smila v roce 1439 (*Maráz 2007, 375*) vlastnil Oldřich II. Svědčí o tom mj. rejstřík krumlovského úřadu z roku 1445, kde je pod signaturou P rubrika Bona Crems, evidující rožmberské majetky ve více než deseti vsích v obvodu tohoto zboží. Mezi prodaný majetek patřil dvůr ve Křemži s lesem Chlumečkem, mlýn Hudecký, fara a sádka pod městečkem. Rožmberkové si vyměnili lesy, potoky, rybníky, některé louky a slib, že již nikdy nebude vystavěn hrádek (*Sedláček 1999a, 88 - 89*). Více v podkapitole Chlum.

Smilovi synové (Příbík a Jiřík) poslali stížnost na Oldřichovo konání k zemskému soudu, který jim přiznal odškodné ve výši 1500 kop. Po zaplacení této sumy roku 1455 vložili bratři do desek zemských statky, které Oldřichovi prodali za sumu trhovou 3050 kop (*Sedláček 1999a, 88*).

Do zájmové oblasti spadá dvůr a ves Křemže s mlýny, vsi Stupná, Loučej, Chlumeček, Bohouškovice, Rojšín a dvůr v Krasetíně (*Sedláček 1999a, 88*).

Dne 14. května 1457 daroval Oldřich dům rožmberský svému synu Janovi, ale smlouvu o finančním vyrovnání podepsali až 27. července ve Vídni. Oldřich si vymínil hrad Dívčí Kámen a k němu roční plat ve výši 500 kop grošů a navíc zboží křemžské s rybníčky a obec Brloh (*Sedláček 1999a, 66*).

Po smrti Oldřichově 28. dubna 1462 (*Kubíková 2004*) pravděpodobně Křemže opět připadla vladykům z Chlumu, se kterými je v písemných pramenech spojována téměř dalších sto let.

Druhá polovina 15. století a první polovina století následujícího by si zasloužily mnohem větší pozornost badatelů, protože zde vyvstává hodně pochybností, které

pramení z nedostatečného stavu poznání a také z křížení informací některých pramenů a historických událostí.

Roku 1515 Petr z Rožmberka povolil obyvatelům Křemže na přímluvu jejich pána Beneše z Chlumu vést vodu pro vodovod z jeho studánky (*Kuča 1998, 237 - 238*).

Z roku 1541 se dochoval soupis panství krumlovského, autor se zde zaměřil pouze na sledovanou oblast: Rychtářství Třísovské, ke kterému patřily: hospodářská usedlost Linhart dvořák pod Meidštejnem, vsi Holubov, Loučej, Krasetín, Třísov, Bohouškovice a mlýny Pěnického, Vaňka Mikole, Sigm. Malcocha, Šimků, Moučků, Ondrů Hrbků. Do rychtářství brložského spadaly: Brloh s podacím, Červený mlýn, Šavlův a Ciplův mlýn, Nová Ves, Rojšín (*Sedláček 1999a, 36 - 37*). Ve výčtu chybí kompletní chlumské panství, z čehož lze vyvodit dříve publikovaný názor, že Křemže byla navrácena chlumským.

Druhá polovina 15. století a první polovina století následujícího by si zasloužily mnohem větší pozornost badatelů, protože zde vyvstává hodně pochybností, které pramení z nedostatečného stavu poznání a také z křížení informací některých pramenů a historických událostí.

Roku 1547 po vymření pánů Dubenských z Chlumu přešla Křemže na rod Častolárů z Dlouhé Vsi (podrobněji viz Chlum). Pozůstalá vdova Markéta z Dlouhé Vsi prodala chlumské panství spoludědici Janu Častolárovi za 1650 kop grošů českých. Po smrti Janově roku 1560, který je pohřben ve zdejším kostele, přešel rodový majetek mezi jeho čtyři nezletilé syny, za které vládl do roku 1566 jejich strýc Vácslav (*Sedláček 1999a, 89 -90*).

Do roku 1574 zřejmě vlastnili majetek bratři společně, ale rozhodující hlas měl pravděpodobně nejstarší Častolár. Z 3. ledna 1575 pochází zápis o rozdělení majetku na čtyři díly. Častolár zůstal sídlit na Chlumu, Oldřich získal Chlumeček a část poddaných ve Křemži, Jaroslav obdržel Duškovský mlýn, část pozemků a zbylých 33 poddaných ve Křemži a Jindřich Koroseky (*Nejedlý a kol. 1994, 15 - 16*), které jsou ale stranou zájmu. Nejstarší z bratrů zemřel bezdětný stejně jako jeho bratr Jaroslav, takže jejich majetky připadly Oldřichovi, který se navíc stal poručníkem třech synů po smrti Jindřichově. Tito tři synové při dosažení plnoletosti vyhráli soud nad svým strýcem Oldřichem a obsadili jak panství Chlum, tak i panství Chlumeček (*Sedláček 1999a, 90*).

Před třicetiletou válkou měla Křemže pouze dvacet domů, z toho polovinu tvořila domkářská stavení (*Kuča 1998, 240*). Tato informace dokládá, že Křemže měla pravděpodobně v raném novověku méně než 150 obyvatel (výpočet viz Brloh) a tudíž

nebyla o moc lidnatější než například Chmelná.

Zde je ukončen stručný přehled dějin městečka Křemže, protože dospěl přibližně ke konci raného novověku, který je pro tuto práci časovým vrcholem. Další historický vývoj Křemežska lze nalézt v Sedláčkových „Hradech a zámcích“ nebo v publikaci „Z dějin Křemežska“ (*Nejedlý a kol. 1994*).

Jednou z nejdůležitějších staveb pro chod a vývoj Křemže byl kostel archanděla Michaela, který byl vystavěn někdy na přelomu 13. a 14. století. Autor se přiklání k názoru, že nejpravděpodobnější doba vzniku je až první třetina 14. věku. Na místě bývalého kostela nebyl učiněn žádný archeologický a stavebně historický výzkum, takže přesná datace výstavby bude vždy spekulativní.

Roku 1351 v kostele působil farář Dětrich, o čemž se dozvídáme z archivních pramenů zlatokorunského kláštera. Dalším zmiňovaným plebánem byl Odolen z Košína, který měl v erbu orlici a na zdejší faru byl dosazen Přibíkem a Benešem z Chlumu roku 1369 (*Nejedlý a kol. 1994, 36*). Tento farář sepsal 15. července 1383 dohodu s farářem z Kamenného Újezda, že Třísov bude připojen ke křemžské farnosti (*Sedláček 1999a, 64*). Křemžskou farnost spravoval do roku 1398, kdy zemřel.

Přesný počet duší náležících křemžské farnosti se dochoval až ze závěru 17. století, ale i tak toto sdělení podává přibližný obraz o velikosti farnosti v předchozím století. V roce 1683 měl tedy místní kostel na starost 1105 lidí (*Nejedlý 1994, 54 - 55*). Přímo Křemže čítala tohoto roku 140 věřících (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*). Tato informace pouze potvrzuje výše uvedený předpoklad o počtu obyvatel.

Kostel byl zřejmě zastřešen prejzovou krytinou, kterou pravděpodobně výrazně narušily klimatické podmínky a důsledkem toho bylo postupné chátrání krovů a klenob. Nejhůře poničeno bylo klenutí nad sakristií a muselo být následně strženo, čímž došlo hlavně badatelsky k nenahraditelné škodě, neboť právě sakristie byla pravděpodobně původní kaplí z konce 14. století, k níž byl posléze přistavěn presbytář. Svědčí o tom gotický portál zazděné konzole žeber v rozích sakristie spolu se silným románským zdívkem (*Nejedlý a kol. 1994, 37*).

Nejstarší zachovalou částí dnešního kostela je gotický presbytář o rozměrech 5,57 m x 6,45 m z roku 1470 postavený Dubenskými, což dokládá jejich rodový znak na svorníku žebrované klenby (*Nejedlý a kol. 1994, 37*). K presbytáři nechal vystavět roku 1557 Jan Častolar chrámovou loď dlouhou 14,52 m a širokou 8,84 m. Mezi léty 1609 - 1614 pořídil Alexandr Častolar do křemžského kostela nové oltáře a rovný

táflovaný strop (*Nejedlý a kol. 1994, 37*). Dobové zobrazení tohoto kostela z konce jeho existence přikládám v příloze (obr. 55).

Kostel měl dvě kamenné věže, v nichž byly zavěšeny tři velké zvony. Dva z těchto zvonů byly vyrobeny v období raného novověku a to v letech 1552 a 1557. Starší z nich původně visel v hřbitovní kapli svaté Voršily, která byla založena Janem Častolarem 19. června 1550. Současná kaple stojí na totožném místě jako její předchůdkyně od roku 1905, kde jí nechal vybudovat probošt dr. Václav Cába (*Nejedlý a kol. 1994, 37*).

Kolem původního kostela byl hřbitov, který byl obehnan vysokou zdí s vchodem ze severní strany a jižní strany s portálem, k němuž vedly kamenné schody. Zeď je v písemných pramenech doložena bohužel až v závěru 17. století (*Nejedlý a kol. 1994, 37*), ale lze předpokládat, že zde stála již dříve.

Kostel v dnešní nezměněné podobě stojí od roku 1887, kdy byl 23. října vysvěcen. Jeho prostory se od předchozího kostela značně zvětšily v délce téměř o třetinu na 21 m a v šířce skoro o polovinu na 14,25 m.

Druhou zásadní stavbou byla již několikrát zmíněná křemžská tvrz. Jak ve skutečnosti vypadala, by odhalil pouze archeologický výzkum, který je ale téměř nemožný, protože skoro celý areál, s pomístním názvem „Na Hradě“, je hustě zastavěn. Plocha, na níž se nacházela tvrz s hospodářským zázemím, byla poměrně malá. Půdorysně ji tvořil lichoběžník na západní straně vymezený dnešní cestou "k Janíčku" a na východní straně cestou "ke Křemžskému mlýnu". Na jižní straně byl ostroh chráněn strání, která prudce padala na úroveň Křemžského potoka (*Hajer 2006, 5 - 6*). Na severní straně ve směru k náměstí bylo tvrzíště pravděpodobně ohraničeno fortifikačním systémem (příkopem, zemním valem s palisádou a vstupní branou). Do příkopu mohla být při ohrožení vpouštěna otevřenou stokou voda z rybníka, který ležel na severním okraji náměstí, kde se nyní nachází dům č. p. 3. Údajně bylo zachyceno trojí opevnění, které vycházelo z koruny potoční terasy a tvořil půlkruh ve směru k náměstí. Vnější půlkruh sledoval průběh již zmíněných cest. První vnitřní půlkruh byl oddělen od vnějšího parkánem (*Hajer 2006, 5 - 6*).

Malá plocha za druhým vnitřním opevněním tvořila akropoli, toto místo bylo nejlépe chráněno a na něm stával pravděpodobně křemžský hrádek (*Hajer 2006, 5 - 6*). Na parkánech mezi obrannými valy zřejmě stávaly hospodářské objekty (stáje, řemeslné dílny, kovárna, příbytky sloužících a studna). Další řemeslníci potřební pro chod hrádku sídlili povětšinou na západní straně náměstí od Filipů čp. 27 směrem dolů (*Nejedlý a*

kol. 1994, 23). Tento údaj potvrzuje povaha dnešní výstavby, která je tvořena shlukem menších budov bez dvorů.

První selská stavení stála na severní straně náměstí od dnešního čp. 6 po čp. 12. Mezi čp. 11 a čp. 12 byla zřejmě proluka, kterou vedla kostelní pěšina k Mříči (*Nejedlý a kol. 1994, 23*). Panský dvůr, původně nazývaný Studihradský, který je připomínán k datu 5. srpna 1609 (*Sedláček 1999a, 90*), se rozkládal od náměstí dozadu po levé straně dnešní silnice na České Budějovice. Další stavebně historický vývoj již nebude v této práci probírán, protože přesahuje určený časový rámec, pro názornost byla do příloh vložena mapa stabilního katastru z roku 1827 (obr. 56).

Nyní bude nastíněn možný vzhled křemžské tvrze. Gotické tvrze mají několik konstrukčních podob. Nejpočetnější zastoupení měly věžové tvrze s obytnou věží přibližně čtvercového půdorysu, přístupnou v patře a s neobyvatelným suterénem, který byl zpravidla určen pro skladování zásob. Druhým zástupcem byla věžovitá obdélná stavení, která obsahovala dvě místnosti v každém podlaží a později mezi nimi nalezneme chodbičku a schody. Bývá zčásti nebo zcela podsklepená se střílnami v obvodových zdech, příkop býval v době nebezpečí naplněn vodou z blízkého rybníka (*Hajer 2006, 5 - 6*).

Výstavnějším typem vladycké tvrze bylo patrové stavení čtvercového nebo podélného půdorysu, podsklepené v přízemí, v každém podlaží klenuté místnosti. Pravděpodobně i zde se nacházel prevět vysazený na krakorcích s přímým odtokem odpadu k patě tvrze. Tvrz s přilehlým hospodářským zázemím chránila kamenná hradba se střílnami, jejíž mocnost byla v rozích zvětšena baštami. Před vstupní věží byl do hradby začleněn sklápěcí most. Takto rozlehlá tvrz poskytovala v době ohrožení úkryt i poddaným. Movitější vladykové si v období gotiky zakládali hrádky, které tvořily přechod mezi panským hradem a zemanskou tvrzí (*Hajer 2006, 5 - 6*).

Zdá se být více než pravděpodobné, že křemžská tvrz prošla zásadní rekonstrukcí a že se tak zřejmě stalo za vlády Přibíka a Beneše z Křemže nebo za jejich následovníka Smila z Křemže. Některý z dříve jmenovaných vladyků ji tedy zřejmě nechal přestavět na reprezentativní hrádek a opevnil jej kamennými hradbami a baštami. Je nutné si však uvědomit, že krom výrazně zvýšeného komfortu bydlení nabízel hrádek oproti tvrzi zcela rozličné sociální distinkce.

Po stručném přehledu církevních, zemědělských a sídelních, potažmo obranných staveb, budou nyní probrány stavby výrobní. Základním pokrmem pro období

středověku a raného novověku byl chléb (*Beranová 2005, 45*) a pro jeho výrobu krom zemědělské dřiny bylo potřeba také mlynářského a následně pekařského umu.

V Křemžské kotlině si v této časové periodě lidé pravděpodobně pekli veškeré pečivo sami doma (*Beranová 2005*), tudíž je potřeba zamyslet se nad výrobou mouky. Na některé mlýny již bylo dříve poukázáno při mezirodových převodech majetku a v ostatních vesnicích. Problematika přesné lokalizace středověkých mlýnů je natolik badatelsky náročná, že se pro tuto práci autor rozhodl pouze převzít stávající poznatky a kriticky je zhodnotit.

Do konce 80. let 16. století se v prostoru mezi Brlohem a Třisovem nacházelo nejméně jedenáct poddanských mlýnů (*Stejskal 2002, 84*). Jednotlivé mlýny autor vždy uvádí s jistou mírou pravděpodobnosti k obci, ke které patřily. Mnoho mlýnů se totiž nacházelo mezi dvěma vesnicemi, a proto je jejich přesný počet pro období středověku z písemných dokladů nemožné určit.

Základním pramenem pro určení mlýnů ve sledované oblasti je Urbář zboží rožmberského a druhým poměrně dobře vypovídajícím pramenem je „Popravčí kniha pánů z Rožmberka“, která byla však autory dříve opomíjena (*Polách 2010*). Neméně důležitým prvkem pro určování mlýnů jsou historické mapy.

V Křemži jsou pro období vrcholného a pozdního středověku doloženy minimálně dva mlýny, jak dokládá již několikrát zmiňovaná smlouva z 8. října 1455, které by se daly s jistou mírou pravděpodobnosti ztotožnit s mlýny Vilíma Koce a Beranovým mlýnem (*Polách 2010*). Třetím mlýnem vyskytujícím se v blízkosti Křemže je mlýn Zikmundův (*Nejedlý a kol. 1994, 26*), který ovšem autor spíše pokládá za mlýn patřící Holubovu.

Mezi léty 1589 – 1602 byly mlýny v Křemžské kotlině patřící Rožmberkům vykupovány, rušeny nebo nákladně přestavovány. Do 17. století se v provozu dochovaly pouze dva panské mlýny, a to u Brloha zvaný Hrbkův a na půli cesty mezi Křemží a Holubovem, který se nazýval, jak již bylo dříve zmíněno, Zikmundův (*Stejskal 2002, 84*).

Posledním velkým zdrojem potravy a později také vrchnostenských příjmů byly rybníky. Pro sledovanou oblast jsou typické návesní rybníčky, které již v době kolonizace měly svůj význam jako nádrže s užitkovou vodou např. pro napájení dobytka nebo jako zdroj vody v případě požáru. Jejich neméně důležitou funkcí je odchov ryb.

V této práci jsou jmenovány pouze chovné rybníky, které jsou připomínané v urbáři českokrumlovského panství, a tudíž časově spadají do zkoumaného období.

Návesní rybníčky zde však nejsou většinou jmenovány, ale jejich výskyt je velice pravděpodobný. V tomto případě autor vychází z historických map a s jistou mírou pravděpodobnosti jednotlivé rybníky jmenuje.

Ve Křemži, jak už bylo dříve zmíněno, se také nacházely návesní rybníky. Jeden na místě dnešní budovy čp. 3 a druhý Kourusů na parcele dnešního domu čp. 174, který byl však pravděpodobně založen v novověku (*Nejedlý a kol. 1994, 25*).

Větší panské chovné rybníky vznikaly v 16. století. Na katastrálním území Křemže se nacházel jeden velký chovný rybník, který je uváděn v urbáři českokrumlovského panství roku 1520 a nese pojmenování Křemžský s rozlohou 10 hektarů (*Nejedlý 2000*).

Z předcházejících stran vyplývá, že Křemže hojně měnila v 15. a 16. století své majitele a byla často dělena a posléze opět spojována a tento proces rozhodně neposílil její mocenský růst. Je tedy možné se domnívat, že Křemže v závěrečných desetiletích 16. věku ztrácela svůj význam a stala se na počátku novověku „obyčejným“ městečkem bez většího ekonomického a společensko-správního významu?

Na tento fakt může také poukazovat opuštění hradu Dívčí Kámen (*Stejskal 2002, 84 - 85*), které již bylo probráno a také přechod na jiný druh hospodaření šlechty, která začala více podnikat a jejím primárním zdrojem peněz již nebylo vesnické obyvatelstvo sídlící na jejich panství.

Archeologické doklady

Při moderních archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

Lokalita I. je totožná s prostorem, kde stála ve středověku křemžská tvrz. Za lokalitu II. je považován dohled nad pokládkou inženýrských sítí a opravou tamních komunikací. V těsné blízkosti obce získal J. Polách v roce 2004 povrchovými sběry jeden soubor keramiky - lokality III.

Lokalita I. (obr. 57,58)

Poloha této tvrze již byla popsána v písemných dokladech, kde bylo také zmíněno, že celá plocha ostrožny je dnes zcela zastavěna a tudíž není téměř možný revizní archeologický výzkum. Na této lokalitě nebyl nikdy učiněn moderní archeologický výzkum. Místo, kde stála tvrz, bylo archeologicky zkoumáno naposledy na přelomu 19. – 20. století Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích. Nedochovala se však žádná

nálezová zpráva ani základní zaměření.

Při tomto výzkumu byly odhaleny dlaždice údajně ze vstupní síně, které jsou datovány do 14. století a jsou uloženy v Regionálním muzeu v Českém Krumlově. Zde je z nich pro ukázkou návštěvníkům položeno středové pole, tvořené z šestnácti dlaždic, které jsou vyskládány do čtverce 4 x 4 (obr. 57). Jednotlivé dlaždice také mají čtvercový rozměr o straně 17,5 cm. Tento výsek tedy zaujímá plochu 70 x 70 cm. Tloušťku nelze kvůli ukotvení v podstavci přesně změřit, ale je odhadována na 3,5 cm. Dochovalo se sedm původních kompletních, pět původních doplněných a čtyři repliky dlaždic. Ústředním motivem středového pole je osmilistá růže, která je obklopena ještě jednou řadou osmi listů. Pole je doplněno do kruhu stočenými rostlinnými motivy a rohové dlaždice jsou zdobeny šípatkami.

Dále odtud pochází soubor keramiky datované do 2. poloviny 13. století, která je uložena v JČM (*Ernéé – Vařeka - Zavřel 1997, 41*). Nepovedlo se ji však v depozitáři muzea vypátrat, protože tato keramika není nijak zaevidována (evidence starých nálezů ve středověkém depozitáři JČM stále probíhá), navíc vzhledem ke stáří a nulové dokumentaci výzkumu není jisté, že tato keramika pochází z Křemže.

Kromě keramiky se dochovala zásobnice (obr. 58), která je v muzejní inventární kartě (inv. č. 88) datována do 13. století. Zásobnice je 65 cm vysoká, průměr okraje je 43,5 cm, průměr hrdla je 35,5 cm a průměr dna čítá 26,5 cm. Horní okraj je silný 4 cm. Zásobnice má jemný silnostěnný střep, který má hnědošedou barvu a její povrch byl pravděpodobně potuhován. Je zdobená deseti rovnoběžnými rytými pruhy (sedm se jich nachází těsně pod okrajem a tři jsou umístěny ve spodní části výduti) a signována pětিলistovou růží (Vítkovců, Rožmberků) a korunou, které překrývají horní rytou výzdobu pod hrdlem (obr. 58). Takovéto dva kolky jsou na nádobě tohoto typu pro oblast Čech zcela výjimečné a pravděpodobně doposud nebyl archeologicky doložen žádný analogický nále. Hlavní problém s datací zásobnic spočívá v neexistující typologii. Ve stejném tvarovém provedení je známa již od 13. století a na základě dosud známých archeologických poznatků se zdá, že v pohusitském období nebyl již tento tvar používán (nebo ne v takovém rozsahu, který by byl po polovině 15. století archeologickými prameny doložitelný).

Tato zásobnice by však mohla být časově zařazena do mladšího období než je udávané 13. století a to nejen z důvodu velmi kvalitního výpalu a zpracování, ale také z důvodu signatury, která svým motivem časově nezapadá do oblasti Křemžské kotliny. Kdyby byla tato nádoba ze 13. století, spíše by na sobě měla znak okřídlené střely

(podrobněji v písemných dokladech). Tato zásobnice je morfologicky i typologicky zařaditelná do takzvaného husitského horizontu a ze současného stavu poznání je možné vyvodit, že byla pravděpodobně vyrobena v rozmezí poslední třetiny 14. století a první poloviny 15. století. Tedy v období, kdy část městečka přešla do rukou Oldřicha II. z Rožmberka (podrobněji v písemných dokladech). Datace zásobnice byla konzultována kromě R. Krajíce také s Z. Thomovou, která se rovněž domnívá, že zásobnice je mladší než udává muzejní karta. Přesný rozbor a časové zařazení této zásobnice je ponechán jako otázka k dalšímu bádání.

Lokalita II.

V srpnu 2005 probíhala ve Křemži pokládka nových inženýrských sítí a oprava tamních komunikací. Dohled nad touto akcí mělo RMČK pod vedením P. Effenberkové. Nebyly zde však učiněny žádné nálezy, které by spadaly do sledované periody. Zemní práce z blízkosti náměstí viz foto (obr. 59).

Lokalita III.

Na poli s traťovým označením „Pasíčka“ asi 50 metrů S od hřbitova bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno třicet pět drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 296 od Z a 276 od J s. č. Nadmořská výška je zde 530 m n. m. Reprezentativní fragmenty překresleny na obr. 53:9,10.

9.12. Lhotka

Poloha obce: 48°54'37 N, 14°15'51 E

Nadmořská výška: 547 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 70

Počet obyvatel v roce 1869: 150

Katastrální výměra: Lhotka leží v katastrálním území Chlum u Křemže

Písemné doklady

Lhoty nebo Lhotky byly osady, které při svém založení byly osvobozeny od všech berní a dávek vrchnosti na určitý čas, do určité lhůty – „lehoty“ (*Nejedlý a kol. 1994, 11*). Tato osada je pravděpodobně mladší než ostatní, připomíná se až roku 1543 jako součást panství Chlum (*Sedláček 1999a, 90*). Roku 1650 je tato ves nazývána německy Mehlhüttel. Věřící z Lhotky spadali také pod křemžskou faru a v roce 1683 jich bylo 60 (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

Ve Lhotce pravděpodobně chyběl návesní rybníček, a ani zde neprotékal potok. Není tedy překvapivé, že písemné prameny mlčí o mlýnech.

Dějiny Lhotky jsou společné s Chlumem. Ve sledovaném období se jednalo o malou vesničku bez většího významu pro mikroregion.

Archeologické doklady

Z okolí obce Lhotka nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Na katastru obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V okolí obce byla na solitérní vrcholové plošině provedena mikrosondáž - lokalita I. V těsné blízkosti obce byly pomocí prospekční činnosti nalezeny dva keramické soubory – lokalita II. a lokalita III.

Lokalita I. (obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na vrcholové plošině Kellerova kopce (obr. 37 – bod 3). Vrch se nachází 410 m JV od středu obce a 885 m V od Lhoteckého potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-20 jako bod 038 od Z a 272 od J s. č. Nadmořská výška je 585 m n. m. a plošná rozloha je 1,6 ha. Celkem zde bylo položeno šest

mikrosond, které byly umístěny v nepravidelné síti a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (Kuna ed. 2004, 371).

Lokalita II.

Na poli přibližně 150 m JV od Kellerova kopce a asi 520 m JV od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno deset velmi drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 050 od Z a 264 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 552 - 558 m n. m.

Lokalita III.

Na poli přibližně 450 m S od středu obce a 50 m J od rybníčku bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno dvacet jedna drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 002 od Z a 338 od J s. č. Nadmořská výška je zde 529 m n. m.

9.13. Loučej

Poloha obce: 48°53'56 N, 14°16'24 E

Nadmořská výška: 576 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 75

Počet obyvatel v roce 1869: 222

Katastrální výměra: Loučej leží v katastrálním území Chlum

Písemné doklady

Prve je v písemných pramenech jmenována jako Luczey a to v roce 1440 (*Nejedlý a kol. 1994, 11*). Stejně jako Bohouškovice je Loučej zmiňována roku 1444 (*Sedláček 1999a, 65*), kdy připadla de facto do rukou Oldřicha II. z Rožmberka (podrobněji viz Křemže).

Roku 1455 je také Loučej jmenována jako součást křemžského zboží (*Sedláček 1999a, 88*), které vložili Přibík a Jiřík z Křemže do desek zemských jako „nový“ majetek rožmberského dominia (podrobněji viz Křemže).

Roku 1541 je Loučej jmenována jako součást třísovské rychty (*Pangerl 1872, 608*), v roce 1600 je připomínána pod názvem Lauczieg (*Nejedlý a kol. 1994, 11*).

Stejně jako Lhotkou také zde pravděpodobně neprotékal potok a ani zde se zřejmě nenacházel návesní rybníček. V písemných pramenech nebyla taktéž nalezena zmínka o výskytu mlýna. Také Loučej patřila do křemžské farnosti a v roce 1683 měla 80 obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

Loučej ve sledovaném období de facto patřila od začátku své existence mezi střední poddanské rožmberské vsi a stejně jako Lhotka pozbývala většího významu pro Podkletí.

Archeologické doklady

Z okolí obce Loučej nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

V blízkosti obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V okolí obce byla na solitérní vrcholové plošině provedena mikrosondáž - lokalita I. V intravilánu obce bylo nalezeno několik keramických zlomků – lokalita II. V extravilánu obce byly pomocí prospekční činnosti nalezeny čtyři keramické soubory - lokalita III. - VI.

Lokalita I.(obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na vrcholové plošině kopce zvaného Lhotecká doubrava (obr. 37 – bod 16). Vrch se nachází 900 m Z od středu obce a 260 m V od Lhoteckého potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-19 jako bod 471 od Z a 180 od J. Tento vrch byl v citované literatuře přiřazen k Chlumu u Křemže, ale vhodnější se jeví jeho zařazení k Loučeji, protože se nachází v její blízkosti. Nadmořská výška je 661 m n. m. a plošná rozloha je 1,1 ha. Celkem zde bylo položeno deset mikrosond, které byly umístěny v pravidelné síti a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita II.

V intravilánu obce (zahrada J. Polácha) asi 130 m Z od kapličky bylo v roce 2003 a 2005 J. Poláchem nalezeno sedm velmi drobných omletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 062 od Z a 166 od J s. č. Nadmořská výška je zde 582 m n. m.

Lokalita III.

Na poli přibližně 80 m S od silnice do Lhotky a asi 150 m V od vepřína bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno sedm velmi drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 035 od Z a 194 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 570 - 573 m n. m.

Lokalita IV.

Na poli přibližně 400 m SZ od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno devět drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 050 od Z a 200 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 556 - 574 m n. m.

Lokalita V. (obr. 53)

Na poli přibližně 200 m SZ od středu obce bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno dvacet šest drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Tento soubor obsahuje polovinu keramického závažíčka obr. 53:11. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 063 od Z a 177 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 556 - 574 m n. m.

Lokalita VI.

Na poli asi 200 m S od středu obce byly v roce 2003 J. Poláchem nalezeny čtyři velmi drobné omleté keramické převážně tuhové zlomky, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 074 od Z a 187 od J s. č. Nadmořská výška je zde 560 m n. m.

9.14. Mříč

Poloha obce: 48°54'31 N, 14°19'32 E

Nadmořská výška: 525 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 241

Počet obyvatel v roce 1869: 218

Katastrální výměra: Mříč leží v katastrálním území Křemže

Písemné doklady

Tato ves je stejně jako Loučej v písemných pramenech prve zmíněna roku 1440, kdy je nazývána Smrzyezc (Smržec) (*Sedláček 1999a, 65*). Název osady byl pravděpodobně odvozen od smrkových lesních porostů (*Nejedlý a kol. 1994, 11*). Další historický vývoj je pro sledovanou periodu zcela totožný s vesnicí Loučej a tudíž zde nebude opakován (*Sedláček 1999a, 36, 65, 88*).

O 15 let později, tedy roku 1455, je ves nazývána Smrzieczie (Smřičí) a stejné pojmenování je použito i v roce 1541 (*Pangerl 1872, 608*). Další změna názvu spadá do roku 1612, kdy je vzpomínané Mržiczi (Mřičí).

V okolí Mřiče se nacházela pravděpodobně čtveřice rybníků. Návesní rybníček má nyní výměru 1,532 m² a podle historických map se jeho velikost příliš nezměnila. V urbáři českokrumlovského panství jsou k roku 1520 v blízkosti Mřiče jmenovány tyto rybníky: Borovský (tj. zřejmě dnešní Borský) 10 ha, Podvesný 1,2 ha a Syrovák 1,2 ha (*Nejedlý 2000*).

Stejně jako Lhotkou a Loučejí, také zde pravděpodobně neprotékal dosti silný potok a také se nepodařilo v písemných pramenech odhalit výskyt mlýna.

K Mřiči patřila osada zvaná Hamry. Roku 1654 je zde připomínán kovář Jiří Hamerník. Kovárna poháněná vodní silou stála na dnešním půdorysu domu čp. 53 (*Nejedlý a kol. 1994, 12*). Mříč patřila společně s ostatními vesnicemi pod církevní správu Křemže a počet obyvatel v roce 1683 byl 90 (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*).

Mříč stejně jako Loučej ve sledovaném období de facto patřila od začátku své existence mezi střední poddanské rožmberské vsi a její specialitou je největší výskyt chovných rybníků v celé Křemžské kotlině.

Archeologické doklady

Z okolí obce Mříč nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

V blízkosti obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V extravilánu obce bylo J. Poláchem nalezeno celkem šest lokalit. Na lokalitě I. byl detektorem kovu nalezen fragment bronzové rolničky. Tři keramické soubory (lokalita II. - IV.) jsou situovány na S a SZ od obce. Dva keramické soubory (lokalita V. a VI.) byly nalezeny SV od obce.

Lokalita I.(obr. 60)

Při systematickém průzkumu J. Polácha byl v srpnu 2008 ve vzdálenosti 1200 m SV od kostela ve Křemži a 500 m SZ od středu obce Mříč (zaměřeno na ZM10 32-21-20 jako bod o souřadnicích 410 od Z a 290 od J s. č.) v ornici v hloubce 15 cm nalezen detektorem kovů fragment horní polokoule zdobené bronzové rolničky (obr. 60). Nález byl učiněn v nadmořské výšce 533 m n. m. (*Polách 2009, 155 - 174*).

Z fragmentu je zřejmé, že výzdobu horní části rolničky tvořil charakteristický motiv okvětních lístků rozbíhajících se kolem závěsného ouška, doplněný však zde vystupujícím motivem srdce, který byl pravděpodobně i na protilehlé straně. Z vnitřní strany pod ouškem rolničky je patrná drobná rezavá skvrna, ze které lze usuzovat, že jádro bylo železné. Na fragmentu jsou zřejmé oba otvory charakteristické pro horní polokoule, přičemž jeden z nich tvoří zároveň okraj fragmentu, druhý se zachoval celý. Perforační otvor v oušku rolničky zaujímá tvar nepravidelného oválu. Rozměry zachované části rolničky poukazují na větší velikost (průměr kulovité rolničky lze odhadnout minimálně na 5 cm), která naznačuje, že byla buď zavěšena na krku hovězího dobytka a nebo mohla sloužit jako součást koňského postroje (*Polách 2009, 155 - 174*).

Na základě anglických analogií lze rolničku datovat do 16. – 17. století. Datace byla upřesněna, pomocí analogických nálezů ze Saska již zmiňovaným S. Krabathem, do 16. století (*Polách 2009, 155 - 174*).

Lokalita II.

Na poli s traťovým označením „Horní lesík“ asi 350 metrů S od silnice z Chlumečku do Vrábče a 950 m S od středu obce bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno třicet velmi

drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodů 448:370 a 450:374 od Z:J s. č. Nadmořská výška je zde 577 a 578 m n. m.

Lokalita III.

Na poli blízko trati „Horní lesík“ asi 300 metrů S od silnice z Chlumečku do Vrábče a 950 m SZ od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno deset drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako okolí bodu 427 od Z a 358 od J s. č. Nadmořská výška je zde 562 m n. m.

Lokalita IV.

Na poli 40 - 200 m S od silnice z Chlumečku do Vrábče a 800 - 900 m SZ od středu obce bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno sto třicet pět omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-20 zaměřen jako polygon bodů 421:353, 428:363, 433:354, 426:348 od Z:J s. č. Nadmořská výška je zde 562 m n. m.

Lokalita V.

Na poli s traťovým označením „Vlčí jáma“ asi 130 m J od křižovatky silnic z Chlumečku do Vrábče a z Mříče do Vrábče a přibližně 700 m SV od středu obce bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno deset drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-22-16 zaměřen jako okolí bodu 031 od Z a 302 od J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 542 - 548 m n. m.

Lokalita VI.

Na poli S a J (do 50 m) od silnice z Mříče do Vrábče a 150 - 250 m SZ od samoty „Štroba“ bylo v roce 2005 J. Poláchem nalezeno sedm velmi drobných omletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-22-16 zaměřen jako okolí bodů 057:302 a 067:316 od Z:J s. č. Nadmořská výška je zde 538 m n. m.

9.15. Nová Ves

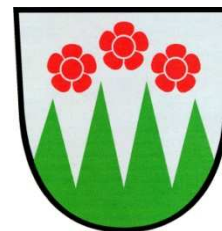
Přesná poloha obce: 48°56'53 N, 14°14'52 E

Nadmořská výška: 558 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 400

Počet obyvatel v roce 1873: 493

Katastrální výměra: 9,94 km²

Písemné doklady

První písemná zmínka o Nové Vsi se váže k roku 1379, kdy je v Urbáři zboží rožmberského jmenována jako Nova Villa, která byla součástí krumlovského panství (*Truhlář 1880, 35*). Téhož data jsou zde již vzpomínány dva mlýny, které však neležely na Křemžském potoce, ale na potoce Chmelenském, který tvoří levostranný přítok Křemžského potoka. Jeden se jmenoval Markův v Brodě a ročně odváděl 20 grošů a druhý s přívlastkem Schichonis 8 grošů (*Polách 2010*).

Tyto mlýny se nedají přesněji lokalizovat, protože nejsou zakresleny ani na historických mapách a pravděpodobně fungovaly pouze ve středověku, protože později nejsou již zmiňovány a navíc v blízkosti stál rožmberský mlýn Hrbkův (viz. Brloh), který zřejmě stačil zásobit přilehlé vesnice.

Nová Ves stejně jako Brloh pravděpodobně postrádala návesní rybník, ale za to na jejím katastrálním území ležel největší chovný rybník z celé Křemžské kotliny. Tento rybník, zvaný Podnovoveský, existoval také již roku 1520 a jeho plocha byla pravděpodobně 20 ha. V novověku byl rybník zrušen a v roce 1999 byl opětovně vystavěn a částečně vrátil krajině svůj původní vzhled. Druhým rybníkem, založeným také před rokem 1520, je Hornoveský rybník, který je o poznání menší, jeho plocha čítá necelé 3 ha (*Nejedlý 2000*).

Další písemná zmínka je z roku 1483, kdy se ves připomíná pod názvem Nnowauilla. Autorovi se ji však nepovedlo v dostupné literatuře dohledat.

Již několikrát v této práci vzpomínaný rok 1541, ze kterého se dochoval soupis panství krumlovského, dokládá, že tehdy Nowa Wes spadala do brložské rychty (*Pangerl 1872, 608*).

O dva roky později, tedy r. 1543, je v rožmberském urbáři Nová Ves vedena jako poddanská ves patřící pod panství Dívčí Kámen (*Stejskal 2002, 82*). Roku 1562 se v rožmberských listech objevuje název obce jako Novovesští.

Ve sledovaném období byla Nová Ves pravděpodobně po celou dobu klasickou středně velkou zemědělsky zaměřenou vsí bez většího regionálního významu. Další historický vývoj této obce byl totožný s Brlohem, protože Nová Ves patřila do jeho rychty i farnosti (*Pešta 2004, 170*).

Archeologické doklady

Z okolí obce Nová Ves nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Na katastru obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V extravilánu obce byly J. Poláchem nalezeny dva keramické soubory označené jako lokalita I - II.

Lokalita I.

Na poli s traťovým označením „Roháčov“ asi 1500 m S od středu obce bylo v roce 2007 J. Poláchem nalezeno jedenáct velmi drobných omletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-09 zaměřen jako okolí bodu 373 od Z a 100 od J s. č. Nadmořská výška je zde 536 m n. m.

Lokalita II.

Na poli s traťovým označením „Průvoz“ 250 - 350 m J od vrchu Sosnovec bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno třináct velmi drobných omletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako polygon bodů 374:142, 390:143, 405:137, 390:134 od Z:J s. č. Nadmořská výška je zde 542 m n. m.

9.16. Rojšín

Přesná poloha obce: 48°54'53 N, 14°14'59 E

Nadmořská výška: 550 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 92

Počet obyvatel v roce 1873: 192

Katastrální výměra: 3,71 km²

Písemné doklady

Vesnice Rojšín je prve zmiňována roku 1372, kdy jsou její platy a jiné požitky darovány farnímu kostelu v Krumlově (*Sedláček 1999a, 24*).

Druhá písemná zmínka o Rojšíně je z roku 1379, kdy je také jmenován mezi statky náležející Krumlovu (*Truhlář 1880, 35*). V Rojšíně se k tomuto datu připomínají dva mlýny. Z jednoho se platilo ročně 28 grošů, z druhého pak 20 grošů. Druhý mlýn je označen přívlastkem Strowczonis, který označuje tehdejšího majitele (*Truhlář 1880, 35*). Lokalizovat tyto mlýny je problematické. Nicméně jeden z nich lze ztotožnit s určitou mírou pravděpodobnosti s mlýnem Klimeše, který se nachází za Rojšínským vrchem (*Polách 2010*).

Z mapy tzv. stabilního katastru z roku 1827 se dozvídáme, že přímo v Rojšíně byly dva rybníky. První z nich byl malý návesní rybníček a druhý na západní straně obce směrem na Brloh byl pravděpodobně rybníkem chovným.

Rojšín je příkladem vrcholně středověkého založení vesnice. Okolo pravidelně vyměřené trojúhelníkové návsi o délce 250m a maximální šířce 60m jsou po stranách seřazeny jednotlivé usedlosti. Východní strana návsi byla zřejmě původně volná (*Pešta 2004, 395*). Ve vsi se nikdy nerozvinula sekundární chalupnická zástavba, takže se dnešní půdorys téměř shoduje se stavem, zachyceným mapou stabilního katastru z roku 1827. Pro tyto vlastnosti je Rojšín unikátní v celém Podkletí (*Meloun 2010*).

Nějaký čas před polovinou 15. století pravděpodobně patřil Rojšín do křemžského zboží, protože patřil do výčtu majetku, který byl roku 1455 prodán Přibíkem a Jiřím (syny Smila) Oldřichu II. z Rožmberka (*Sedláček 1999a, 88*) (podrobněji v podkapitole Křemže).

V tuto dobu byla ves rozdělena na dva díly. Větší část se stala majetkem arciděkanského úřadu v Českém Krumlově, menší druhý díl zůstal součástí krumlovského panství (*Pešta 2004, 395*). Přesná interpretace držby této vesnice je

velice problematická, protože zde jsou k dispozici jen útržkovité historické zmínky.

Od roku 1541 byl Rojšín součástí brložské rychty (*Pangerl 1872, 608*) a je stejně jako Brloh jmenován roku 1543 jako součást panství Dívčí Kámen (*Stejskal 2002, 82*). V této době se v „rožmberské části“ Rojšína nacházely pouze dva statky (*Kalný 1973, 59 - 78*). K roku 1654 zde bylo zaznamenáno celkem čtrnáct usedlostí, z toho třináct selských (*Pešta 2004, 395*). V této době se tedy počet obyvatel blížil, podobně jako u Chmelné, jednomu stu.

Další historický vývoj menší „rožmberské části“ Rojšína je do konce raného novověku totožný s Brlohem, protože ves spadala do jeho rychty. Větší část patřila krumlovskému arciděkanství až do zániku patrimoniálního uspořádání roku 1848 (*Pešta 2004, 395*). Rojšín (stejně jako Chmelná a Nová Ves) patřil pod brložskou farnost (*Pešta 2004, 170*) a byl klasickou středně velkou zemědělsky zaměřenou vsí. Jeho význam vzrostl hlavně vůči původní struktuře zástavby a zachovalosti staveb, což je však problematika 19. století.

Archeologické doklady

Z okolí obce Rojšín nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Na katastru obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

Za lokalitu I. byla označena mikrosondáž provedená na vrcholové plošině v blízkosti obce.

V širším okolí obce bylo J. Poláchem nalezeno pět keramických souborů. Čtyři lokality (lokalita II. – V.) jsou situovány v údolí Křemžského potoka a leží v těsné blízkosti hranic k. ú. Brloh, Rojšín a Křemže. Tyto lokality byly přiřazeny k obci Rojšín, protože leží nejbližší k jeho intravilánu, ale vždy je uvedeno přesné zařazení nalezišť na jednotlivá k. ú. Šestá lokalita se nachází u silnice z Brloha a je nejbližší Rojšínu.

Lokalita I.(obr. 37)

V roce 2000 byla provedena mikrosondáž na vrcholové plošině Rojšínského vrchu (obr. 37 – bod 5). Vrch se nachází 660 m SZ od středu obce a 270 m V od Janského potoka. Byl zaměřen na ZM10 32-21-14 jako bod 338 od Z a 013 od J s. č. Nadmořská výška je 600 m n. m. a plošná rozloha je 0,7 ha. Celkem zde bylo položeno osm mikrosond, které

byly umístěny v nepravidelné síti a všechny byly negativní. Na této lokalitě nebyly vizuálně zjištěny žádné umělé terénní úpravy jako opevnění či terasy (*Kuna ed. 2004, 371*).

Lokalita II. (obr. 61)

Při systematickém průzkumu J. Polácha byla v srpnu 2007 při povrchovém sběru nalezena na mírném jižním svahu nad soutokem Olešnice a Křemžského potoka asi 1400 m SV od středu obce a 200 m V od samoty „U Pekařů“ bronzová rolnička (zaměřena na ZM10 32-21-14 jako bod 415 od Z a 095 od J s. č.). Tento nález byl učiněn na k. ú. Brloh cca 60 m od hranice s k. ú. Rojšín. Nadmořská výška zde čítá 542,5 m (*Polách 2009, 155 - 174*).

Rolnička je kulovitého tvaru s jedním protáhlým otvorem ve spodní části zakončeným kulovitými rozšířeními na jeho konci. V horní polokouli jsou proraženy dva otvory a na vrchlíku je provrtané hraněné ouško (obr. 61). Uvnitř rolničky je zachováno jádro ze železa tvořené minimálně třemi kusy. Průměr rolničky je 32 mm, výška (včetně ouška) je 39 mm. Horní polokouli rolničky zdobí motiv okvětních lístků rozbíhajících se kolem závěsného ouška, přičemž okvětní lístky jsou zdobeny ve středu rovnou linií s výjimkou dvou lístků, které obsahují perforaci. Dolní polokoule rolničky je zdobena motivem rybích šupin (tato výzdoba je charakteristická pro 16. – 17. století) a protáhlá štěrbina zakončená kruhovými rozšířeními je lemována rovnou linií. Mezi polokoulemi není patrné rozšíření v podobě vodorovného žebra (*Polách 2009, 155 - 174*).

Nejpravděpodobnější hypotéza funkce tohoto artefaktu je, že sloužil v pastevectví k lokalizaci a označení domácí stádní zvěře (nejčastěji ovce). Pro tuto hypotézu svědčí i nedaleký nález fragmentu zvonečku (z barevného kovu zdobeného zevně dvěma svazky šesti drobných rýžek s větší mezírkou uprostřed svazku s rytými liniemi), který byl objeven 20 m na JV od místa nálezu rolničky (*Polách 2009, 155 - 174*). Podobné zlomky bronzového zvonku byly nalezeny na druhém předhradí slovanského hradiště u Kuklova (*Lutovský 1990, 91*).

Tato rolnička byla pomocí analogických nálezů ze Saska datována S. Krabathem, který je předním odborníkem na pozdně středověké artefakty z barevných kovů, do 16. století (*Polách 2009, 155 - 174*).

Lokalita III.

Na poli 350 - 450 m V od samoty „U Pekařů“ (leží k. ú. Brloh 20 – 100 m od hranice s k. ú. Rojšín) bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno třináct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako polygon bodů 427:088, 435:090, 439:085, 433:083 od Z:J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 532 - 538 m n. m.

Lokalita IV.

Na poli 50 - 300 m SZ od samoty „U Šimečků“ (větší část leží na k. ú. Rojšín a menší na k. ú. Křemže) bylo v roce 2003 J. Poláchem nalezeno šedesát pět omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století (*Polách 2007, 6*). Sběr byl na ZM10 32-21-14 zaměřen jako polygon bodů 453:079, 455:083, 466:072, 470:061, 475:059, 463:070 od Z:J s. č. Nadmořská výška je zde 532 m n. m.

Lokalita V.

Na poli asi 300 m JZ od samoty „U Běhounků“ (leží na k. ú. Křemže) bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno patnáct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze pravděpodobně datovat do 2. poloviny 13. století. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodu 020 od Z a 050 od J s. č. Nadmořská výška je zde 528 m n. m. Reprezentativní zlomky překresleny na obr. 53:12.

Lokalita VI.

Na poli asi 200 m JZ od samoty „U Bětáků“ byly v roce 2004 J. Poláchem nalezeny tři velmi drobné omleté keramické převážně tuhové zlomky, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-19 zaměřen jako okolí bodu 310 od Z a 356 od J s. č. Nadmořská výška je zde 560 m n. m.

9.17. Stupná

Přesná poloha obce: 48°55'20 N, 14°17'45 E

Nadmořská výška: 525 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 110

Počet obyvatel v roce 1869: 322

Katastrální výměra: Stupná leží v katastrálním území Křemže

Písemné doklady

Její jméno je pravděpodobně odvozeno od stupy či stoupy, což je staročeský název pro drtidlo. První písemná zmínka je doložena k roku 1387, kde se již uvádí pod dnešním jménem, pouze s krátkým „a“ (*Nejedlý a kol. 1994, 11*).

Stupná nejprve patřila pánům z Křemže, protože patřila mezi vsi, které byly roku 1455 prodány bratry Příbíkem a Jiřím Oldřichovi II. z Rožmberka (*Sedláček 1999a, 88 - 89*). Pak se již definitivně stala majetkem rožmberským.

Roku 1462 je zmiňována jako Stupné a od roku 1550 se již název do dnešní doby nezměnil.

Na parcele dnešního domu čp. 8 zvaného u Froňků se údajně nacházel zemanský statek (*Nejedlý a kol. 1994, 11*). Tato informace nemůže být v dnešní době nijak archeologicky obhájena, protože je celý prostor zastavěn. V bezprostřední blízkosti Stupné není zatím doložen žádný mlýn, ale ve středu vsi se nacházel rybníček nyní o výměře 478 m² (*Nejedlý 2000*).

Stupná patřila pod křemžskou farnost a měla v roce 1683 sto obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994, 54 - 55*). Ke Stupné v dnešní době přináležejí dvě osady Stupenské jednoty a Katovy, dříve nazývané Katovy Lesní Chalupy. O zmíněném katovi, po kterém jsou dnešní čtyři samoty pojmenovány, písemné prameny mlčí. Podle písemných dokladů vznikly tyto osady až v 18. století (*Nejedlý a kol. 1994, 11 - 12*).

Ve sledovaném období se Stupná také řadila ke středně velkým zemědělsky orientovaným vsím bez většího mikroregionálního významu.

Archeologické doklady

Z okolí obce Stupná nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

V blízkosti obce nebyla při archeologických dohledech zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

V širším okolí obce byly J. Poláchem nalezeny tři keramické soubory – lokalita I. – III. Dvě lokality jsou situovány na západ od obce a třetí se rozprostírá severně od osady Katovy Lesní Chalupy.

Lokalita I.

Na poli 100 - 300 m JZ od samoty „Štroba“ bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno dvanáct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodů 078:036 a 103:031 od Z:J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 535 - 542 m n. m.

Lokalita II.

Na poli 150 - 200 m J od Stupenských Jednot bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno šestnáct drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků, které lze datovat do 2. poloviny 13. a 1. poloviny 14. století. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako polygon bodů 143:040, 141:046, 151:048, 153:043 od Z:J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 539 - 549 m n. m.

Lokalita III.

Na poli 200 - 300 m SV od osady Katovy Lesní Chalupy bylo v roce 2004 J. Poláchem nalezeno přibližně třicet drobných omletých i neomletých keramických převážně tuhových zlomků datovatelných do 2. poloviny 13. století, které jsou však těžko rozpoznatelné od laténských zlomků, jejichž nálezy jsou zde mnohem četnější. Sběr byl na ZM10 32-21-15 zaměřen jako okolí bodů 567 - 575 od Z:J s. č. Nadmořská výška se zde pohybuje mezi 567 - 575 m n. m. Reprezentativní keramické zlomky překresleny na obr. 53:13.

9.18. Třísov

Přesná poloha obce: 48°53'0 N, 14°20'49 E

Nadmořská výška: 527 m n. m.

Počet obyvatel při posledním sčítání v roce 2001: 214

Počet obyvatel v roce 1869: Nebyl zjištěn

Katastrální výměra: 5,16 km²

Písemné doklady

Třísov, stejně jako většina vesnic z Podkletí, je prve zmiňován roku 1379 (*Maršík 2002*, 22). Tohoto data byl jmenován jako villa Trzyessow. Vesnice Třísov tehdy zvaná Trzisow byla 15. června 1383 přidělena křemžské farnosti a odejmuta újezdské, ta za to obdržela roční plat ve výši 97 grošů (*Sedláček 1999a*, 64).

Roku 1541 ve výčtu vesnic (*Pangerl 1872*, 608), které patřily pod třísovskou rychtu (podrobněji viz Křemže), je již ves jmenována pod stávajícím označením Třísov. Další historický vývoj je společný s Holubovem a Krasetínem.

V Třísově se zřejmě nacházel návesní rybníček a je zde také připomínán jeden mlýn, ze kterého se ročně odvádělo 12 grošů (*Truhlář 1880*, 36). Jako v ostatních osadách je i zde připomínán hospodářský dvůr, který se nazýval Třešův a dal pravděpodobně vsi její jméno (*Nejedlý a kol. 1994*, 13).

Třísovské oppidum (*Břeň 1966*) již bylo probráno v kapitole Křemžská kotlina v pravěku. V období raného novověku zavázal krumlovský velkokapacitní pivovar zdejší krčmu, stejně jako Holubovskou, Krasetínskou a v Loučeji (*Stejskal 2002*, 83). Třísov, jako většina vesnic Křemžské kotliny, přináležel ke křemžské farnosti a roku 1683 měl 80 obyvatel (*Nejedlý a kol. 1994*, 54 - 55).

Třísov patřil ve sledovaném období mezi středně velké rožmberské rychtářské vsi a zpravoval poměrně rozsáhlé území. Patřil tedy pravděpodobně mezi vesnice s větším mikroregionálním významem.

Archeologické doklady

Z okolí obce Třísov nejsou známy žádné středověké nálezy, které by byly učiněny před systematickými povrchovými sběry J. Polácha.

Při archeologických dohledech nebyla zachycena žádná archeologická situace datovatelná do sledovaného období.

Při povrchových sběrech na katastru obce nebyl zatím získán materiál přesvědčivě datovatelný do sledovaného období.

10. Výsledky terénní prospekce

Zjištěné první písemné zmínky o jednotlivých obcích ve vymezené oblasti spadají do rozmezí let 1266 (Křemže) a 1543 (Lhotka). Jen u dvou obcí (Křemže, Chlum u Křemže) je první zmínka z období před rokem 1300. Dvě obce jsou písemnými doklady připomínány mezi roky 1300 až 1350 (Bohouškovice, Brloh). U sedmi dochovaných vesnic (z celkových patnácti), v tuto dobu byla také v písemných pramenech uvedena ves Boří, spadá první zmínka mezi léta 1350 a 1400. Tři obce (Chlumeček, Loučej a Mříč) jsou v písemných pramenech prve zmiňovány roku 1440. Roku 1543 je prve zmíněna obec Lhotka. Problematická je datace osad Stupenské jednoty a Katovy Lesní Chalupy, patřících pod obec Stupná, které jsou v písemných pramenech prve zmiňovány až v 18. století.

Keramika získaná v intravilánu obcí či jejich blízkém okolí v několika případech (Bohouškovice, Brloh, Holubov, Chmelná, Krásetín a Rojšín) dokládá existenci těchto vesnic přibližně o 50 let až jedno století před první písemnou zmínkou. V blízkém okolí obcí Chlumeček, Loučej a Mříč byla nalezena keramika dokládající existenci těchto vesnic přibližně o 150 let před první písemnou zmínkou. U obce Lhotka činí tento rozdíl 2 až 2,5 století. Datace založení Lhotky na přelom 13. a 14. století se zdá být i z historického hlediska pravděpodobnější, protože v tomto období byly vesnice s tímto názvem nejčastěji zakládány (*Klápště 2005*). Největší rozdíl archeologických a písemných dokladů je patrný u osad Stupenské jednoty a Katovy Lesní Chalupy, kde činí až pět století.

Na vymezeném území bylo zjištěno či rekognoskováno přibližně padesát lokalit z vymezeného období. Převážnou většinu těchto nalezišť je možné interpretovat jako sídliště (je však nutné počítat též se zemědělskou aktivitou v zázemí jiných sídlišť). Dvě lokality je možné interpretovat jako výšinné sídliště (Vlkanec - 601 m n. m. a Kněžský vrch - 624 m n. m.) a sporné je vrcholně středověké osídlení na hradišti Stržíšek - 707 m n. m. Pohřebiště můžeme očekávat při kostelech v Brloze a Křemži, ve volné krajině je zřejmě nelze prospekci zachytit.

Lokality se nacházejí v nadmořských výškách 456 (hrad Dívčí Kámen) až 730 m n. m. (hrad Kugelvaid). Přibližně dvě třetiny nalezených sídlišť jsou zpravidla vzdáleny do 300 m (obr. 60) od vodního toku či je předpokládán (doložen na historických mapách) v jejich blízkosti rybník.

Na vymezeném území bylo zatím provedeno pět větší archeologických výzkumů zařaditelných do sledovaného období (Brloh I., Dívčí Kámen, Holubov I. a Křemže I. - II.), které přinesly dílčí poznatky k osídlení regionu. Získané soubory nálezů (především keramiky) náleží především 2. polovině 13. a 1. poloviny 14. století (vyjma Dívčího Kamene).

Při prospekci se podařilo J. Poláchovi získat přes 1200 zlomků keramiky (uloženo v JČM), které lze datovat především do průběhu a závěru 13. století, samozřejmě s mírným přesahem do století 14. Některé drobné a omleté zlomky jsou velmi těžko rozlišitelné s mladší dobou železnou. Podařilo se získat i několik pravěkých zlomků keramiky a několik kusů štípané industrie, což přináší nové poznatky o pravěkém osídlení regionu.

Díky získaným souborům keramiky je možné udělat si alespoň přibližnou představu o zdejší keramické produkci ve 13. a na začátku 14. století. Je však nutné počítat s možností nálezů importované keramiky. U zlomků, které byly získány povrchovým sběrem, jsou zpravidla hodnotitelné pouze zlomky, které nejsou omleté pohybem v ornici a poškozené povětrnostními podmínkami (*Ptáček 2008*). Většina nalezených zlomků, které lze posoudit, náleží bezuchým hrnkům. Několik zlomků lze přiřadit mísám či poklicím. Masivnější zlomky většinou patří zásobnicím.

Profilace nalezených okrajů je poněkud různorodá, což je zřejmé z nákrešů v přílohách. Výzdoba je převážně rytá a objevuje se na podhrdlí a výduti nádob. Zlomky jsou zdobeny nejčastěji vrypy. Z hlediska výroby keramiky můžeme uvažovat o technice lepení a obtáčení. Na dnech jsou znatelné stopy podsýpky a poměrně časté jsou keramické značky na dnech nádob (8 x mřížkovaný čtverec či obdélník, 4 x kolo s paprsky a 1 x kříž vepsaný do kruhu). Časté jsou drobné rýžky po obtáčení na výduti nádoby. Zlomky zásobnic jsou zdobeny vodorovnými žlábkami nebo spíše zpevněny plastickou lištou.

Nádoby jsou páleny především do šedých, hnědošedých a béžovohnědých odstínů. Pro vymezenou oblast je charakteristické použití tuhy, což je zcela typické pro jihočeskou oblast. Tuha pravděpodobně pocházela z českokrumlovských ložisek, které jsou vzdáleny od Křemže přibližně 10 km.

Na základě zjištěných skutečností je možné konstatovat, že v 2. polovině 13. století byla utvořena základní síť osídlení Křemžské kotliny, která byla zformována a dotvořena v závěru 13. a průběhu 14. století. Osídlení je závislé na přírodních podmínkách a do jisté míry souvisí s hospodářským zázemím hradů Dívčí Kámen a Kuklov, křemžské a chlumské tvrze a nepřímo souvisí s kolonizačním dílem kláštera Zlatá Koruna.

11. Závěr

V předchozích kapitolách této bakalářské práce byl nastíněn vývoj osídlení na vymezeném území, které je autorovi blízké, s podrobnějším zaměřením na středověkou kolonizaci. Na základě studia archeologických dokladů a jejich případné kombinace a hlavně konfrontace s písemnými doklady se autor snažil upřesnit dataci založení jednotlivých vesnic mikroregionu.

Archeologická pramenná základna, získaná při rekognoskacích a záchranných výzkumech, byla doplněna o poznatky z dlouholetého průzkumu J. Polácha (nastřádaný v JČM uložený materiál zpracoval autor této práce za pomoci pracovníků JČM), který byl veden pomocí nedestruktivních metod (povrchové sběry, vizuální prospekce, mikrosondáž ve vývratech).

Tato práce si kladla za cíl přinést další dílčí poznatky (oblast Křemžské kotliny) k dějinám osídlení Českokrumlovsko ve 13. a 14. století, zejména v doposud stále poměrně opomíjené oblasti venkovských sídel.

Oblast Horního Povltaví byla v předkolonizačním období poměrně spoře osídlena. Před rokem 1200 známe z písemných dokladů pouze Netolice 981, Zátouň 1037, Švihov u Prachatic, Doudleby a Prachatic 1088 (*Storm 2007, 20 – 21*). Celou první polovinu 13. století bylo zakládání nových sídel stále sporadické (*Žemlička 2002*).

Obrat v kolonizační aktivitě na celém území Přemyslovských Čech (tudíž i v jižních Čechách) nastává až za vlády Přemysla Otakara II. (1253 – 1278). Postupně je kolonizováno Českobudějovicko a Českokrumlovsko (Křemžská kotlina), ale i Vyšebrodsko, Hornoplánsko a Kaplicko, v menší míře pak Novohradsko, Chvalšinsko (území přiléhající ke Křemžské kotlině) a Hlubocko. Opožděně po roce 1300 reaguje Netolicko. Po roce 1310 nastupuje tzv. druhá vlna na Českokrumlovsku (ze sledovaného území Brloh, Bohouškovice) a Chvalšinsku a nově na Vimpersku. Hlavní kolonizační nápor nastává prakticky na celém jižním území po roce 1350 (*Storm 2007, 20 – 21*) a zvláště výrazná jsou 70. léta (koresponduje se sledovaným územím).

Absolutní útlum lze zaznamenat po smrti Přemysla II. jen severně od Českého Krumlova (území Křemžské kotliny), ale pokles je patrný i na zbývajícím území. Husitské války neměly na průběh osídlování v Horním Povltaví žádný vliv, výrazné zvýšení po nich nastává pouze jen na Hornoplánsku (*Storm 2007, 20 – 21*).

Z výše uvedeného je patrné, že sledované území se vyvíjelo zcela standardně v kontextu kolonizace jižních Čech, ale také se ničím výrazně nelišilo od nově

kolonizovaných částí Přemyslovských a následně Lucemburských Čech (*Klápště 2005*).

Sledované území bylo kolonizováno převážně českým obyvatelstvem pod vedením Vítkovců a následně Rožmberků. Tzv. německá kolonizace je patrná na západ od Kuklova (*Meloun 2010, 4 - 5*).

Tato bakalářská práce poukázala na několik složitějších otázek, které by si zasloužily další výzkum a následné interdisciplinární bádání.

V práci bylo upozorněno na řadu naorávaných (pravidelnou orbou doslova likvidovaných) lokalit, na kterých by bylo vhodné provést zjišťovací sondáž.

Dané oblasti se hodlám i nadále badatelsky věnovat a prohloubit v této bakalářské práci předkládané poznatky.

Celá tato práce bude předána archeologickému pracovišti Jihočeského muzea v Českých Budějovicích a také Regionálnímu muzeu v Českém Krumlově.

12. Zkratky

JČM – Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

RMČK – Regionální muzeum v Českém Krumlově

ZM - základní mapa

SGS – silicit glacienního původu (pazourek)

ČOV – čistička odpadních vod

S - sever, severní

J - jih, jižní

V- východ, východní

Z - západ, západní

13. Literatura a prameny

- Beneš, A. – Braun, P. 1984:** Nová Ves, okres Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 1980 – 1981, 82 – 83.
- Beneš, A. – Vencel, S. 1966:** Příspěvek k poznání mesolitického osídlení jižních Čech, Archeologické rozhledy 18, 67 – 72.
- Beranová, M. 2005:** Jídlo a pití v pravěku a ve středověku. Praha
- Brych, V. 2004:** Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní, Výběrový katalog Národního muzea v Praze. Praha.
- Břeň, J. 1964, 1966:** Keltské oppidum Třisov. Průvodce pravěkem 2. Praha.
- Břicháček, P. 1984:** Holubov, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 1980 – 1981, 33.
- Čechura, J. 1979:** Příspěvek k nejstarším dějinám kláštera ve Zlaté Koruně, Jihočeský sborník historický 48.
- Čechura, J. 2004:** Zimní král: aneb české dobrodružství Fridricha Falckého, Kapitola Bílá hora, Praha, 287 – 306.
- Dubský, B. 1949:** Pravěk jižních Čech. Blatná.
- Durdík, T. – Sušický, V. 2002:** Zříceniny hradů, tvrzí a zámků. Jižní Čechy. Praha
- Durdík, T. 2002:** Hrad Dívčí Kámen (Maidštejn, Menštejn). In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 62 – 70.
- Effenberková, P. 2003:** Holubov, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2001, 68 - 69.
- Effenberková, P. – Chvojka O. 2002:** Revizní archeologický výzkum na Dívčím Kamenu v roce 2002. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 51 – 55.
- Emler, J. ed. 1882:** Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, díl II. Praha.
- Ernée, M. 1998:** Velešín, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 1996 – 1997, 235.
- Ernée, M. – Vařeka, P. – Zavřel, P. 1997 :** Nové doklady osídlení 13. století na Českokrumlovsku, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 10, 41 – 57.
- Ernée, M. – Stejskal, A 2001:** Kouty na Českokrumlovsku. Běžný či výjimečný model vrcholně a pozdně středověkého osídlení?, Archeologické rozhledy 53, 2, 310 – 342.

- Franz, L. 1942:** Eine keltische Niederlassung in Südböhmen. Abhandlungen der Deutschen Akademie der Wissenschaften in Prag. Philosophisch – Historische Klasse, 2. Heft.
- Fröhlich, J. 1975:** Dva příspěvky ke slovanskému osídlení jižních Čech, Archeologické rozhledy 28, 449 – 453.
- Fröhlich, J. 1985:** Bohouškovice, okres Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 1983 – 1983, 10.
- Ginzburg, C. 2000:** Sýr a červi - svět jednoho mlynáře kolem roku 1600. Praha.
- Hajer, V. 2006:** Gotická tvrz a hrádek v Křemži. In: Křemežsko, květnové vydání, 5 – 6.
- Havlice, J. – Hrubý, P. 2002:** Betrachtungen über die Burgwälle und Höhensiedlungen am Ende der Frühbronzezeit in Südböhmen. In: Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West – und Südböhmen, 11, 42 – 61.
- Hejna, A. 1966:** Kachle z hradu Dívčího kamene u Českého Krumlova, Časopis Národního muzea 135, 35 – 44.
- Hejna, A. 1986:** Zjišťovací výzkum na hradě Dívčí Kámen, o. Mříč, okres Český Krumlov, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 3, 131 – 150.
- Hrubý, P. – Chvojka, O. 2002:** Sondáž na nově objeveném hradišti na vrchu Stržíšek u Brloha v jižních Čechách, Výzkumy v Čechách 2001. Sborník referátů z informačního kolokvia, Zprávy ČAS, Supplément 49, Praha, 8.
- Hrubý, P. 2003a:** Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2000, 21.
- Hrubý, P. 2003b:** Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2001, 92.
- Chábera, S. a kol. 1985:** Neživá příroda. České Budějovice.
- Chvojka, O. – Karasová, Z. – Zavřel, P. 2002:** Záchranný archeologický výzkum v areálu třísovského oppida v roce 2000, Výzkumy v jižních Čechách.
- Chvojka, O. 2003a:** Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2000, 21.
- Chvojka, O. 2003b:** Jaronín, o. Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2000, 92.
- Chvojka, O. 2004:** Pravěké osídlení na Dívčím Kameni. Předběžná zpráva o komplexní revizi nálezů a výsledků archeologického výzkumu z let 1962 – 1976. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 35 – 50.
- Chvojka, O. 2006:** Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2003, 23 - 24.
- Chvojka, O. 2007:** Brloh, okr. Český Krumlov, Výzkumy v Čechách 2004, 21.

- Juřík, P. 2008:** Jihočeské Dominium. Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové. Praha.
- Kalný, A. ed. 1993:** Popravčí kniha pánů z Rožmberka, Třeboň.
- Karasová, Z. 2002a:** Keltské oppidum na Třísově. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 56 – 61.
- Karasová, Z. 2002b:** Spony z keltského oppida na Třísově, Památky archeologické 43, 226 – 258.
- Klápště, J. 2005:** Proměna českých zemí ve středověku. Praha.
- Krajíc, R. 2005:** Středověké kamnářství: Výzdoba motivy na gotických kachlích z Táborska. Tábor.
- Křivánek, R. 2005:** Geofyzikální průzkumy v archeologických nezkoumaných částech českých oppid (2004). Praha.
- Kubíková, A. 2002:** Dívčí Kámen – hrad a panství v písemných pramenech. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 71 – 75.
- Kubíková, A. 2004:** Oldřich II. z Rožmberka. České Budějovice.
- Kubíková, A. 2005:** Rožmberské kroniky. Krátký a sumovní výtah od Václava Březana. České Budějovice.
- Kubů, F. - Zavřel, P. 2007:** Zlatá stezka. Historický a archeologický výzkum významné středověké obchodní cesty. 1. úsek Prachatice - státní hranice, České Budějovice.
- Kuča, K. 1998:** Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl III., Praha.
- Kuna, M. 1994:** Archeologický průzkum povrchovými sběry, Zprávy ČAS, Supplément 23, Praha.
- Kuna, M. ed. 2004:** Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a cíle. Praha.
- Lutovský, M. 1990:** Zjišťovací výzkum na hradišti u Kuklova, obec Brloh, okres Český Krumlov, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 7, 83 – 96.
- Lutovský, M. 2001:** Encyklopedie slovanské archeologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha.
- Maráz, K. 2007:** Zlatokorunský klášter ve falzátorské činnosti Oldřicha II. z Rožmberka. In: Klášter Zlatá Koruna, dějiny – památky – lidé, České Budějovice, 371 – 379.
- Maršík, F. 2002:** Lesní hospodářství v okolí PR Dívčí Kámen. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 22 – 23.

- Meloun, O. 2010:** Brložsko z pohledu architekta. In: Zpravodaj obce Brloh, 1. kvartál, 4 – 5.
- Michálek, J. – Zavřel, P. 1996:** Archeologické nemovité památky v okrese Český Krumlov. České Budějovice – Český Krumlov.
- Militký, J. 1995:** Nálezy keltských a antických mincí v jižních Čechách. Zlatá stezka, Sborník Prachatického muzea 2, 34 – 38.
- Nejedlý, F. a kol. 1994:** Z dějin Křemežska. Křemže.
- Nejedlý, F. 2000:** Naše rybníky. In: Křemežsko, listopadové vydání, 3 – 4.
- Nejedlý, F. 2003:** Kdo vládl v minulých stoletích Křemži. In: Křemežsko, listopadové vydání, 2 – 3.
- Nejedlý, F. 2004:** Malá připomínka k Bohouškovcům. In: Křemežsko, říjnové vydání, 2.
- Novák, V. 2002:** Topografická mineralogie jižních Čech 1966 – 1998. České Budějovice.
- Pánek, J. 1989:** Poslední Rožmberkové. Velmoži české renesance. Praha.
- Pangerl, M. 1872:** Urkundenbuch des ehemaligen Cistercienserstiftes Goldenkron in Böhmen. Vídeň.
- Pavlík, Č. – Vitanovský, M. 2004:** Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezku. Praha.
- Pešta, J. 2004:** Encyklopedie českých vesnic, díl II. – Jižní Čechy. Praha.
- Poláček, J. 1966:** Dívčí Kámen. Hradiště z doby bronzové. České Budějovice.
- Polách, J. 2004:** Keltové v Křemžské kotlině, Výběr 41, 216 – 228.
- Polách, J. 2005:** Příspěvek k osídlení Křemžské kotliny skupinami lovců a sběračů v době poledové, Výběr 42, 268 – 275.
- Polách, J. 2006a:** Nové poznatky o době železné v Křemžské kotlině, Výběr 43, 37 – 50.
- Polách, J. 2006b:** Příspěvek k problematice kontinuity osídlení Křemžské kotliny aneb pojmenovali Křemžský potok opravdu Keltové?, Výběr 43, 209 – 216.
- Polách, J. 2007a:** Pravěké dějiny jednoho pole, Výběr 44, 3 – 15.
- Polách, J. 2007b:** Příspěvek ke slovanskému osídlení Křemžské kotliny, Výběr 44, 243 – 246.
- Polách, J. 2009:** Nové nálezy bronzových rolniček v jižních Čechách, Výběr 45, 155 – 174.

- Polách, J. 2010:** Křemžský potok v minulosti aneb píše se historie Křemžského potoka opravdu od roku 1263?, Výběr 47 (v tisku).
- Profous, A. 1947:** Místní jména v Čechách, I. Praha.
- Profous, A. 1949:** Místní jména v Čechách, II. Praha.
- Profous, A. 1951:** Místní jména v Čechách, III. Praha.
- Profous, A. 1957:** Místní jména v Čechách, IV. Praha.
- Pták, M. 2008:** Kolonizace jihozápadních Čech (hmotné doklady osídlení 10. - 13. století na k.ú. Kolinec), nevydaná bakalářská práce FF, JČU. České Budějovice
- Rynešová, B. – Pelikán, J. 1954:** Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, Svazek IV. 1449 – 1462. Praha.
- Sedláček, A. 1999a:** Hrady, zámky a tvrze království českého III. Budějovicko. Praha (CD – verze).
- Sedláček, A. 1999b:** Hrady, zámky a tvrze království českého XI. Prácheňsko. Praha (CD – verze).
- Sklenář, K. 1972:** Nejstarší archeologické zprávy o keltském oppidu u Třísova, Časopis Národního musea 141, 1 – 4, 26 – 33.
- Smetánka, Z. - Klápště, J. 1981:** Geodeticko-topografický průzkum zaniklých středověkých vsí na Černokostecku, Památky archeologické 72, 416 - 458.
- Stejskal, A. 1999:** „Zeman bez sedláků stojí za sto jebáků“. Obilní dluhy jako typ nedoplatku a forma selské rezistence na panství Český Krumlov v letech 1566-1602. In: K novověkým sociálním dějinám českých zemí I. Čechy mezi tradicí a modernizací, Praha, 21 – 70.
- Stejskal, A. 2002:** Centrum a periferie – historiky stále opomíjený problém? K zániku někdejšího panství Dívčí Kámen v polovině 16. století. In: Dívčí Kámen, Přírodní rezervace a historický vývoj osídlení, Křemže, 76 – 87.
- Storm, V. 2007:** K situování zlatokorunského kláštera. Počátky kolonizace Horního Povltaví. In: Klášter Zlatá Koruna, dějiny – památky – lidé, České Budějovice, 19 – 27.
- Šimůnek, R. 1997:** Jan Smil z Křemže. K postavení nižší šlechty v jižních Čechách v první polovině 15. století. In: Jihočeský sborník historický 1997 – 98, 3 - 12.
- Špinar, J. 2007:** Ke kolonizačnímu dílu kláštera Zlatá Koruna. Příspěvek k dějinám osídlení. In: Klášter Zlatá Koruna, dějiny – památky – lidé, České Budějovice, 28 – 65.
- Truhlář, J. ed. 1880:** Urbář zboží rožmberského z roku 1379. Praha.
- Vaníček, V. 1981:** Vítkovci a český stát v letech 1169 - 1278, Československý časopis historický 29, 89 - 110.

- Vencl, S. 2006:** Nejstarší osídlení jižních Čech, paleolit a mesolit. Praha.
- Vydrová, A. a kol. 1999:** Příroda a historie hory Kletě. Chráněná krajinná oblast Blanský les. Český Krumlov.
- Waldhauser, J. 2001:** Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.
- Wocel, J. E. 1868:** Pravěk země České. Praha.
- Zavřel, P. 1996:** Současný stav poznání sídlištního zázemí oppida Třísov, Archeologické rozhledy 48, 98 – 112.
- Žebera, K. 1952:** Stanoviště epipaleolitického člověka u Křemže v jižních Čechách. In: Anthropozoikum 2, 225 – 228.
- Žemlička, J. 1997, 2007:** Čechy v době knížecí (1034-1198). Praha.
- Žemlička, J. 2002:** Počátky Čech královských (1198-1253). Praha.

Kartotéka nálezových zpráv JČM

Internetové zdroje:

www.blanskyles.ochranaprirody.cz

www.divcikamen.cz

www.geoportal.cenia.cz

www.earth.google.com

www.holubov.cz

www.kremze.cz

www.mapy.cz

www.novaves-ck.cz

www.obecbrloh.cz

www.oldmaps.geolab.cz

www.wikipedia.cz

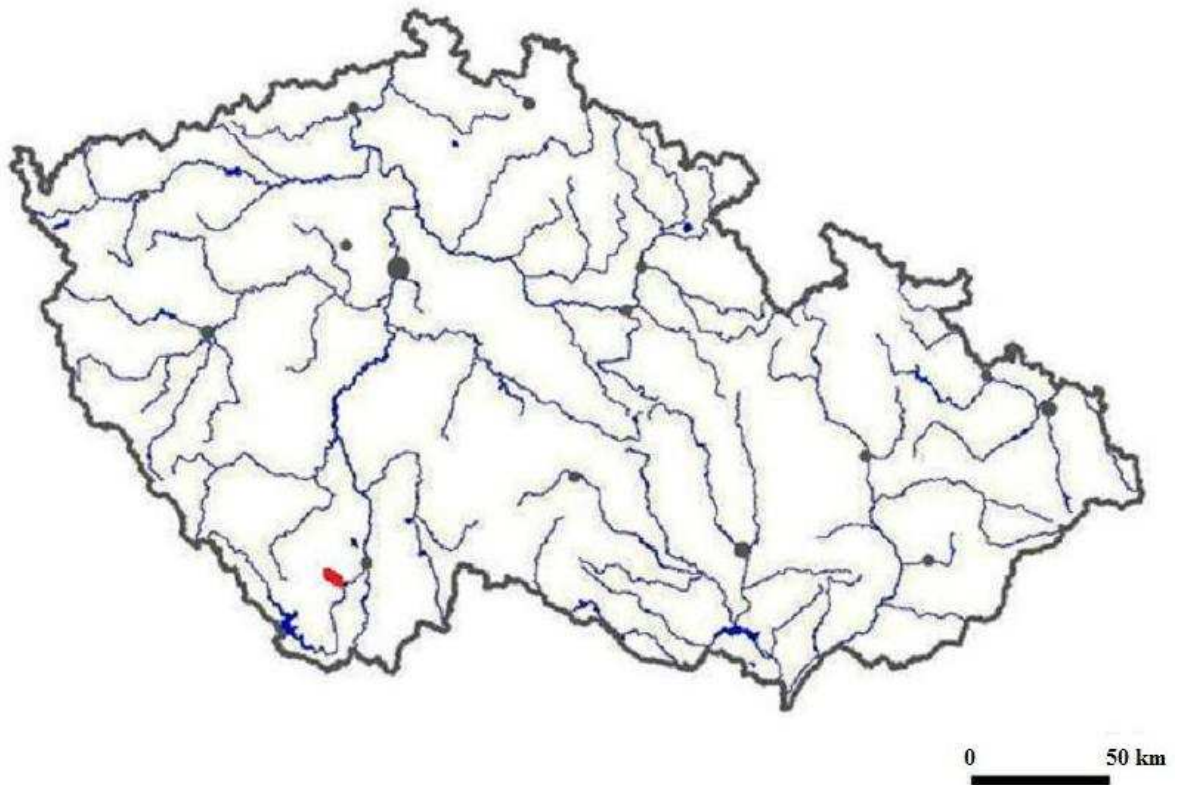
14. Přílohy

Seznam obrazových příloh

- Obr. 1 - Vymezené území na mapě ČR (*www.zemepis.com*).
- Obr. 2 – Letecký snímek Křemžské kotliny (*Google Earth*).
- Obr. 3 - Přemyslovský stát na přelomu 12. a 13. století (*Žemlička 2007, 273*).
- Obr. 4 - Obrysová mapa katastrálních území sledovaného mikroregionu.
- Obr. 5 - Výřez z druhého vojenského mapování (*mapy.cz*).
- Obr. 6 – Mapa NP a CHKO na území ČR (*www.ochranaprirody.cz*).
- Obr. 7 – Mapka fénového proudění na území Křemžské kotliny (*www.blanskyles.ochranaprirody.cz*).
- Obr. 8 - Topografická poloha pozdně paleolitických a mezolitických nálezů v Křemžské kotlině (*Polách 2005*).
- Obr. 9 – Mezolitická industrie v okolí Křemže. Podle K. Žebery (*Polách 2005*).
- Obr. 10 – Mapka s vyznačenými polohami nalezené mezolitické industrie v blízkosti Šimečkova mlýna (*Polách 2007a*).
- Obr. 11 – Mezolitické artefakty z polohy I. (*Polách 2007a*).
- Obr. 12 – Mezolitické artefakty z polohy II. (*Polách 2007a*).
- Obr. 13 - Poloha jednotlivých sond na Dívčím Kameni z výzkumu J. Poláčka (*Chvojka 2004*).
- Obr. 14 - Horní část džbánku z Dívčího Kamene, v němž byl uložen depot z roku 1960 (*Poláček 1966*).
- Obr. 15 - Soudkovitý hrnek z Dívčího Kamene (*Poláček 1966*).
- Obr. 16 - Reprezentativní keramické zlomky z doby bronzové z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).
- Obr. 17 - Soubor bronzových dýk z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).
- Obr. 18- Spirálově svinutý náramek s koncovými růžicemi z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).
- Obr. 19 - Miniatury sekeromlatů z Dívčího Kamene, podle (*Poláček 1966*), upraveno.
- Obr. 20 - Reprezentativní nálezy z hradiště na Stržišku, podle (*Hrubý – Chvojka 2002*), upraveno.
- Obr. 21 - Pozdně halštatské osídlení v Křemžské kotlině (*Polách 2006a*).
- Obr. 22 - Reprezentativní pozdně halštatské fragmenty keramiky, podle (*Polách 2006a*), upraveno.

- Obr. 23 – Mapa oppida Třísov (*Břeň 1966*).
- Obr. 24 – Reprezentativní nálezy z oppida Třísov, podle (*Břeň 1966*), upraveno.
- Obr. 25 – Schéma rozprostření nálezů z laténského sídliště v blízkosti Šimečkova mlýna (*Polách 2004*).
- Obr. 26 – Laténská keramika z okolí Šimečkova mlýna (*Polách 2004*).
- Obr. 27 – Mapka znázorňující laténské osídlení v Křemžské kotlině (*Polách 2004*).
- Obr. 28 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova, podle (*Lutovský 1990*), upraveno.
- Obr. 29 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova, podle (*Lutovský 1990*), upraveno.
- Obr. 30 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova po orkánu Kyrill v roce 2007 (*Polách 2007b*).
- Obr. 31 – Nákres hradiště u Kuklova s lokalizací J. Poláchem prozkoumaných vývratů (*Polách 2007b*).
- Obr. 32 - Reprezentativní nálezy z okolí Bohoušovic.
- Obr. 33 – Mapa klášterství svatokorunského (Zlatá Koruna) r. 1263. Kreslil M. Šilha.
- Obr. 34 – Mapa klášterství svatokorunského (Zlatá Koruna) na poč. 15. století. Kreslil M. Šilha.
- Obr. 35 - Reprezentativní nálezy ze záchranného výzkumu JČM v Brloze 2000 – 2004.
- Obr. 36 - Zaměření jednotlivých sond z výzkumu v Brloze z let 2003 – 2004. Zaměřil A. Majer.
- Obr. 37 - Mapa s vyznačenými polohami jednotlivých mikrosondáží na sledovaném území (*Kuna ed. 2004*).
- Obr. 38 - Terénní náčrt hradu Kuklov (*Durdík - Sušický 2002, 55*).
- Obr. 39 – Hmotová rekonstrukce Dívčího Kamene (*Durdík 2002*).
- Obr. 40 – Jádru hradu Dívčí Kámen. Odshora plán 2. patra, 1. patra, přízemí, řez s pohledem k severu, plán 3. patra. Podle D. Menclové (*Durdík 2002*).
- Obr. 41 – Schéma založených sond při výzkumu na Dívčím Kameni v roce 1962 (*Hejna 1986*).
- Obr. 42 – Fragmenty kachlů nalezených na Dívčím Kameni v roce 1962, vystavené v expozici RMČK. Foto autor.
- Obr. 43 – Kachel zdobený na líci andělem štítonošem s rožmberským erbem. Štít je zde přidržován dvěma medvědy (*Pavlík - Vitanovský 2004*).

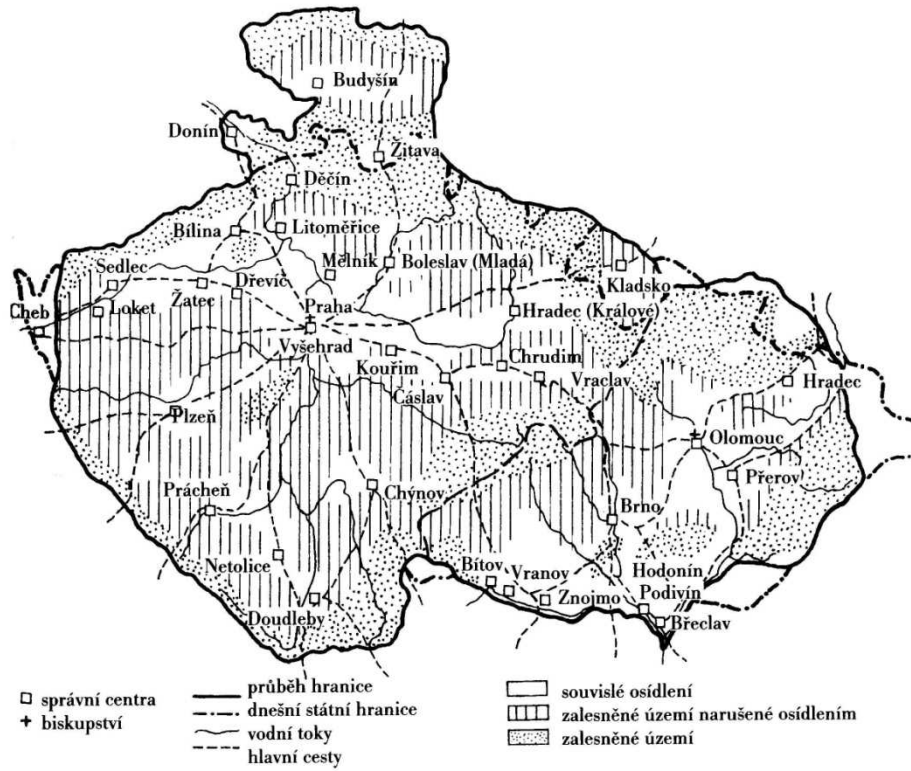
- Obr. 44 – Bronzová pípa z vinného sudu z Dívčího Kamene, vystavená v expozici RMČK. Foto autor.
- Obr. 45 – Keramické nádoby ze sídelního horizontu hradu Dívčí Kámen (*Hejna 1986*).
- Obr. 46 – Keramické nádoby ze sídelního horizontu hradu Dívčí Kámen. Vystavené v RMČK. Foto autor.
- Obr. 47 – Hroty šípů z Dívčího Kamene, vystavené v expozici RMČK. Foto autor.
- Obr. 48 – Nákres keramiky typické pro 13. století z Dívčího Kamene (*Hejna 1986*).
- Obr. 49 – Dívčí Kámen. Sonda 1/2002. Půdorys a západní profil (A - B). Sonda 2/2002. Půdorys a západní profil (B - C) (*Effenberková - Chvojka 2002*).
- Obr. 50 – Poloha výzkumu JČM z roku 2002 (*Effenberková - Chvojka 2002*).
- Obr. 51 – Poloha jednotlivých sond z roku 2002. Zaměřil A. Majer (*Effenberková - Chvojka 2002*).
- Obr. 52 – Reprezentativní keramické nálezy z okolí chlumské tvrze.
- Obr. 53 – Reprezentativní keramické nálezy z okolí obcí Chlumeček, Chmelná, Krásetín, Křemže, Loučej, Rojšín, Stupná.
- Obr. 54 - Darovací listina z roku 1444 (*Nejedlý a kol. 1994*).
- Obr. 55 - Dobové zobrazení původního křemžského kostela (*Nejedlý a kol. 1994*).
- Obr. 56 – Křemže na mapě stabilní katastru z roku 1827 (*Nejedlý a kol. 1994*).
- Obr. 57 - Dlaždice ze vstupní síně křemžské tvrze. Vystaveny v RMČK. Foto autor.
- Obr. 58 – Zásobnice z křemžské tvrze. Foto autor.
- Obr. 59 – Pokládka nových inženýrských sítí ve Křemži. Foto RMČK.
- Obr. 60 - Fragment bronzové rolničky nalezený na k. ú. Křemže (*Polách 2009*).
- Obr. 61 – Bronzová rolnička z k. ú. Brloh (*Polách 2009*).
- Obr. 62 – Mapa vrcholně středověkých lokalit na území Křemžské kotliny.

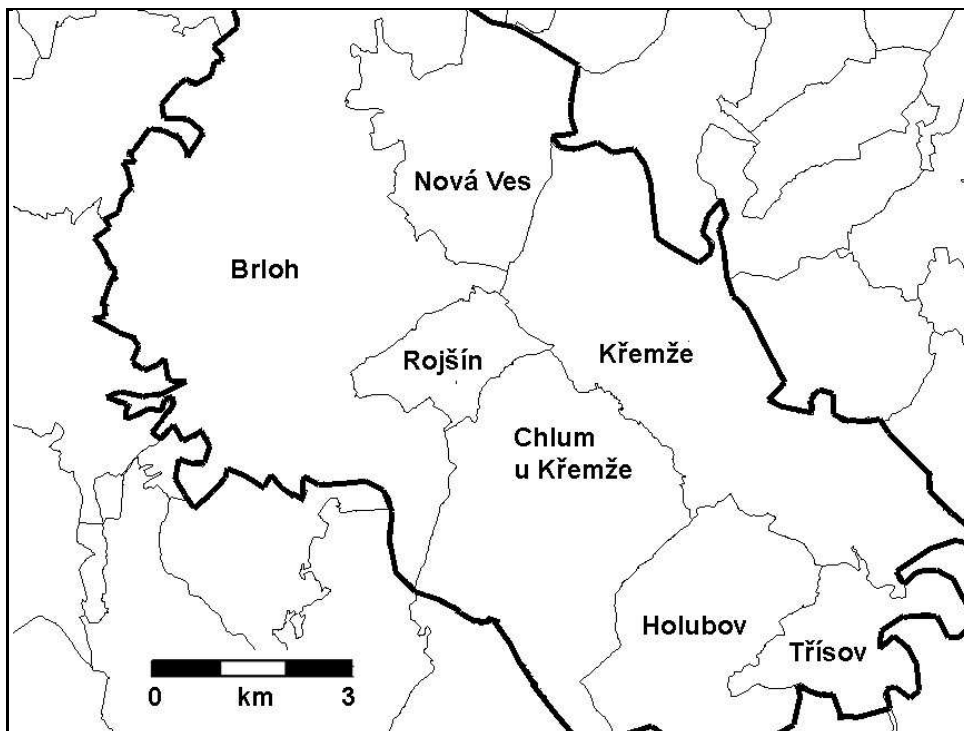
Obr. 1 - Vymezené území na mapě ČR (www.zemepis.com).

Obr. 2 – Letecký snímek Křemžské kotliny (*Google Earth*).

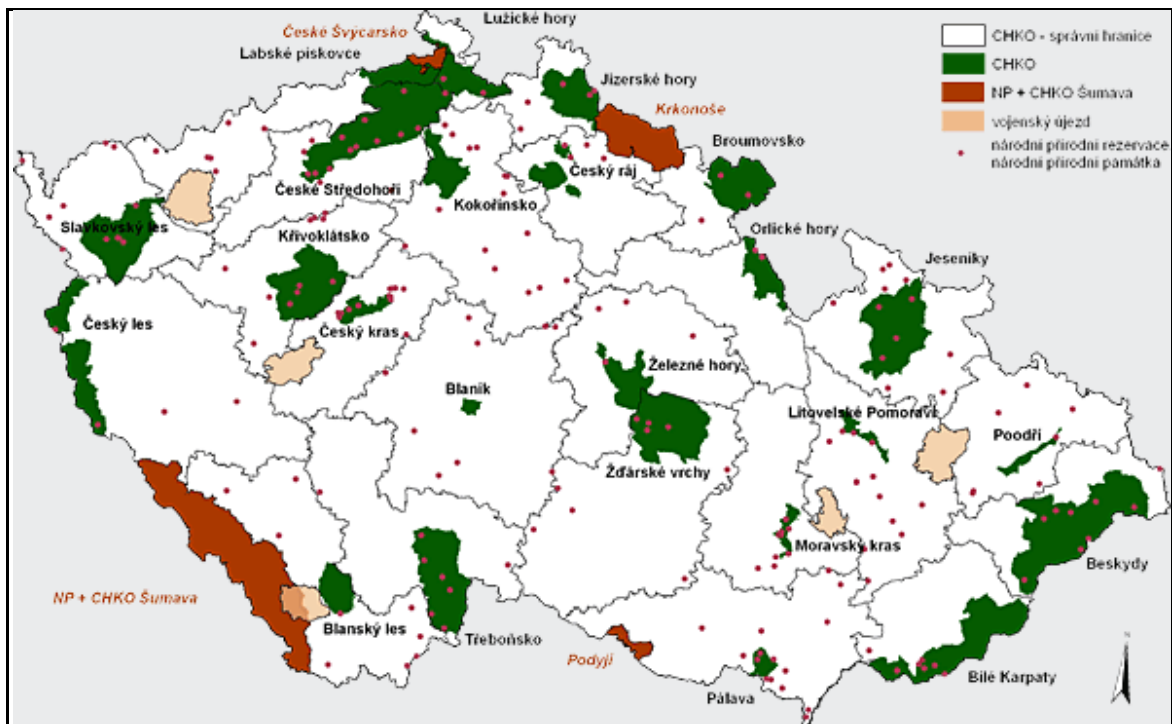
Obr. 3 - Přemyslovský stát na přelomu 12. a 13. století (Žemlička 2007, 273).

Obr. 4 - Obrýsová mapa katastrálních území sledovaného mikroregionu.

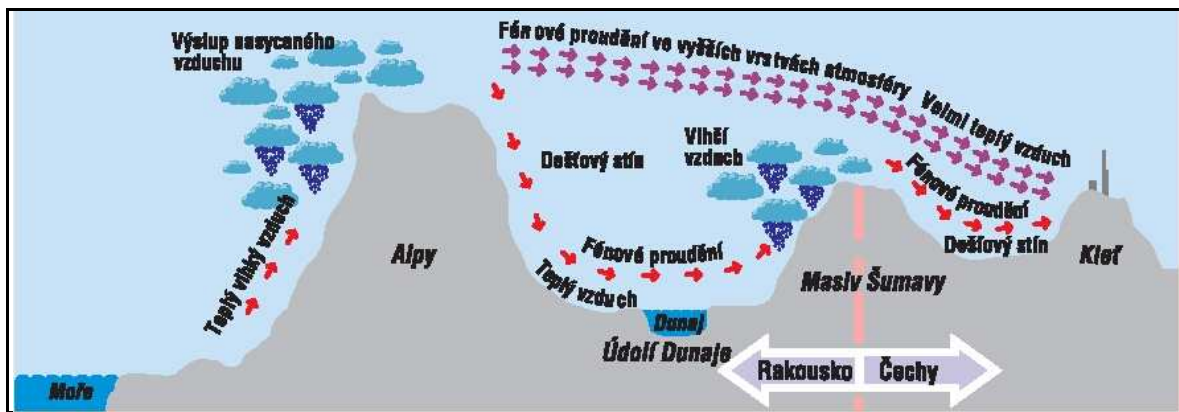

Obr. 5 - Výřez z druhého vojenského mapování (*mapy.cz*).

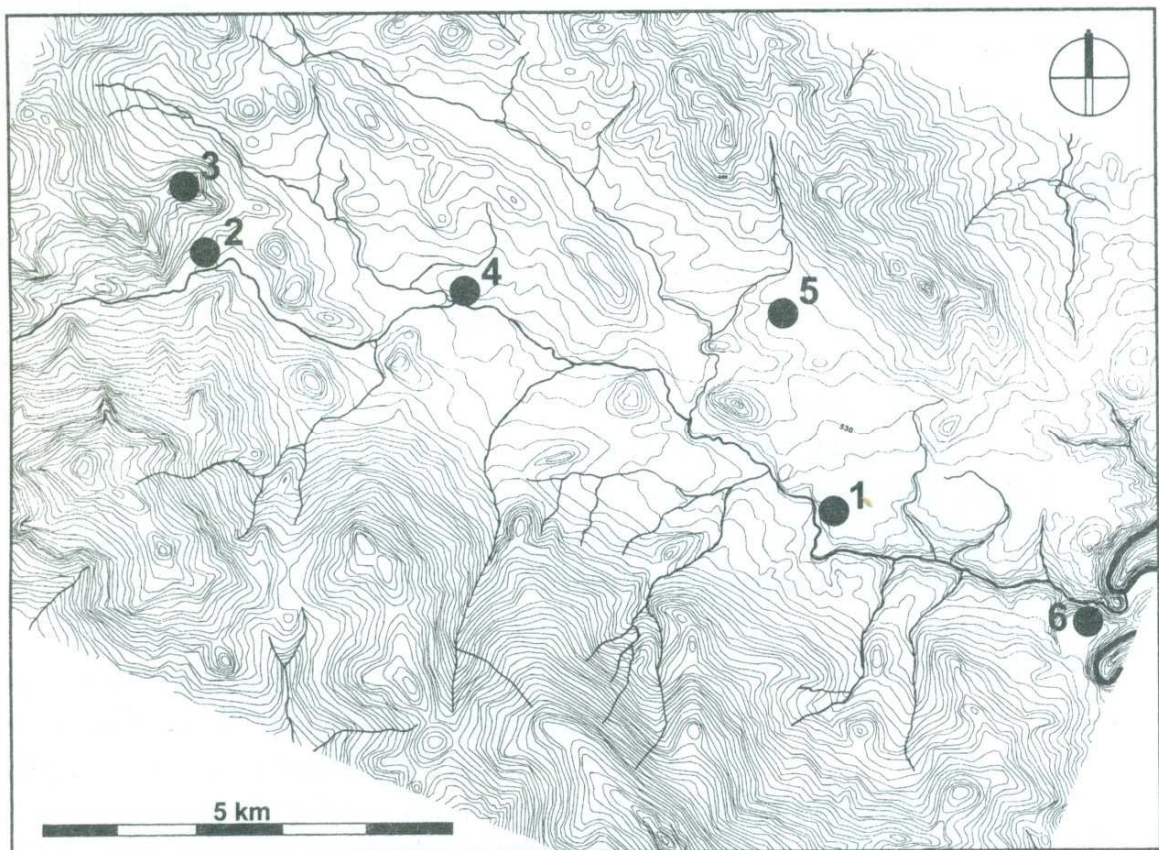

Obr. 6 – Mapa NP a CHKO na území ČR (www.ochranaprirody.cz).

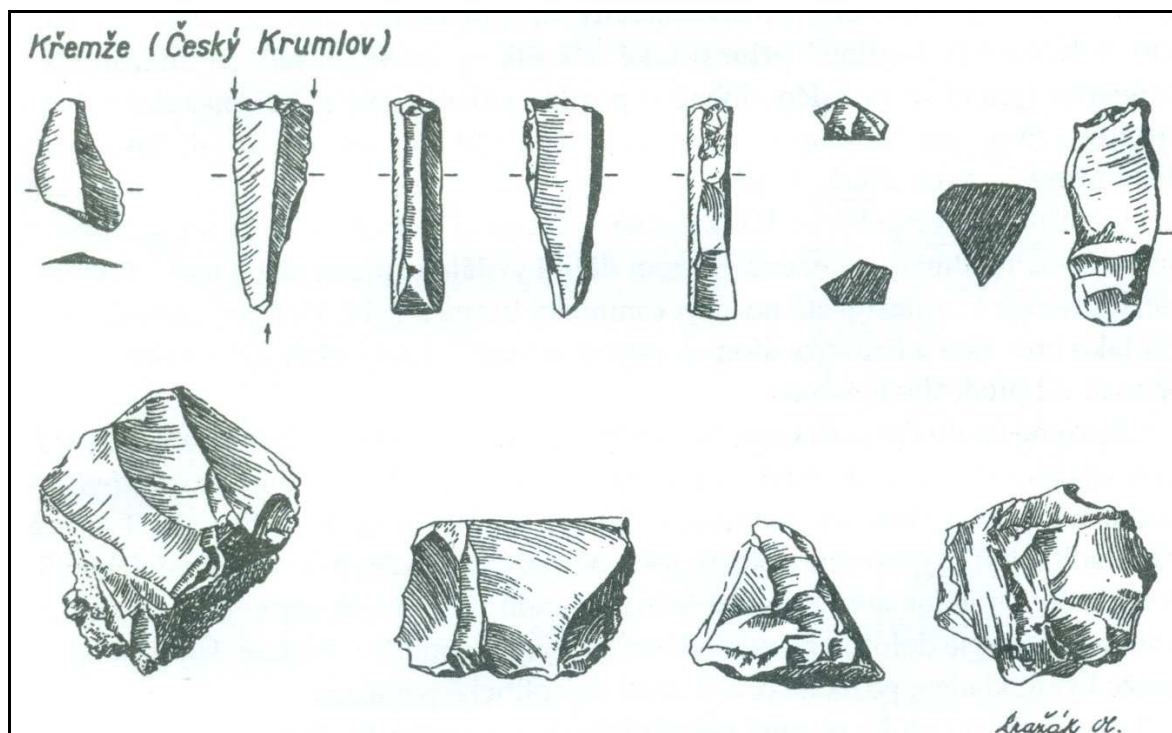

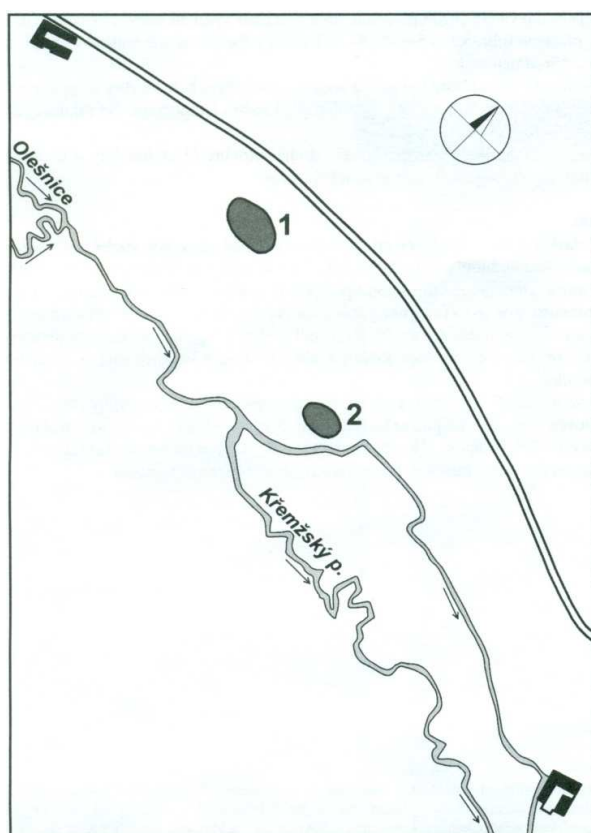
Obr. 7 – Mapka fénového proudění na území Křemžské kotliny (www.blanskyles.ochranaprirody.cz).

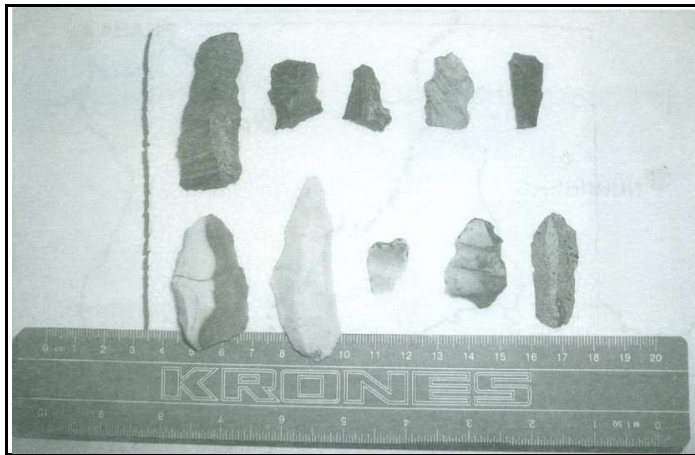
Obr. 8 - Topografická poloha pozdně paleolitických a mezolitických nálezů v Křemžské kotlině (Polách 2005).

Obr. 9 – Mezolitická industrie z okolí Křemže. Podle K. Žebery (Polách 2005).

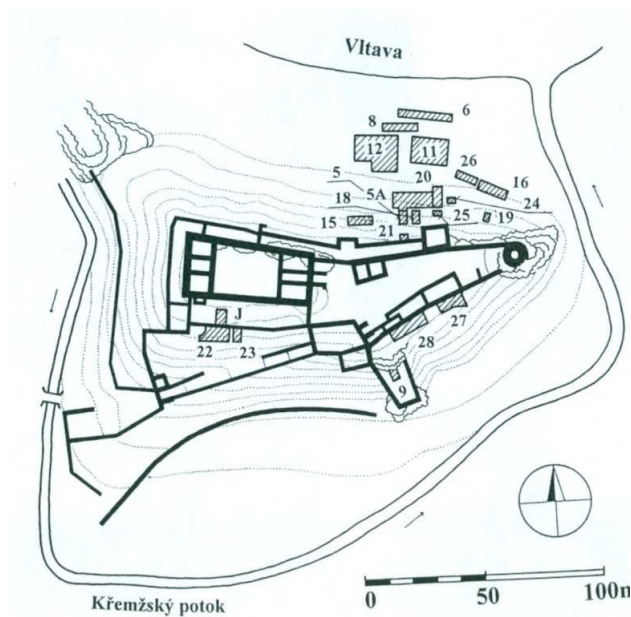
Obr. 10 – Mapka s vyznačenými polohami nalezené mezolitické industrie v blízkosti Šimečkova mlýna (Polách 2007a).

Obr. 11 – Mezolitické artefakty z polohy I. (Polách 2007a).

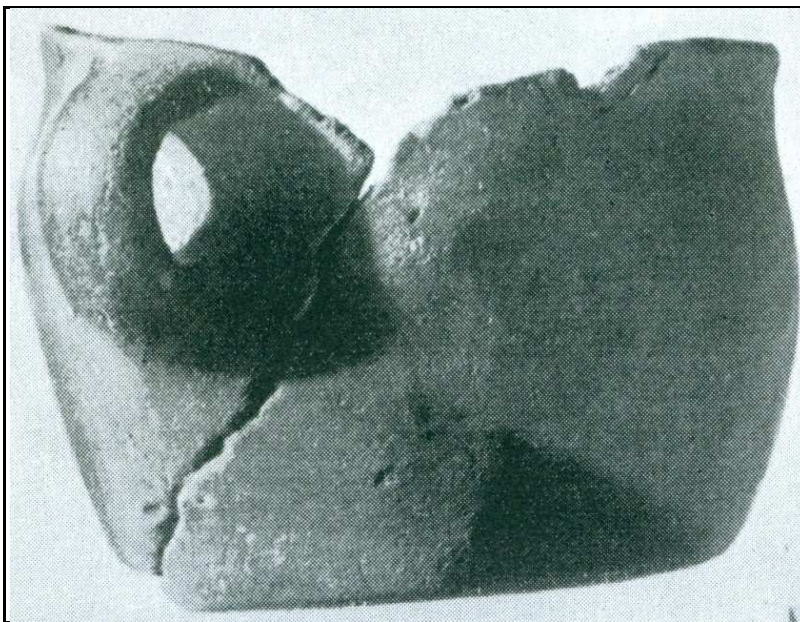
Obr. 12 – Mezolitické artefakty z polohy II. (Polách 2007a).

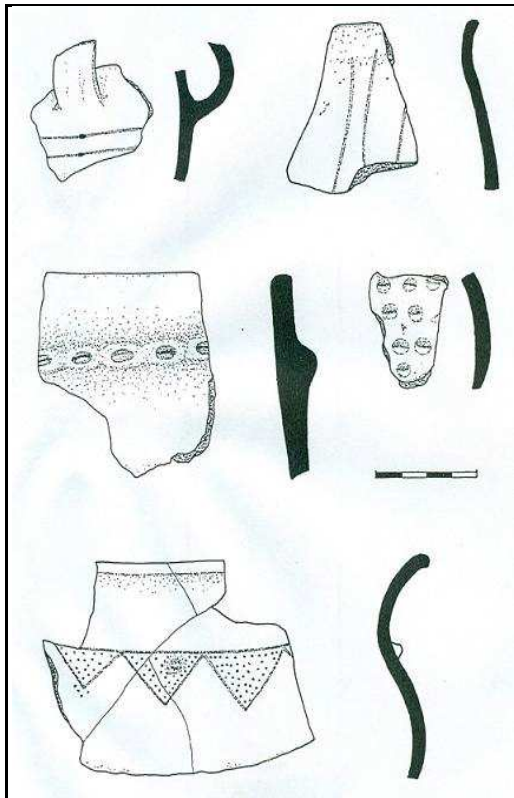
Obr. 13 - Poloha jednotlivých sond na Dívčím Kameni z výzkumu J. Poláčka (Chvojka 2004).

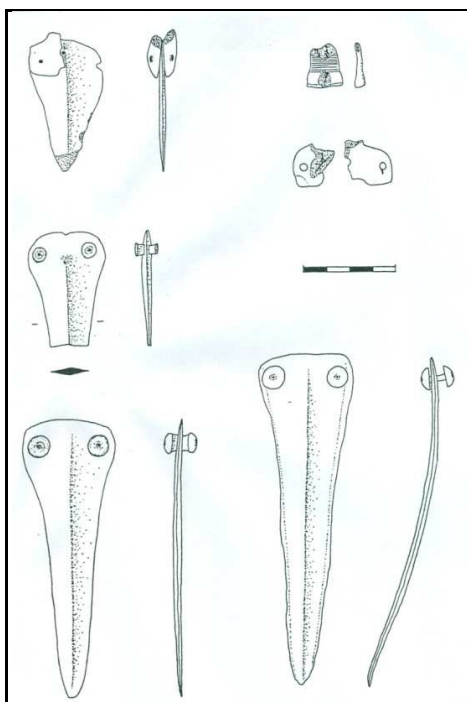
Obr. 14 - Horní část džbánu z Dívčího Kamene, v němž byl uložen depot z roku 1960 (*Poláček 1966*).

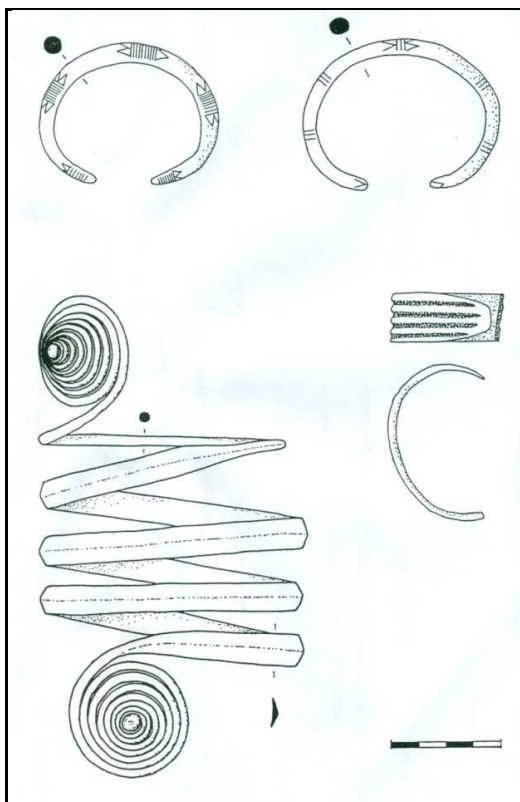
Obr. 15 - Soudkovitý hrnek z Dívčího Kamene (*Poláček 1966*).

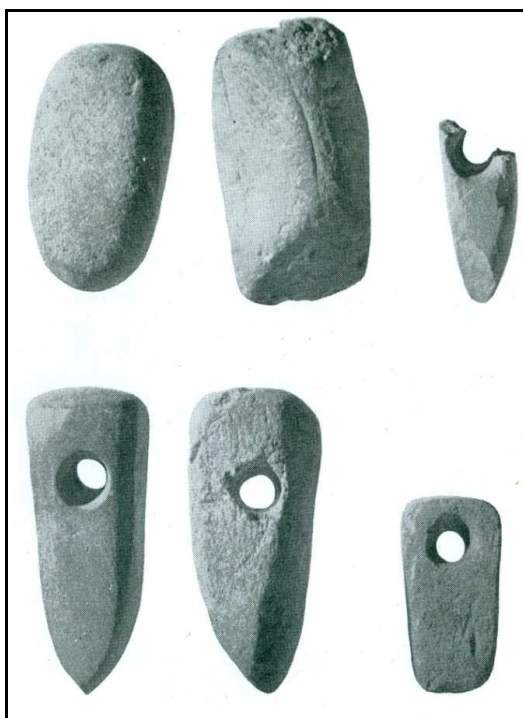
Obr. 16 - Reprezentativní keramické zlomky z doby bronzové z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).

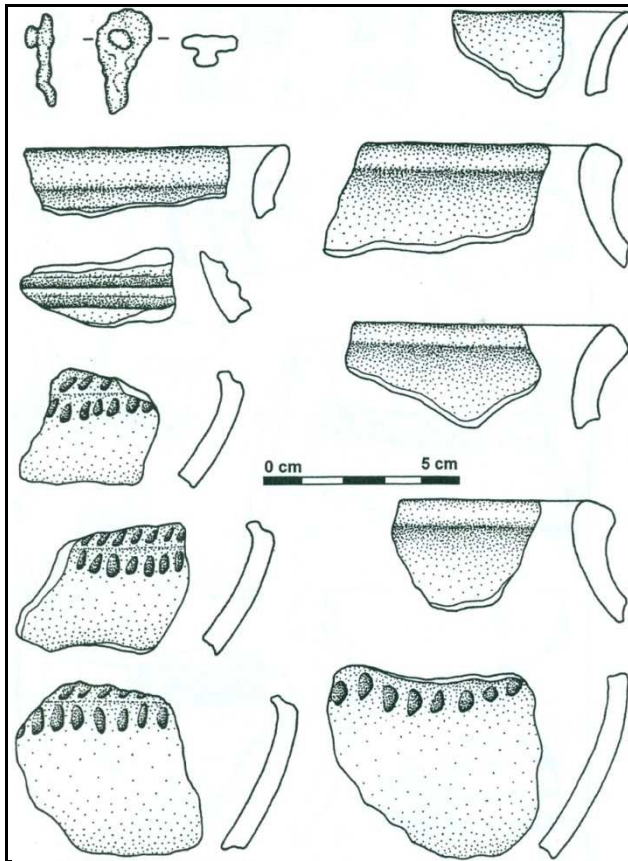
Obr. 17 - Soubor bronzových dýk z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).

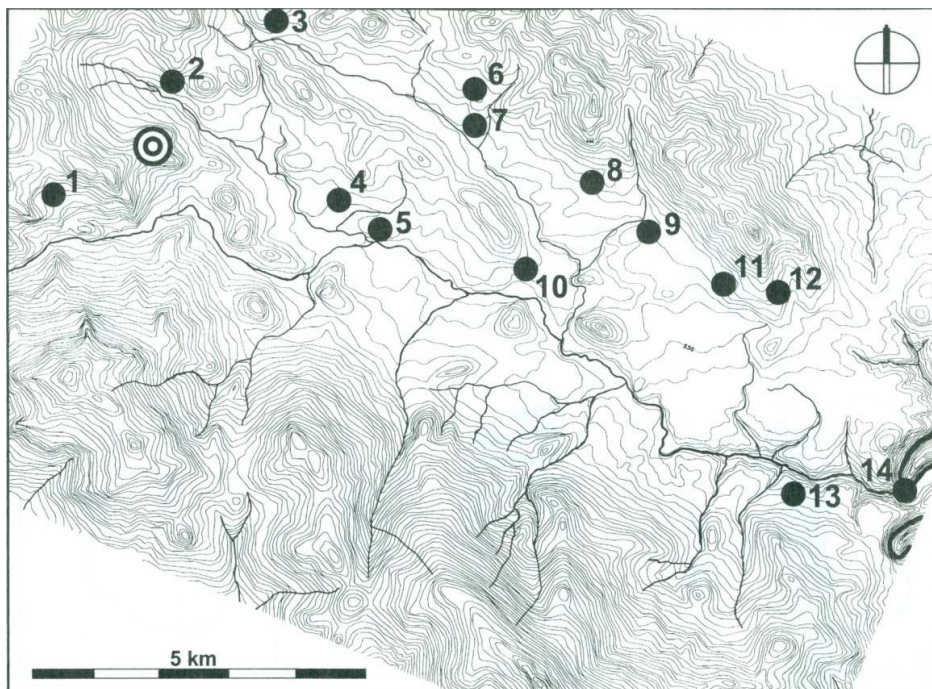
Obr. 18- Spirálově svinutý náramek s koncovými růžicemi z Dívčího Kamene (*Havlice – Hrubý 2002*).

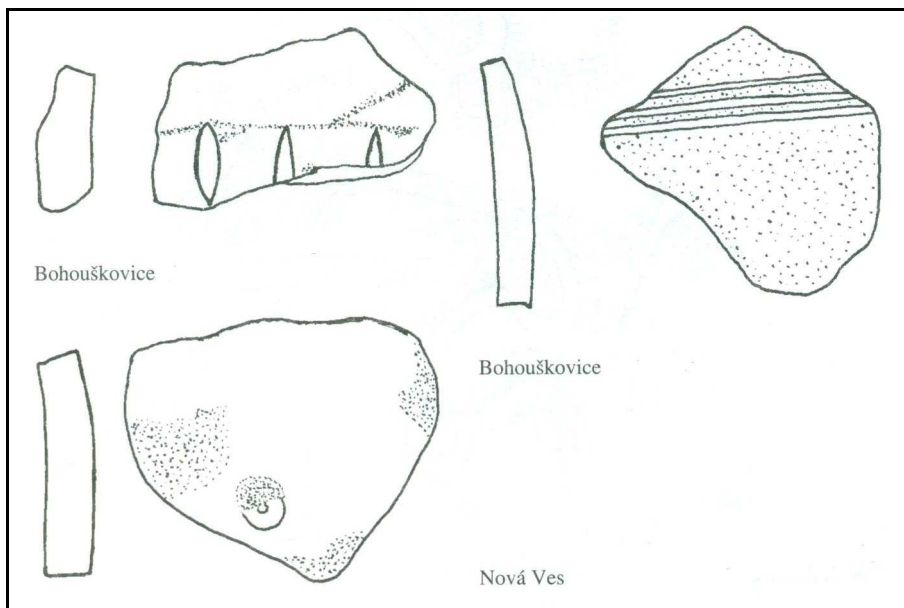
Obr. 19 - Miniatury sekeromlatů z Dívčího Kamene, podle (*Poláček 1966*), upraveno.

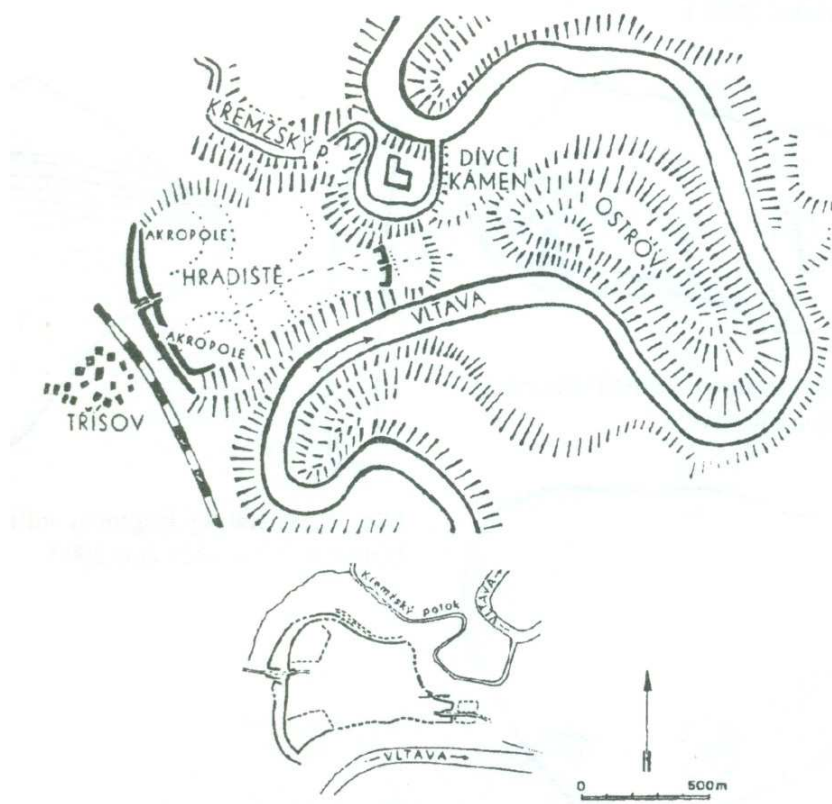
Obr. 20 - Reprezentativní nálezy z hradiště na Stržišsku, podle (Hrubý – Chvojka 2002), upraveno.

Obr. 21 - Pozdně halštatské osídlení v Křemžské kotlině (Polách 2006a).

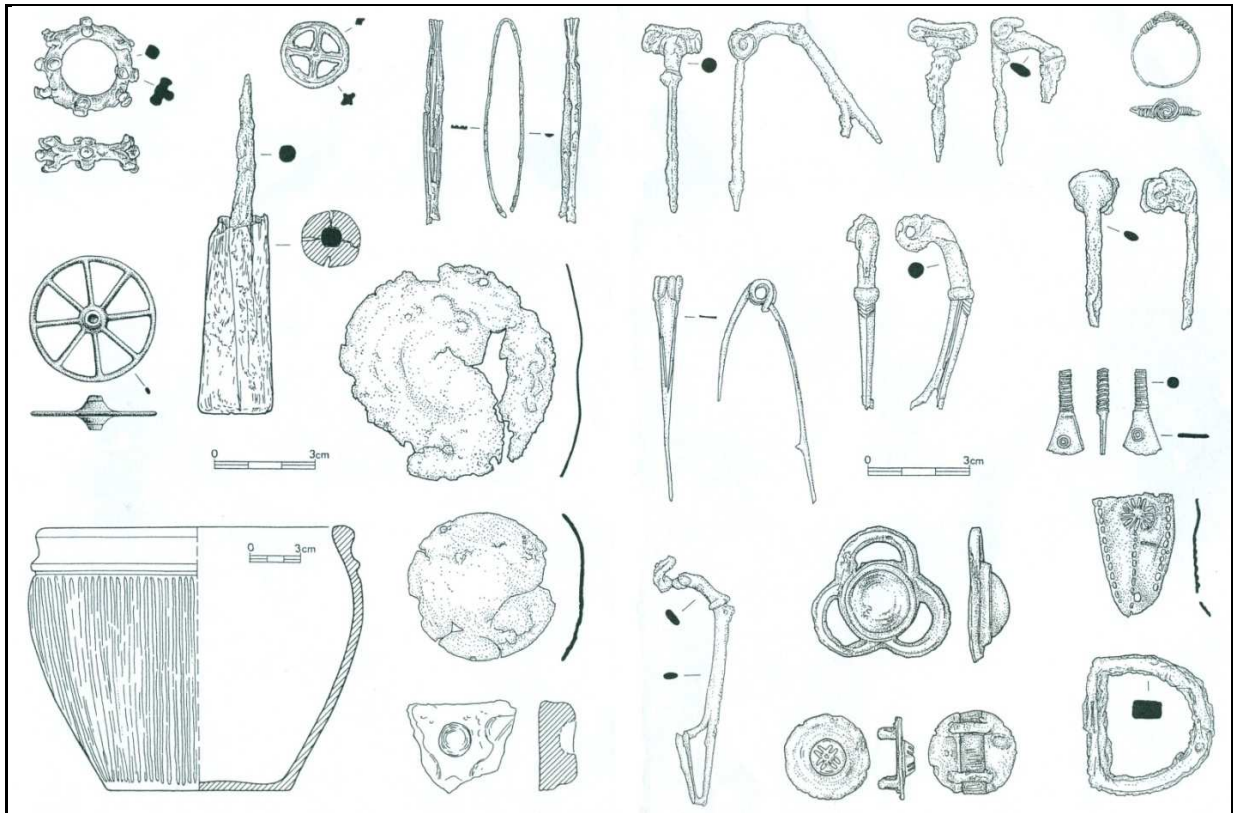

Obr. 22 - Reprezentativní pozdně halštatské fragmenty keramiky, podle (Polách 2006a), upraveno.

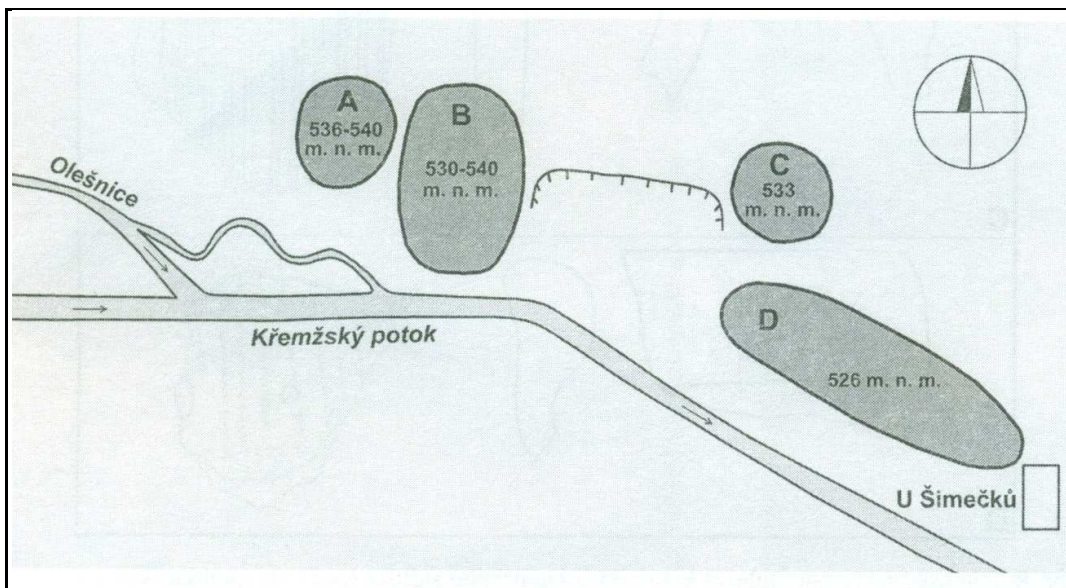

Obr. 23 – Mapa oppida Třisov (Břeň 1966).

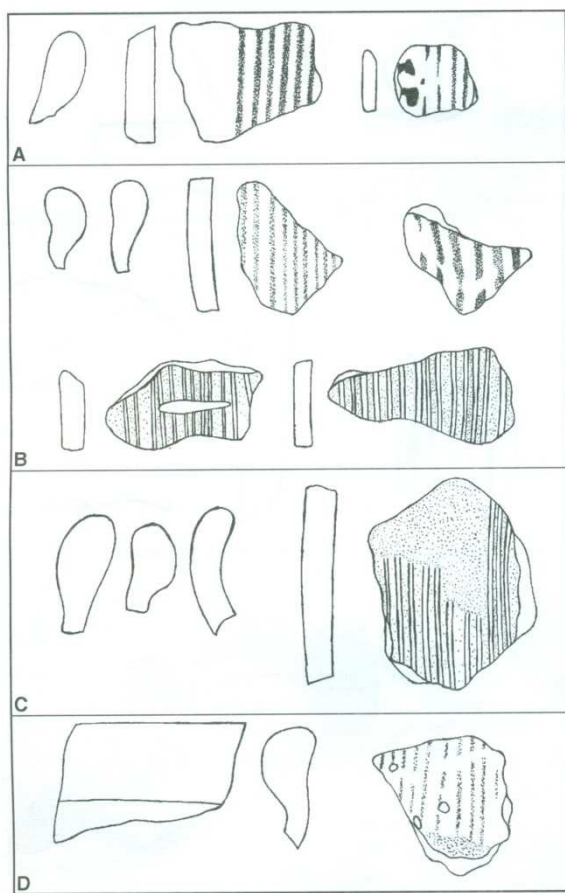

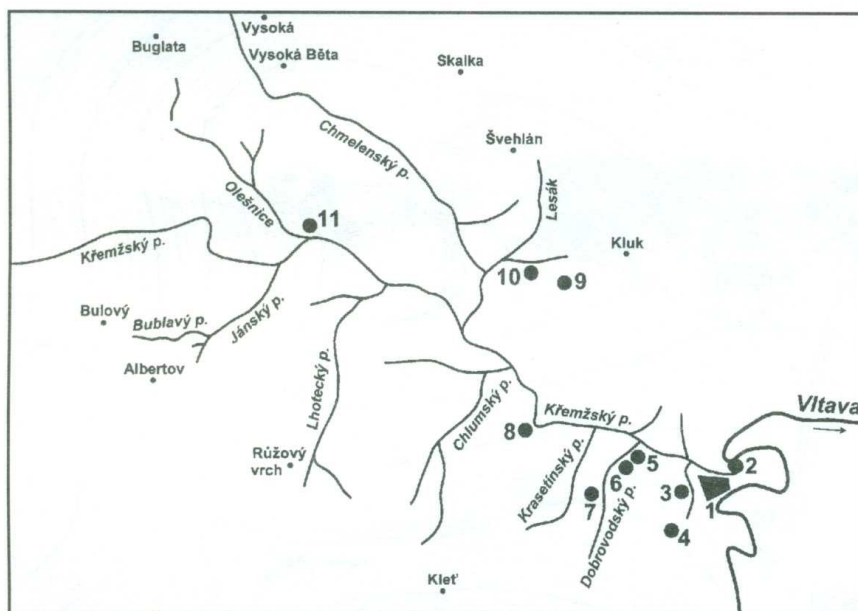
Obr. 24 – Reprezentativní nálezy z oppida Třísov, podle (Břeň 1966), upraveno.

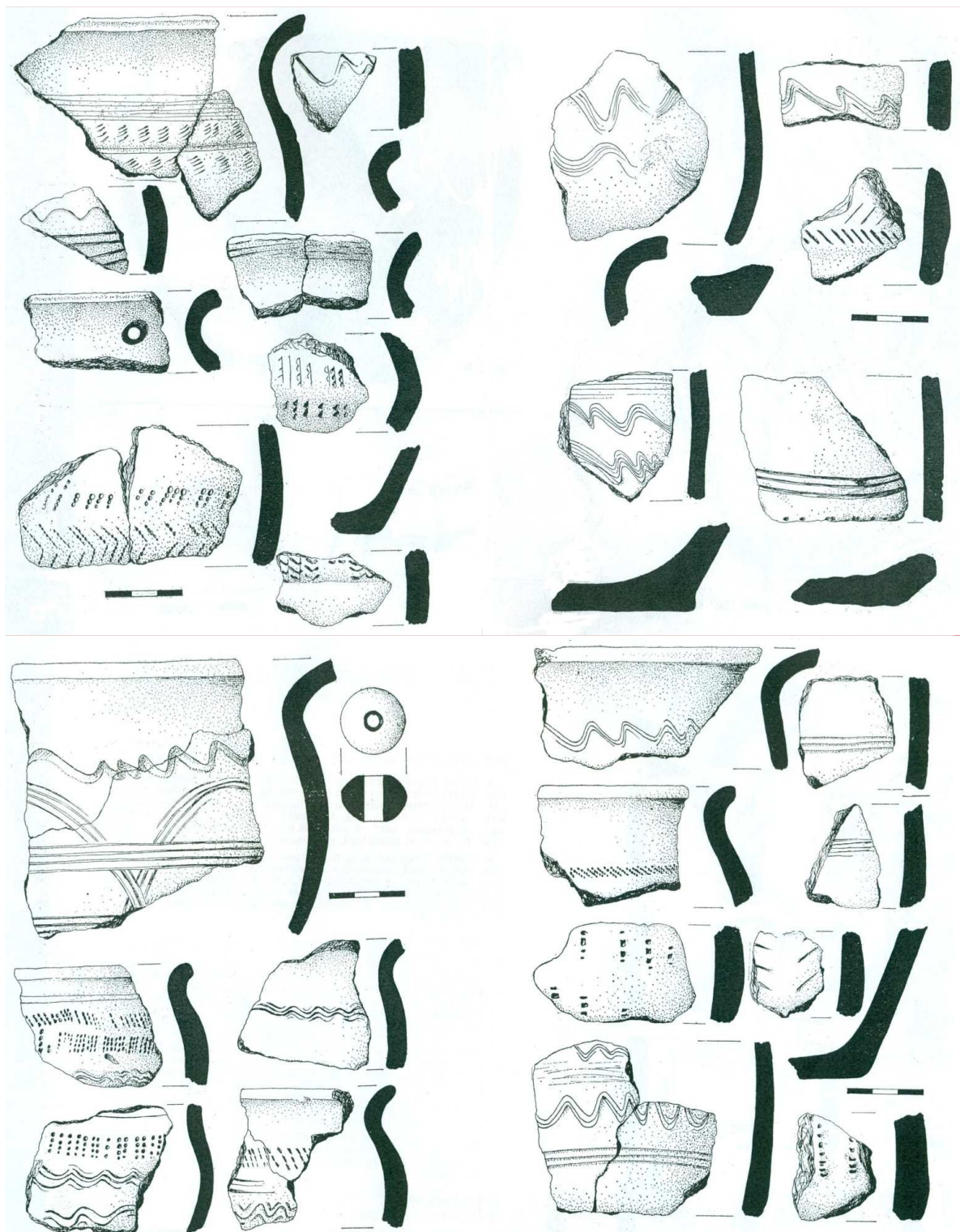
Obr. 25 – Schéma rozptření nálezů z laténského sídliště v blízkosti Šimečkova mlýna (Polách 2004).

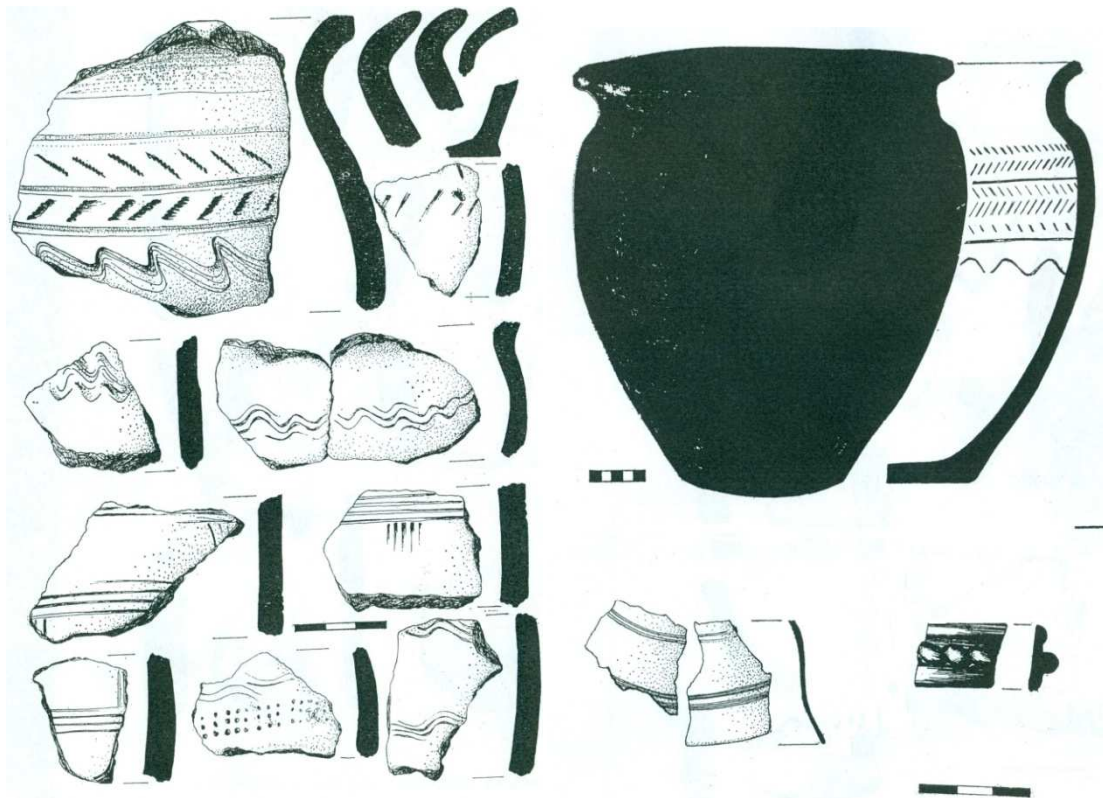
Obr. 26 – Laténská keramika z okolí Šimečkova mlýna (Polách 2004).

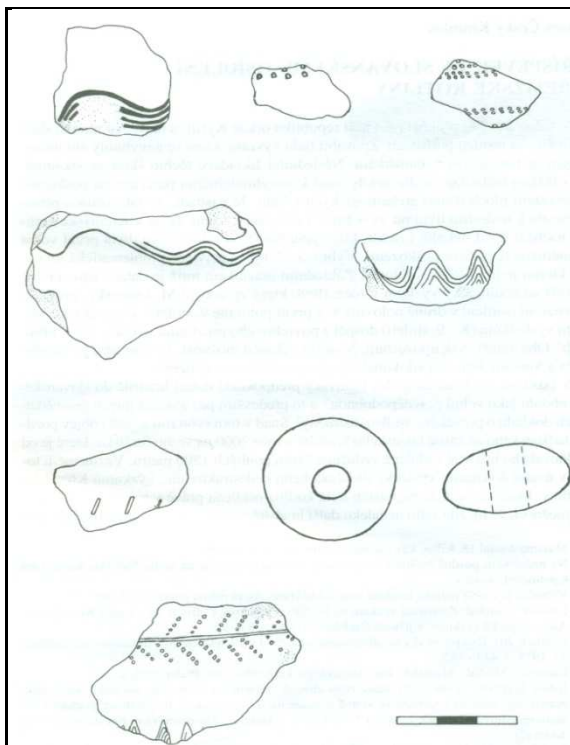
Obr. 27 – Mapa znázorňující laténské osídlení v Křemžské kotlině (Polách 2004).

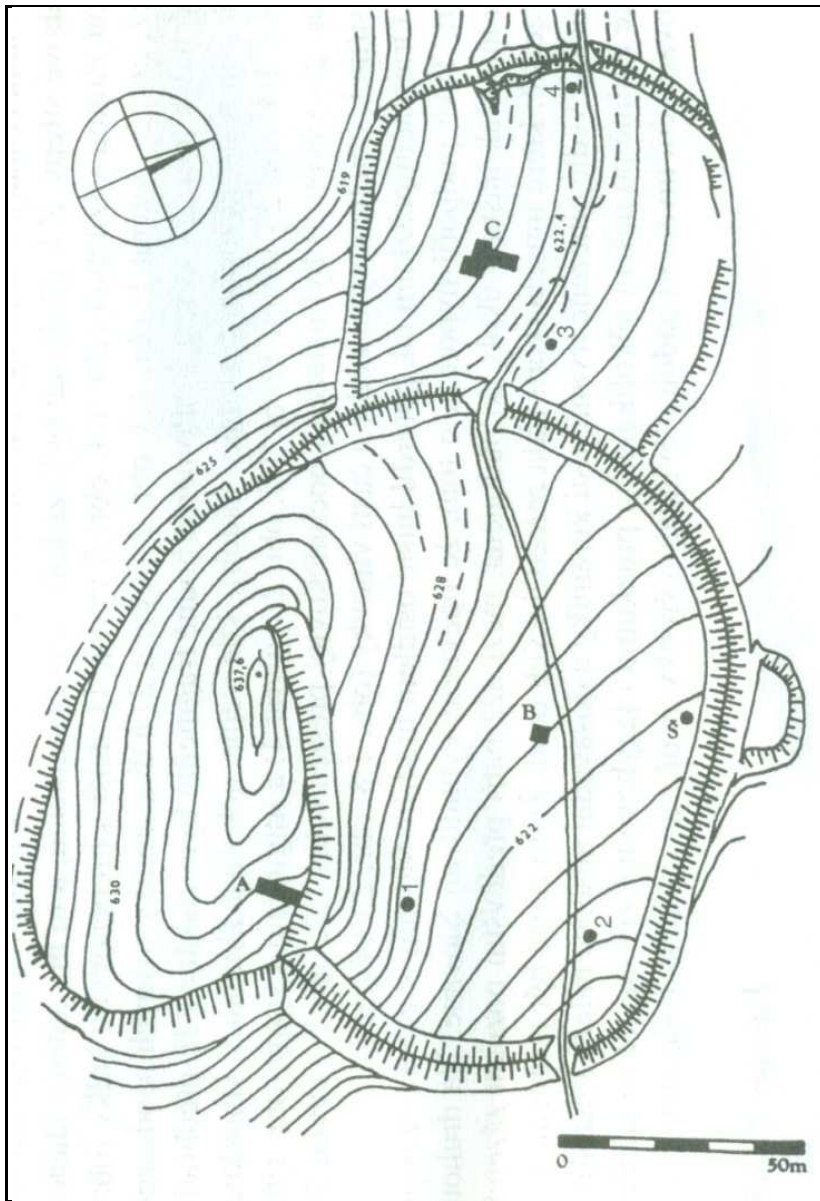
Obr. 28 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova, podle (Lutovský 1990), upraveno.

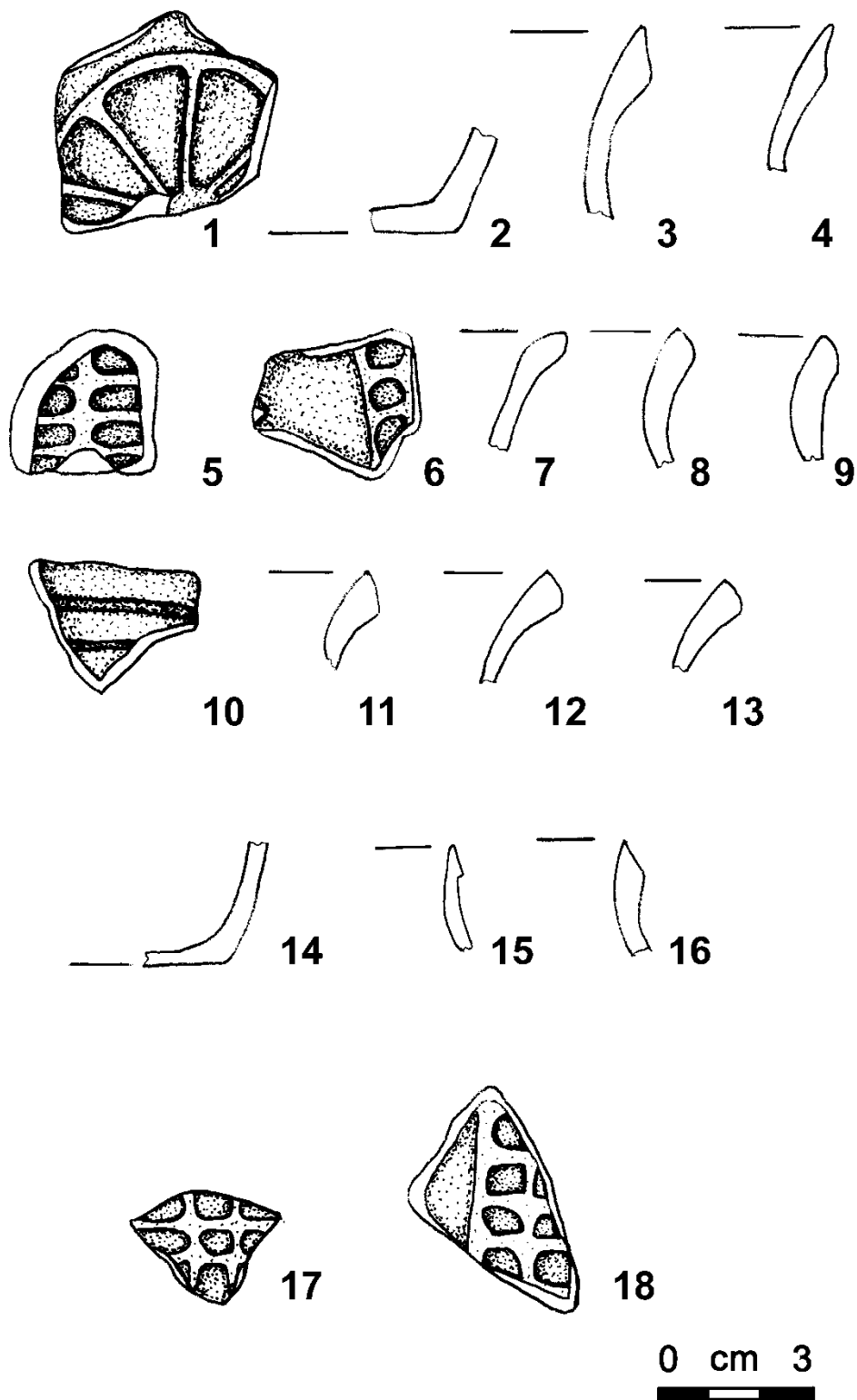
Obr. 29 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova, podle (Lutovský 1990), upraveno.

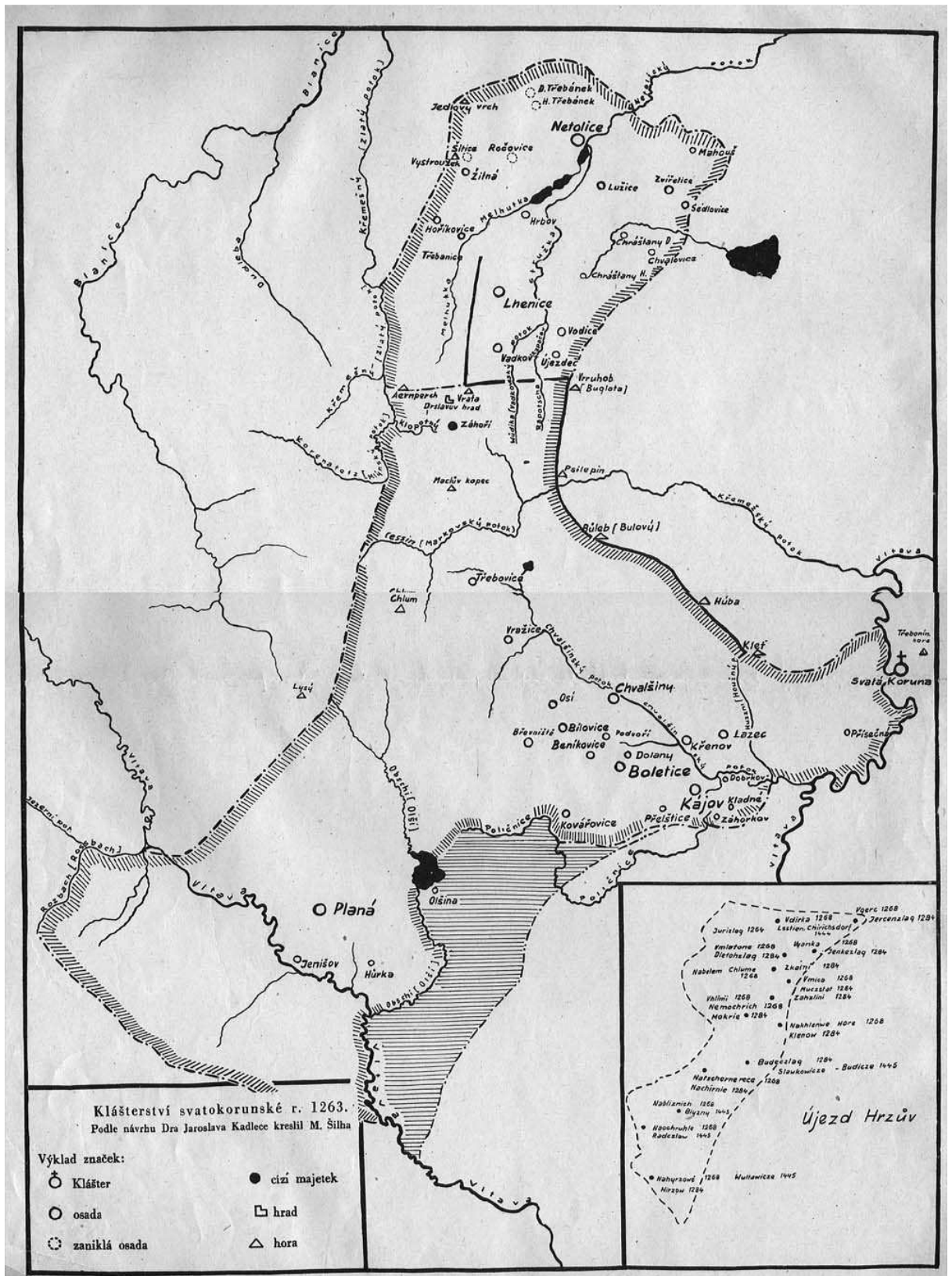
Obr. 30 - Reprezentativní nálezy ze slovanského hradiště u Kuklova po orkánu Kyrill v roce 2007 (Polách 2007b).

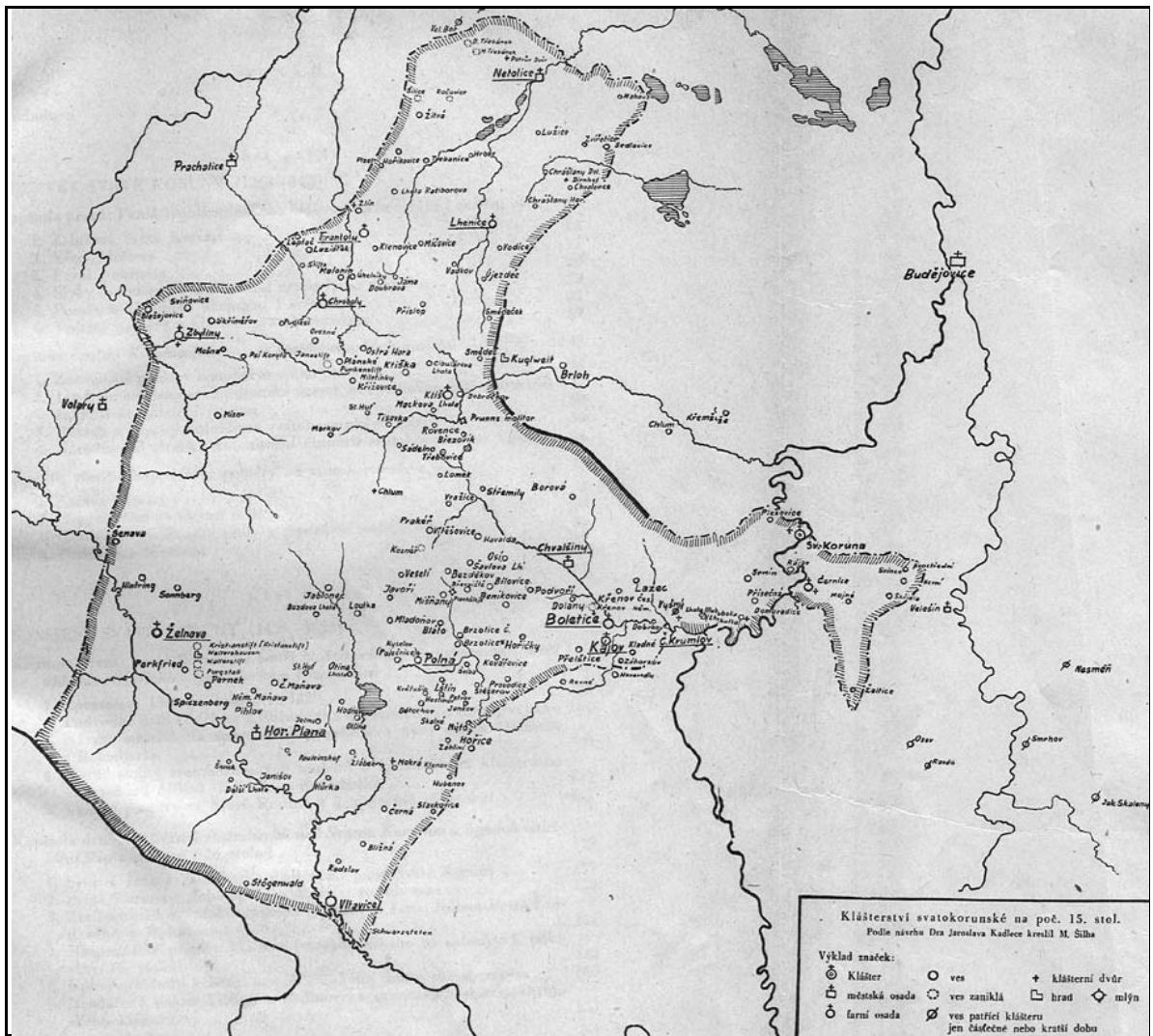
**Obr. 31 – Nákres hradiště u Kuklova s lokalizací J. Poláchem
prozkoumaných vývratů (Polách 2007b).**

Obr. 32 - Reprezentativní nálezy z okolí Bohouškovic.

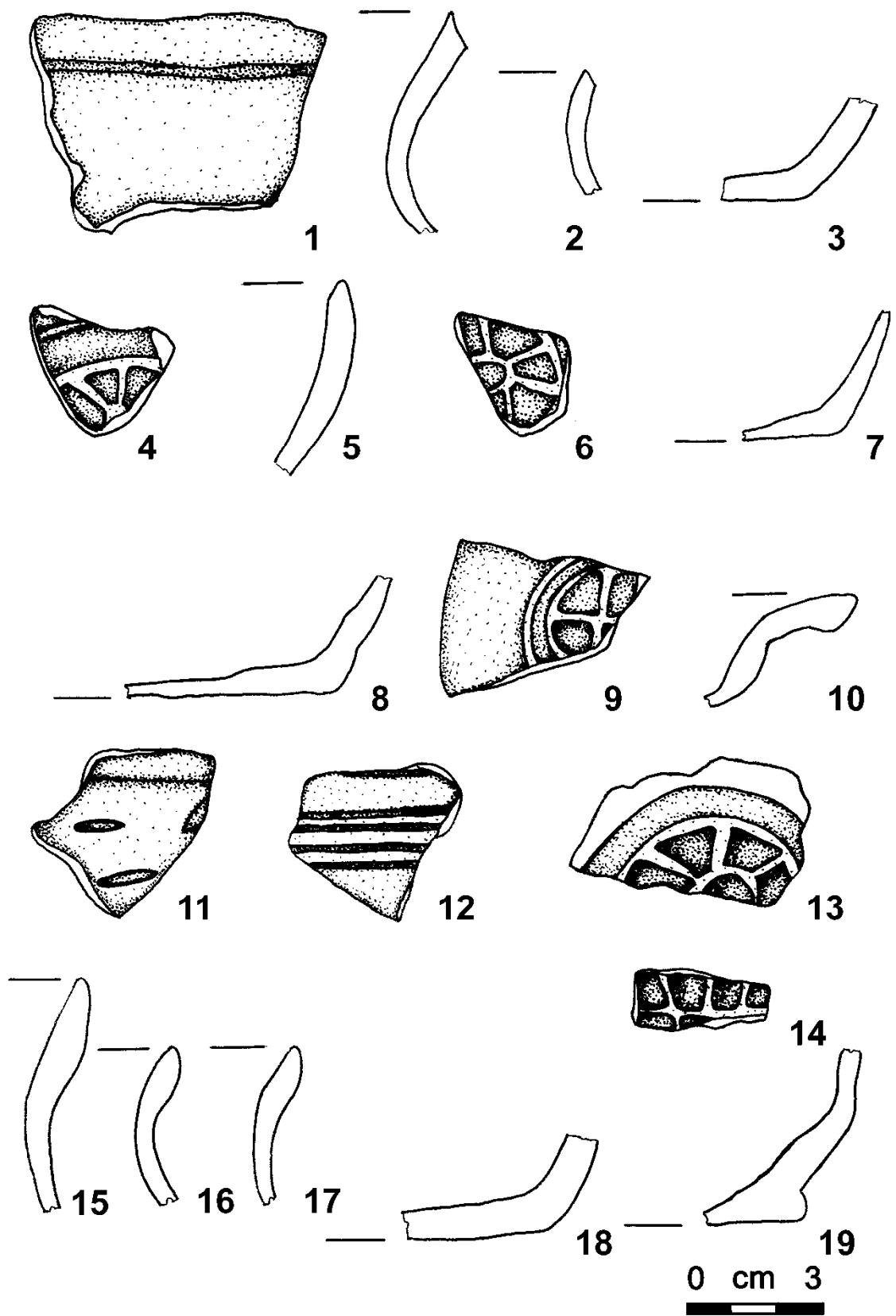

Obr. 33 – Mapa klášterství svatokorunského (Zlatá Koruna) r. 1263. Kreslil M. Šilha.

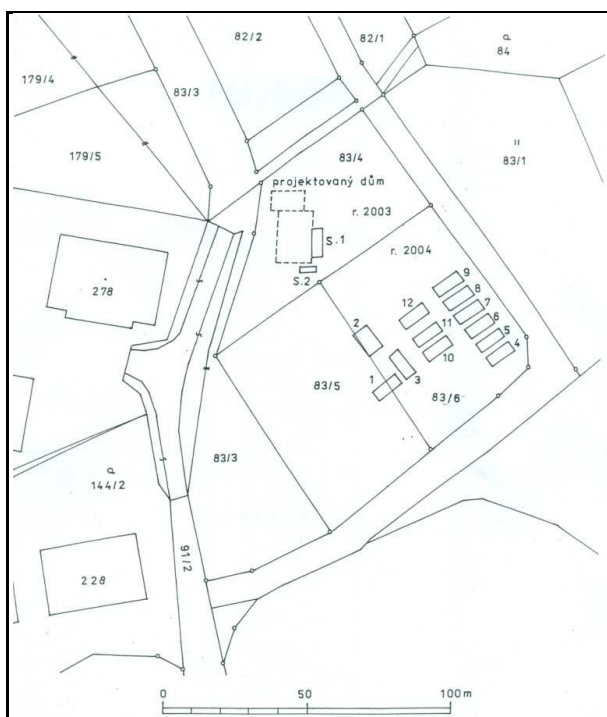

Obr. 34 – Mapa klásterství svatokorunského (Zlatá Koruna) na poč. 15. století. Kreslil M. Šilha.

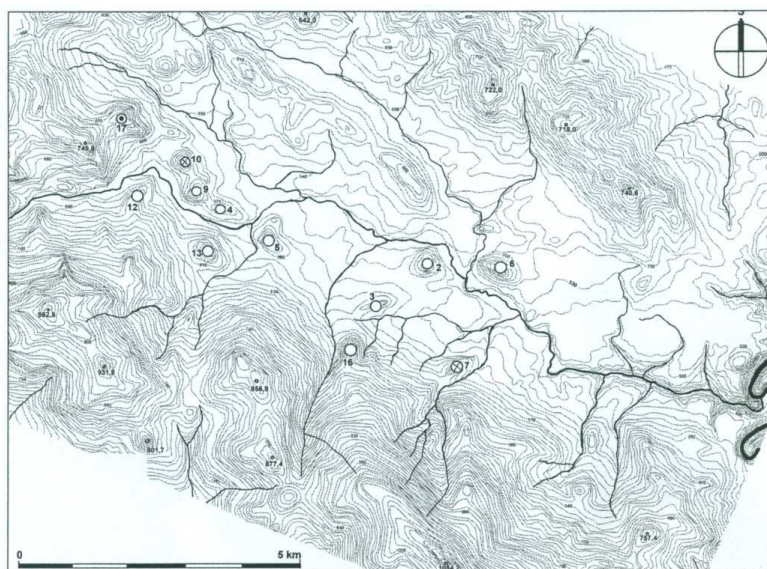

Obr. 35 - Reprezentativní nálezy ze záchranného výzkumu JČM v Brloze 2000 – 2004.

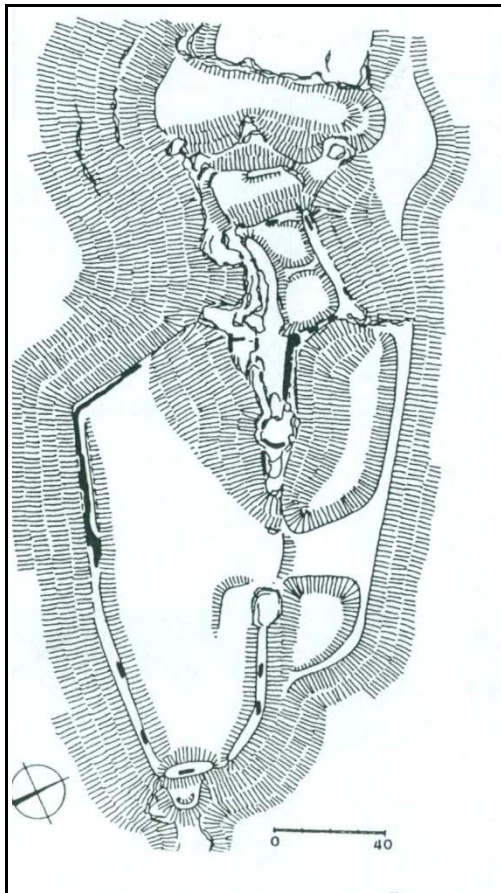

Obr. 36 - Zaměření jednotlivých sond z výzkumu v Brloze z let 2003 – 2004. Zaměřil A. Majer.

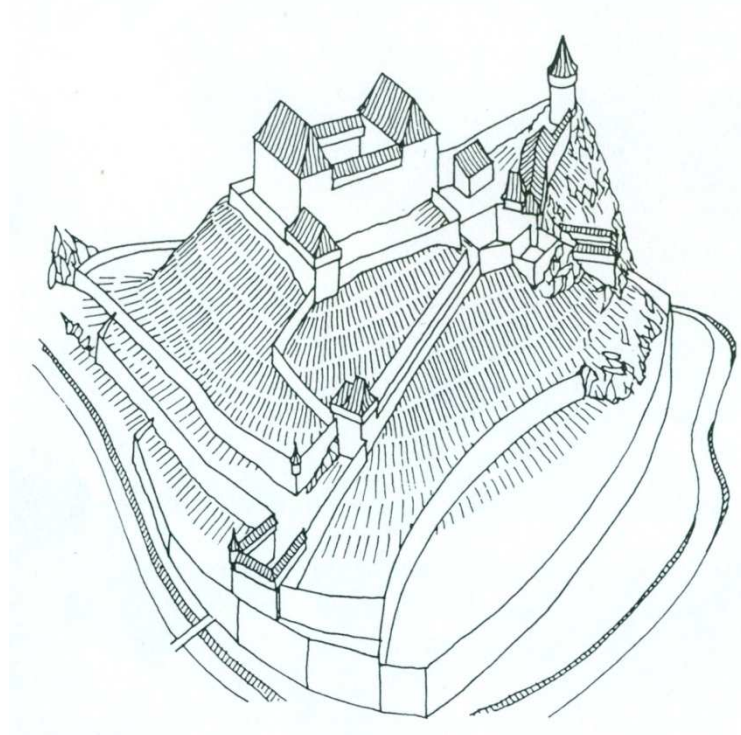

● umělé terénní prvky, mikrosondáž pozitivní na zem. pravěk a vrchol, středověk až novověk ⊗ bez umělých terénních prvků, mikrosondáž pozitivní na vrcholný středověk a novověk ○ bez umělých terénních prvků, mikrosondáž negativní	—650— vrstevnice po 10 m ↳ vodní toky

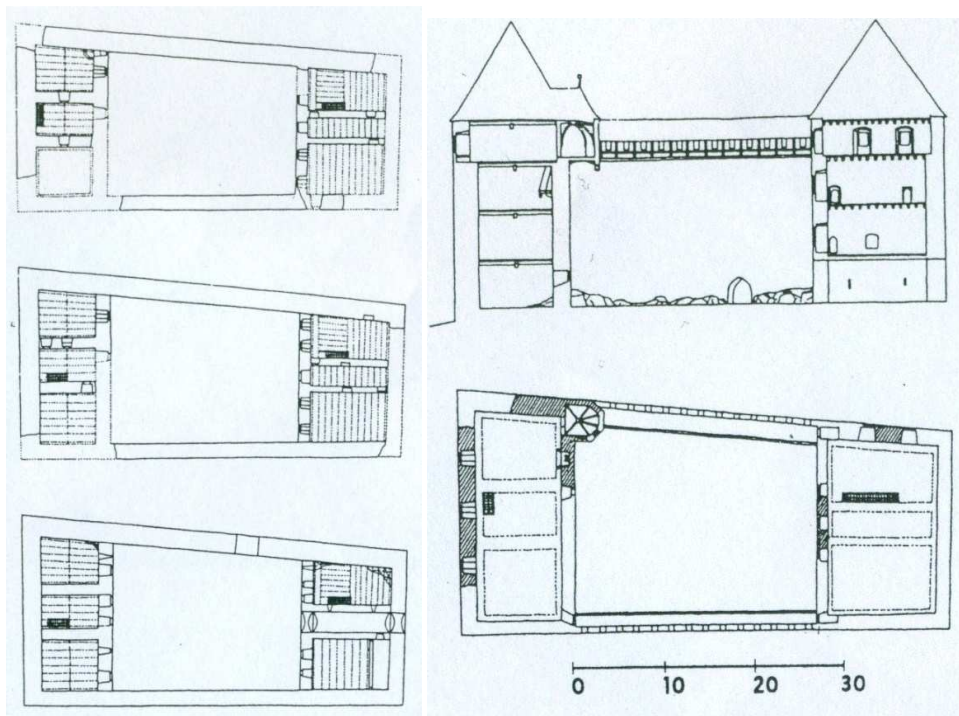
Obr. 37 - Mapa s vyznačenými polohami jednotlivých mikrosondáží na sledovaném území (Kuna ed. 2004).

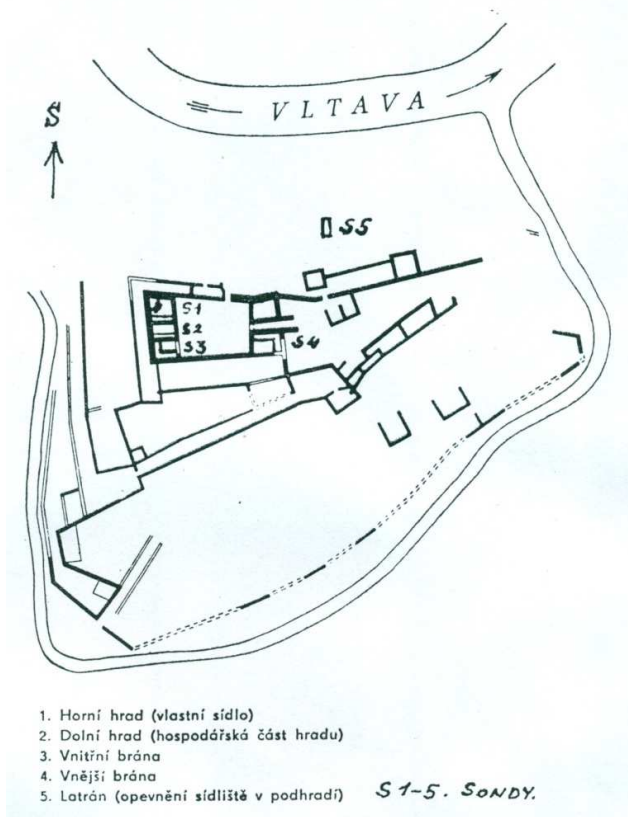
Obr. 38 - Terénní náčrt hradu Kuklov (*Durdík - Sušický 2002, 55*).

Obr. 39 – Hmotová rekonstrukce Dívčího Kamene (*Durdík 2002*).

Obr. 40 – Jádru hradu Dívčí Kámen. Odshora plán 2. patra, 1. patra, přízemí, řez s pohledem k severu, plán 3. patra. Podle D. Menclové (Durdík 2002).

Obr. 41 – Schéma založených sond při výzkumu na Dívčím Kameni v roce 1962 (Hejna 1986).

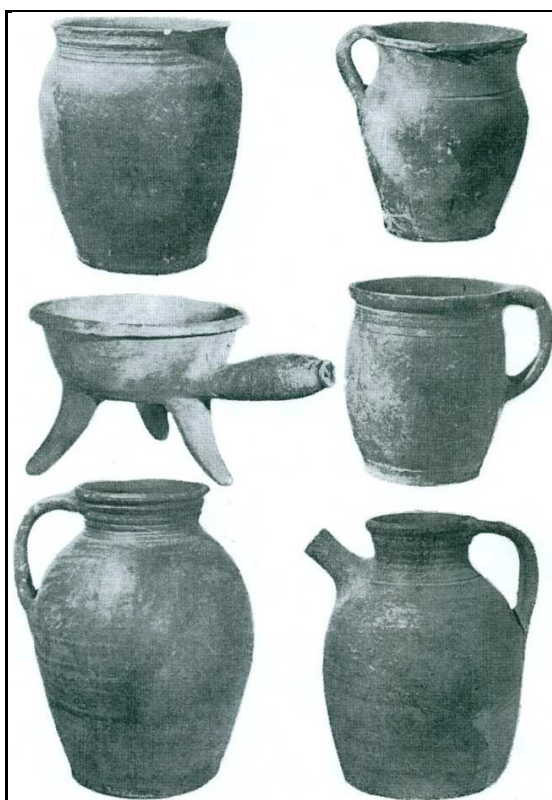
Obr. 42 – Fragментy kachlů nalezených na Dívčím Kameni v roce 1962, vystavené v expozici RMČK. Foto autor.

Obr. 43 – Kachel zdobený na líci andělem štítonošem s rožmberským erbem. Štít je zde přidržován dvěma medvědy (Pavlík - Vitanovský 2004).

Obr. 44 – Bronzová pípa z vinného sudu z Dívčího Kamene, vystavená v expozici RMČK. Foto autor.

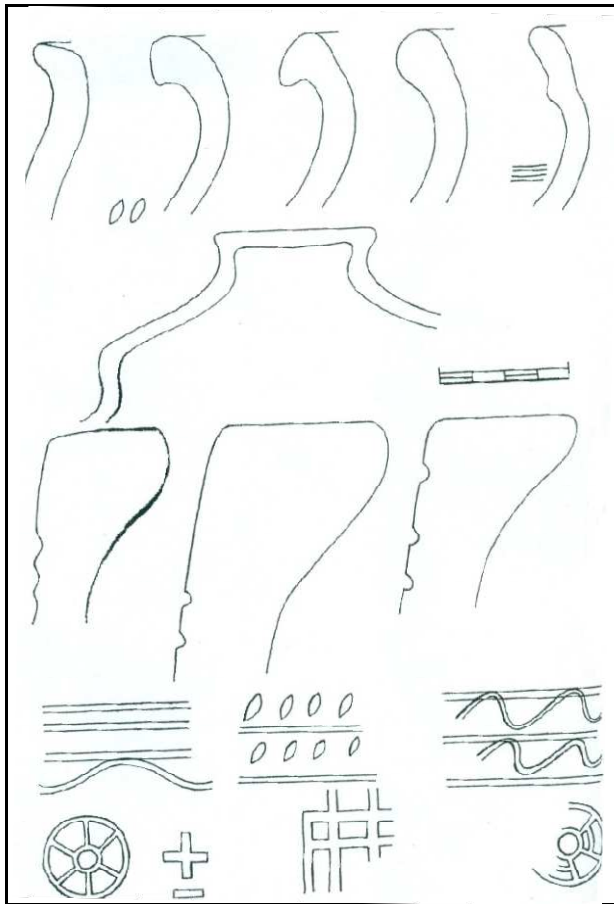
Obr. 45 – Keramické nádoby ze sídelního horizontu hradu Dívčí Kámen (Hejna 1986).

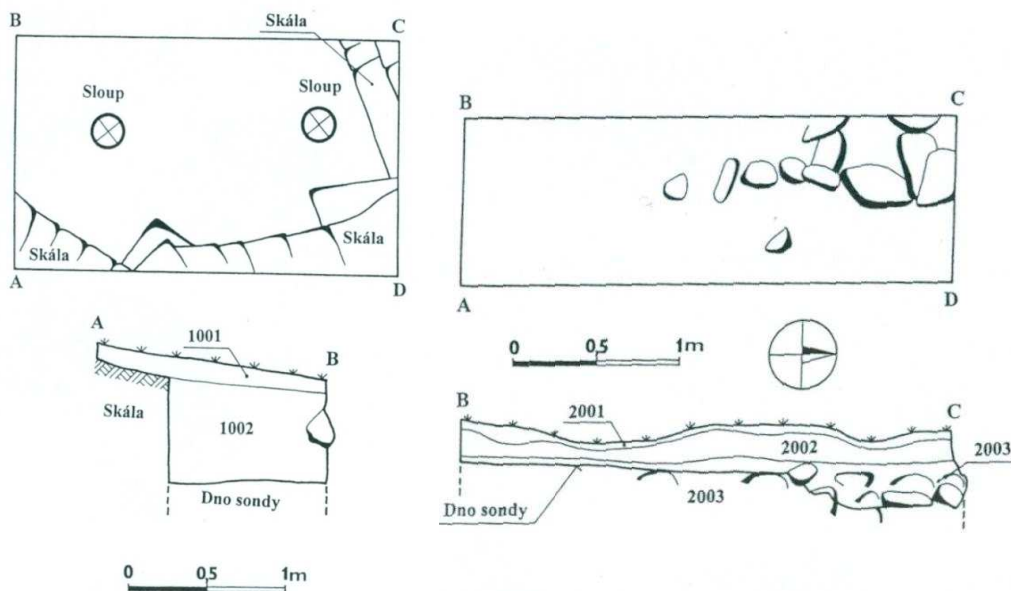
Obr. 46 – Keramické nádoby ze sídelního horizontu hradu Dívčí Kámen. Vystavené v RMČK. Foto autor.

Obr. 47 – Hroty šípů z Dívčího Kamene, vystavené v expozici RMČK. Foto autor.

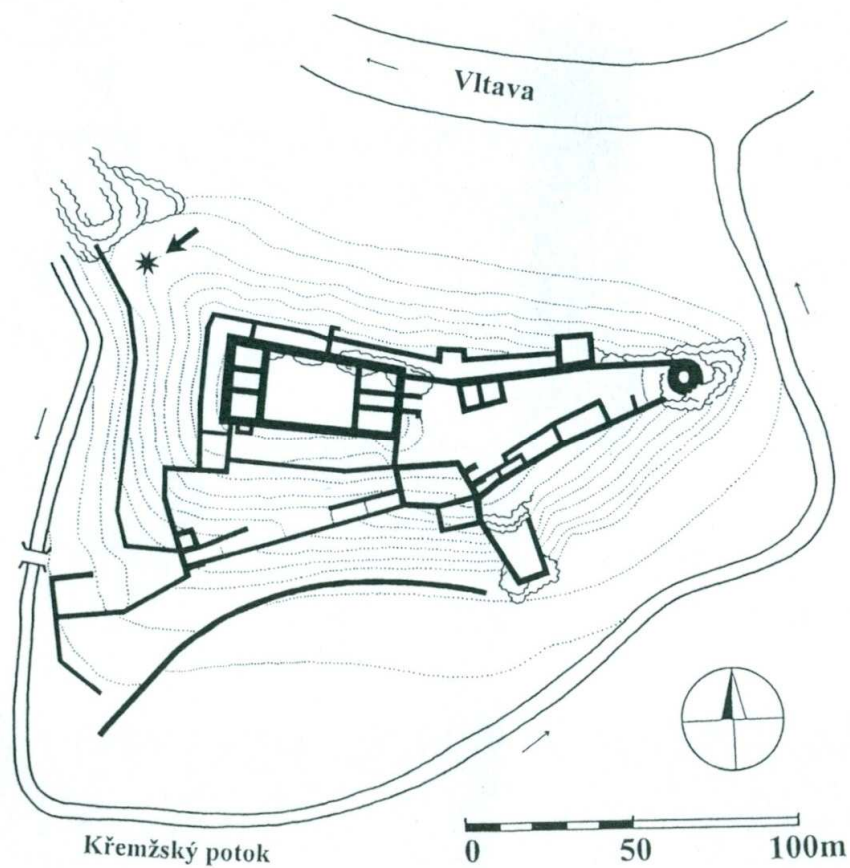

Obr. 48 – Nákres keramiky typické pro 13. století z Dívčího Kamene (Hejna 1986).

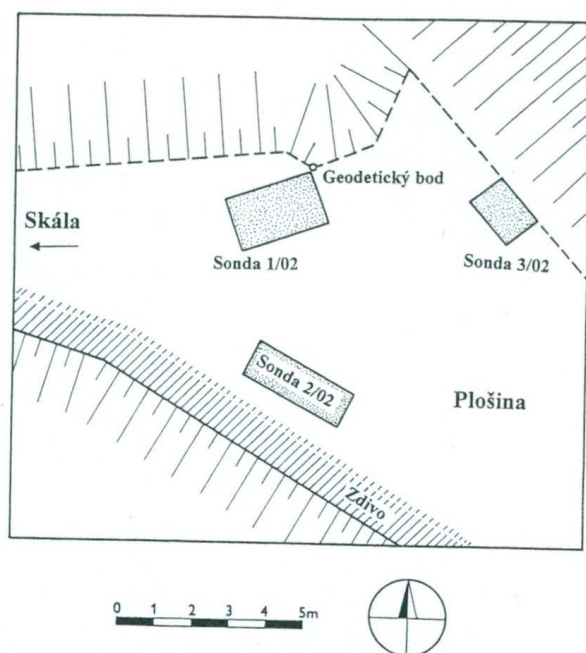

Obr. 49 – Dívčí Kámen. Sonda 1/2002. Půdorys a západní profil (A - B). Sonda 2/2002. Půdorys a západní profil (B - C) (Effenberková - Chvojka 2002).

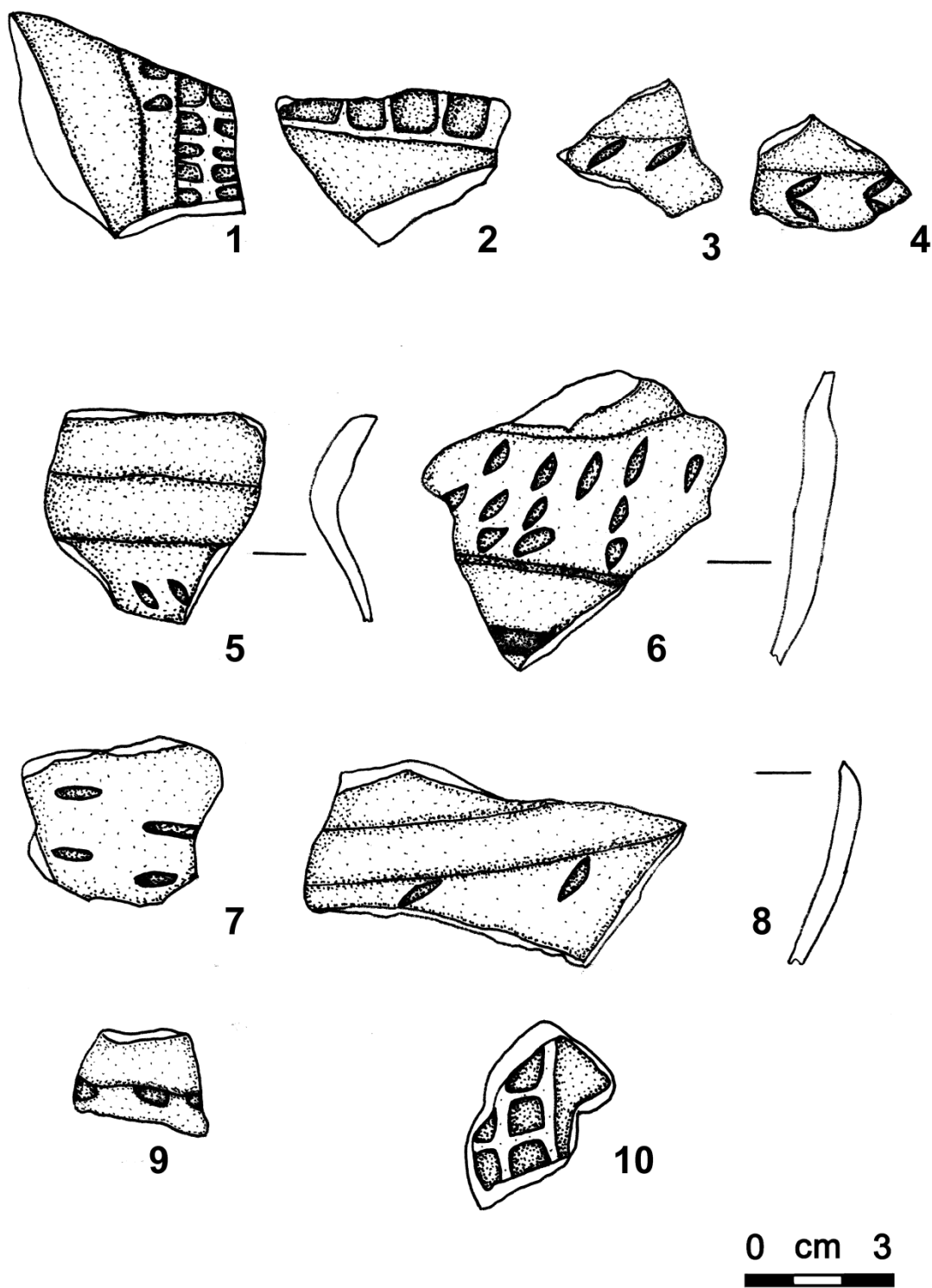

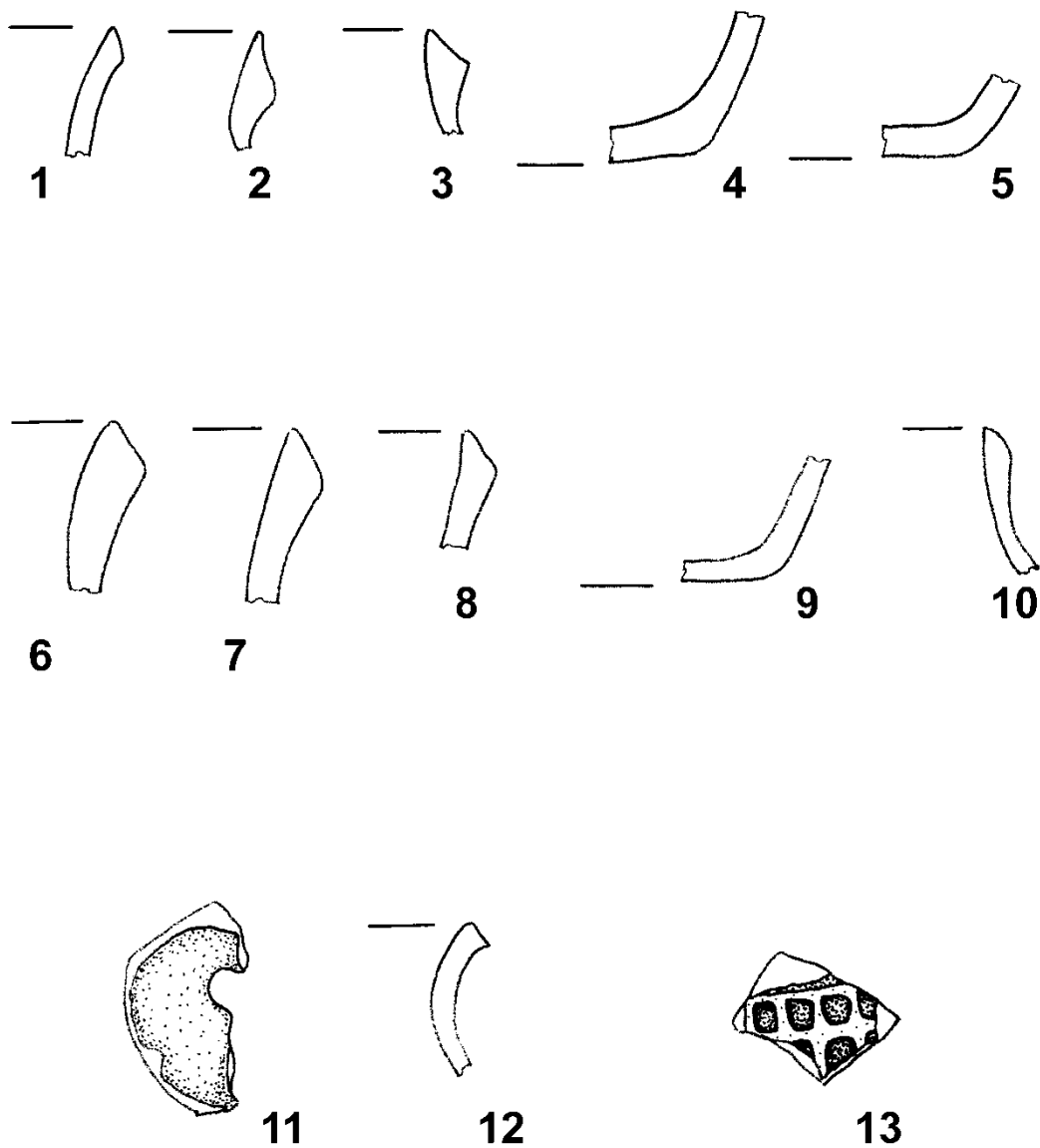
Obr. 50 – Poloha výzkumu JČM z roku 2002 (Effenberková - Chvojka 2002).

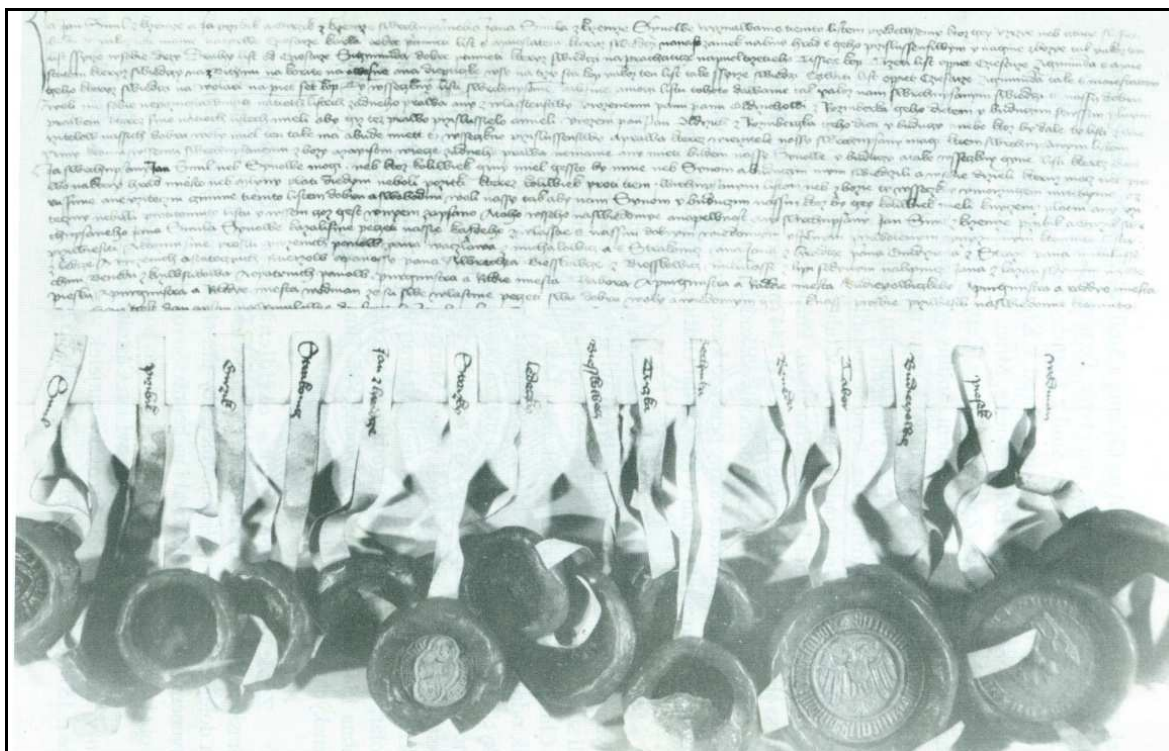
Obr. 51 – Poloha jednotlivých sond z roku 2002. Zaměřil A. Majer (Effenberková - Chvojka 2002).

Obr. 52 – Reprezentativní keramické nálezy z okolí chlumské tvrze.

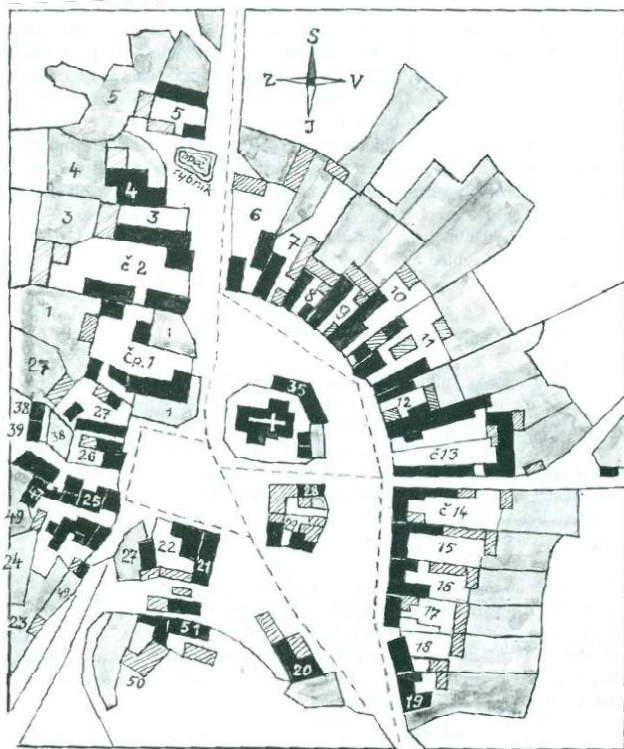
Obr. 53 – Reprezentativní keramické nálezy z okolí obcí Chlumeček, Chmelná, Krásetín, Křemže, Loučej, Rojšín, Stupná.

Obr. 54 - Darovací listina z roku 1444 (Nejedlý a kol. 1994).

Obr. 55 - Dobové zobrazení původního křemžského kostela (Nejedlý a kol. 1994).

Obr. 56 – Křemže na mapě stabilní katastru z roku 1827 (Nejedlý a kol. 1994).

Obr. 57 - Dlaždice ze vstupní síně křemžské tvrze. Vystaveny v RMČK. Foto autor.

Obr. 58 – Zásobnice z křemžské tvze. Foto autor.

Obr. 59 – Pokládka nových inženýrských sítí ve Křemži. Foto RMČK.

Obr. 60 - Fragment bronzové rolničky nalezený na k. ú. Křemže (Polách 2009).

Obr. 60 - Fragment bronzové rolničky nalezený na k. ú. Křemže (Polách 2009).

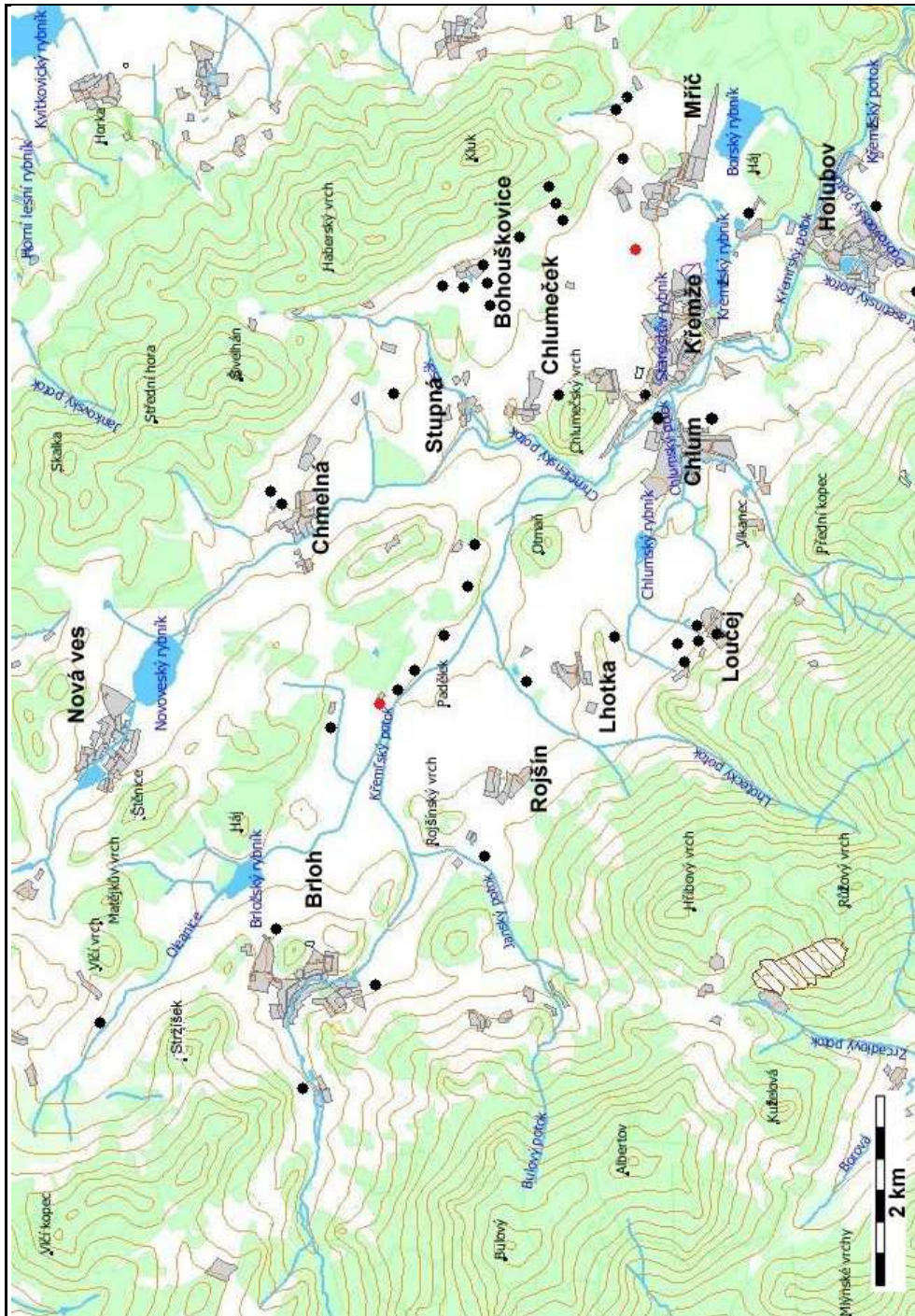

Obr. 61 – Bronzová rolnička z k. ú. Brloh (Polách 2009).

Obr. 61 – Bronzová rolnička z k. ú. Brloh (*Polách 2009*).

Obr. 62 – Mapa vrcholně středověkých lokalit na území Křemžské kotliny.

Katalog lokalit (Pták 2008):

Lokality jsou řazeny v abecedním pořádku. Pro přehlednost je vždy v závorce uvedeno katastrální území, pod nějž daná lokalita spadá. Lokality jsou označeny stejně jako v textu této práce. Lokality jsou charakterizovány následujícími údaji.

- **Typ**- v práci jsou rozlišovány tyto typy lokalit: sídliště, výšinné sídliště, hradiště, zemědělská aktivita a ojedinělý nález, (jiné typy lokalit nebyly na vymezeném území zatím zachyceny)
- **Lok**- je uváděn pomístní - traťový název, vzdálenost od pevného orientačního bodu, nadmořská výška je většinou odečtená ze ZM 10 a uvedena v metrech
- **ZM**- uvedeno číslo základní mapy 1:10 000 a koordináty měřené vždy od západní: jižní sekční čáry uvedené v milimetrech
- **Okol**- uvedeny okolnosti nálezu (výzkum, povrchový sběr, náhodný nález), instituce či osoba, která nález učinila. Nálezy, které pochází z prospekce Jaroslava Polácha, mají zkratku JP.
- **Dat**- datace nálezu (VS1, VS2, NOV1 u přesněji datovatelných nálezů je uvedeno století)
- **Ulož**- aktuální uložení nálezu, je uvedena zkratka muzea či instituce, je uvedeno přírůstkové či inventární číslo (v případě, že již nález již evidován).
- **Lit**- odkazy na literaturu a prameny (nálezové zprávy, nepublikované nálezové zprávy a poznámky)
- **Pozn.** - další informace

Bohouškovice I. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 350 metrů SZ od středu obce, trať „Za močidly“, 566 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 351:089
- Okol: sběr JP, 21 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (2 pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Bohouškovice II. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 150 - 400 metrů Z od středu obce, 558 – 567 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, polygon 337:071, 350:076, 360:070, 361:062, 350:065
- Okol: sběr JP, 220 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (2 pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Bohouškovice III. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 350 - 500 metrů Z od středu obce, trať „U probošta“, 558 – 567 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, polygon 326:048, 325:058, 332:057, 342:058, 335:048
- Okol: sběr JP, 180 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (2 pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Bohouškovice IV. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 300 metrů JZ od středu obce, trať „U božích muk“, 565 – 566 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 355:045
- Okol: sběr JP, 100 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (2 pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Bohouškovice V. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 100 m J od středu obce, 565 – 566 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 378:052
- Okol: sběr JP, 80 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (2 pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Bohouškovice VI. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 550 metrů JV od středu obce, trať „Dolní lesík“, 565 – 566 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 395:010
- Okol: sběr JP, 9 zlomků VS1KE
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Brloh I. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště
- Lok: intravilán obce, ppč. 83/4, 83/5 , 83/1,83/6, 562 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, 166:116 a 168:113
- Okol: záchranný výzkum JČM 2000 - 2004
- Dat: VS1 (2. pol. 13.)
- Ulož: JČM, č. s. 9364/00 – 9410/00, č. s. 9847/03 – 9850/03, č. s. 10170/04 – 10195/04
- Lit: *Chvojka 2003a, 21*
Chvojka 2006, 24
Chvojka 2007, 21
- Pozn.:

Brloh II. (k. ú. Brloh)

- Typ: výšinné sídliště
- Lok: Kněžský vrch, 270 m SV od středu obce, 624 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 201:140
- Okol: mikrosondáž soliterních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), 5 zlomků VS2 KE
- Dat: VS2 (15. – 16.)
- Ulož: u p. Hrubého
- Lit: *Kuna ed. 2004, 368 – 371*
Hrubý 2003a, 21
- Pozn.:

Brloh III. (k. ú. Brloh)

- Typ: hradiště
- Lok: vrch Stržíšek, 1250 m SZ od kostela v Brloze, 707 m n. m
- ZM10: 32-21-14, polygon 095:228, 104:232, 107:230, 104:219, 094:218
- Okol: mikrosondáž soliterních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), 12 Fe zlomků a několik zlomků KE VS2 a NOV1
- Dat: VS2 a NOV1
- Ulož: JČM inv. č. A 2513 – 25327
- Lit: *Hrubý - Chvojka 2002*
Hrubý 2003b, 92
- Pozn.:

Brloh IV. (k. ú. Brloh)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: vrch Na Pláni, 950 m JV od kostela v Brloze, 580 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 260:062
- Okol: mikrosondáž soliterních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), negativní zjištění
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Brloh V. (k. ú. Brloh)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: vrch Stráž, 400 m JV od kostela v Brloze, 620 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 219:098
- Okol: mikrosondáž soliterních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), negativní zjištění
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Brloh VI. (k. ú. Brloh)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: vrch Zámek, 870 m JZ od kostela v Brloze, 645 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 113:082
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), negativní zjištění
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Brloh VII. (k. ú. Brloh)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: vrch Zámek, 1580 m J od kostela v Brloze, 646 m n. m
- ZM10: 32-21-19, 233:365
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), negativní zjištění
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Brloh VIII. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita (negativní zjištění)
- Lok: intravilánu a extravilánu obcí Jaronín a Sedm Chalup, 590 až 690 m n. m
- ZM10: 32-21-13, polygon 435:116, 488:397, 538:443, 573:380, 643:365, 624:310, 573:357
- Okol: záchranný výzkum JČM 2000 – 2001 (O. Chvojka), negativní zjištění
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Chvojka 2003b, 92*
- Pozn.:

Brloh IX. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole J a JV od hřbitova, 552 – 564 m n. m
- ZM10: 32-21-14, ?
- Okol: sběr JP, 13 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Brloh X. (k. ú. Brloh)

- Typ: zemědělská aktivita
- Lok: pole 100 metrů SV od kravína, trať „Zásadnice“, 562 - 564 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 214:177
- Okol: sběr JP, 7 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Brloh XI. (k. ú. Brloh)

- Typ: zemědělská aktivita
- Lok: pole 800 metrů J od kostela v Brloze, trať „Hlinka“, 592 - 596 m n. m
- ZM10: 32-21-14, 163:054
- Okol: sběr JP, 2 zlomky VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Brloh XII. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 100 metrů S od koupaliště, 573 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, 083:112
- Okol: sběr JP, 5 zlomků VS1 KE (2. pol. 13.)
- Dat: VS1 (2. pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Brloh XIII. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 130 metrů Z od autobusové zastávky Sedm Chalup, 578 - 582 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, 107:319
- Okol: sběr JP, 9 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Hrad a klášter na Kuklově (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště
- Lok: areál hradu, 730 m n. m.
- ZM10: 32-21-13, ?
- Okol: sběr JP, 1 zlomek VS1 KE (14.)
- Dat: VS1 (14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Hrad Dívčí Kámen (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: areál hradu, 456 m n. m.
- ZM10: 32-22-16, 195:060
- Okol: výzkum JČM 1966 a 2002, VS1 – VS2 KE (13. - 16.)
- Dat: VS1 – VS2 (13. - 16.)
- Ulož: JČM
- Lit: *Hejna 1966, 35 – 44*
Hejna 1986, 131 – 150
Effenberková - Chvojka 2002, 51 - 55
- Pozn.:

Holubov I. (k. ú. Holubov)

- Typ: sídliště
- Lok: intravilán obce, čp. 1, 512 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, polygon 412:072, 412:067, 422:068, 428:067, 431:072, polygon 456:071, 445:089, 460:120, 467:121, 488:118, body 451:052, 488:080, bod 412:067
- Okol: sběr JP, 19 zlomků VS1 KE (přelom 13. – 14.)
- Dat: VS1 (přelom 13. – 14.)
- Ulož: RMČK př. č. 59/02
- Lit: *Effenberková 2003, 68 - 69*
- Pozn.:

Holubov II. (k. ú. Holubov)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 90 m J od silnice k Třísovu, 510 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 475:060
- Okol: náhodný nález K. Muka, desítky zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (přelom 13. – 14.)
- Ulož: JČM inv. č. A24883
- Lit:
- Pozn.:

Holubov III. (k. ú. Holubov)

- Typ: sídliště
- Lok: pole na severovýchodním okraji obce 110 m na V od Sýkorova rybníka, 508 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 479:176
- Okol: sběr P. Břicháčka několik VS1 KE (13.)
- Dat: VS1 (přelom 13.)
- Ulož:
- Lit:
- Pozn.:

Chlum u Křemže I. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: intravilán obce Chlum, okolí tvrze, 514 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 224:226
- Okol: náhodný nález ?, 140 zlomků VS1 KE (13.) a 6 zlomků VS1 – VS2
- Dat: VS1 (13.)
- Ulož: JČM inv. č. 18381, 18382, 18384, 18385
- Lit:
- Pozn.:

Chlum u Křemže II. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: výšinné sídliště
- Lok: vrch Vlkanec, 1030 m JZ od středu obce, 601 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 163:141
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos(P. Hrubý), několik VS2 – NOV1 KE zlomků
- Dat: VS2 – NOV1
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Chlum u Křemže III. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: intravilán obce asi 400 m SV od jejího středu, 506 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 261:246
- Okol: sběr JP, 10 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Chlum u Křemže IV. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 300 metrů JV od středu obce, trať „Na hradě“, 513 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 260:203
- Okol: sběr JP, 3 zlomky VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Chlumeček I. (k. ú Křemže)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: vrch Otmaň, 1380 m JZ od středu obce, 578 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 128:330
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Chlumeček II. (k. ú Křemže)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: Chlumečský vrch, 450 m JZ od středu obce, 610 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 249:323
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Chlumeček III. (k. ú Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 500 m JV od středu obce, trať „U Janíčka“, 545 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 290:325
- Okol: sběr JP, 15 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Chmelná I. (k. ú Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 250 m SV od středu obce, trať „Mezi lučnicí“, 548 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 126:210
- Okol: sběr JP, 14 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Chmelná II. (k. ú Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 450 m SV od středu obce, trať „Nad hromadami“, 548 - 560 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 140:225
- Okol: sběr JP, 20 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Krasetín I. (k. ú Holubov)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 600 m SV od středu obce, trať „Pod Vsí“, 555 - 560 m n. m.
- ZM10: 32-21-25, 435:375
- Okol: sběr JP, 31 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Křemže I. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: intravilán obce Křemže, pomístní název na „Na Hradě“, 523 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 299:229
- Okol: výzkum JČM přelom 19. – 20. st., zásobnice (?), keramická dlažba (14.) a soubor VS1 KE (13.)
- Dat: VS1 (13. - 14.)
- Ulož: zásobnice (inv. č. 88) a keramika v JČM a keramická dlažba v RMČK
- Lit: *Erné – Vařeka - Zavřel 1997, 41*
- Pozn.:

Křemže II. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště (negativní zjištění)
- Lok: intravilán obce Křemže, 523 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 320:240
- Okol: výzkum RMČK 2005 (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Pozn.:

Křemže III. (k. ú Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 50 metrů S od hřbitova, trať „Pasíčka“, 530 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 296:276
- Okol: sběr JP, 35 zlomků VS1 KE (2. pol. 13.)
- Dat: VS1 (2. pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Lhotka I. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: Kellerův kopec, 410 m JV od středu obce, 585 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 038:272
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Lhotka II. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 520 m JV od středu obce, 552 - 558 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 050:264
- Okol: sběr JP, 10 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Lhotka III. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 450 m S od středu obce, 529 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 002:338
- Okol: sběr JP, 21 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Loučej I. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: Lhotecká doubrava, nachází 900 m Z od středu obce, 661 m n. m.
- ZM10: 32-21-19, 471:180
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Loučej II. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 130 m Z od kapličky v obci, 582 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 062:166
- Okol: sběr JP, 7 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Loučej III. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 150 m V od vepřína, 570 - 573 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 035:194
- Okol: sběr JP, 7 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Loučej IV. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 400 m SZ od středu obce, 556 - 574 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 050:200
- Okol: sběr JP, 9 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Loučej V. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 200 m SZ od středu obce, 556 - 574 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 063:177
- Okol: sběr JP, 26 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Loučej VI. (k. ú. Chlum u Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 200 m S od středu obce, 560 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 074:187
- Okol: sběr JP, 4 zlomky VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Mříč I. (k. ú. Křemže)

- Typ: ojedinělý nález
- Lok: pole 500 m SZ od středu obce, 533 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 410:290
- Okol: průzkum detektorem kovů JP, fragment bronzové rolničky VS2(16.)
- Dat: VS2 (16.)
- Ulož: JČM
- Lit: *Polách 2009, 155 - 174*
- Pozn.:

Mříč II. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 950 m S od středu obce, trať „Horní lesík“, 577 a 578 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 448:370 a 450:374
- Okol: sběr JP, 30 zlomků VS1 KE (2. pol. 13.)
- Dat: VS1 (2. pol. 13.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Mříč III. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 950 m SZ od středu obce, trať „Horní lesík“, 562 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, 427:358
- Okol: sběr JP, 10 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Mříč IV. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 800 - 900 m SZ od středu obce, 562 m n. m.
- ZM10: 32-21-20, polygon 421:353, 428:363, 433:354, 426:348
- Okol: sběr JP, 135 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Mříč V. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 800 - 900 m SZ od středu obce, 542 - 548 m n. m.
- ZM10: 32-22-16, 031:302
- Okol: sběr JP, 135 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Mříč VI. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 150 - 250 m SZ od samoty „Štroba“, 538 m n. m.
- ZM10: 32-22-16, 057:302 a 067:316
- Okol: sběr JP, 7 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Nová Ves I. (k. ú. Nová Ves)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 1500 m S od středu obce, trať „Roháčov“, 536 m n. m.
- ZM10: 32-21-09, 373:100
- Okol: sběr JP, 11 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Nová Ves II. (k. ú. Nová Ves)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 250 - 350 m J od vrchu Sosnovec, trať „Průvoz“, 542 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, polygon 374:142, 390:143, 405:137, 390:134
- Okol: sběr JP, 13 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Rojšín I. (k. ú. Rojšín)

- Typ: hradiště, výšinné sídliště (negativní zjištění)
- Lok: Rojšínský vrch, 660 m SZ od středu obce, 600 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, 338:013
- Okol: mikrosondáž solitérních kopců v CHKO Blanský les 2000 – 2001, JČM + Archeos (P. Hrubý), (negativní zjištění)
- Dat:
- Ulož:
- Lit: *Kuna ed. 2004, 371*
- Pozn.:

Rojšín II. (k. ú. Brloh)

- Typ: ojedinělý nález
- Lok: pole 200 m V od samoty „U Pekařů“, 542,5 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, 415:095
- Okol: průzkum detektorem kovů JP, bronzová rolnička VS2(16.)
- Dat: VS2 (16.)
- Ulož: JČM
- Lit: *Polách 2009, 155 - 174*
- Pozn.:

Rojšín III. (k. ú. Brloh)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 350 - 450 m V od samoty „U Pekařů“, 532 - 538 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, polygon 427:088, 435:090, 439:085, 433:083
- Okol: sběr JP, 13 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Rojšín IV. (k. ú. Rojšín)

- Typ: sídliště
- Lok: pole 50 - 300 m SZ od samoty „U Šimečků“, 532 m n. m.
- ZM10: 32-21-14, polygon 453:079, 455:083, 466:072, 470:061, 475:059, 463:070
- Okol: sběr JP, 65 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit: *Polách 2007, 6*
- Pozn.:

Rojšín V. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 300 m JZ od samoty „U Běhounků“, 528 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 020:050
- Okol: sběr JP, 15 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Rojšín VI. (k. ú. Rojšín)

- Typ: zemědělská aktivita
- Lok: pole 200 m JZ od samoty „U Bětáků“, 560 m n. m.
- ZM10: 32-21-19, 310:356
- Okol: sběr JP, 3 zlomky VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Stupná I. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 100 - 300 m JZ od samoty „Štroba“, 535 - 542 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 078:036 a 103:031
- Okol: sběr JP, 12 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Stupná II. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 150 - 200 m J od Stupenských Jednot, 539 - 549 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, polygon 143:040, 141:046, 151:048, 153:043
- Okol: sběr JP, 16 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.:

Stupná III. (k. ú. Křemže)

- Typ: sídliště – zemědělská aktivita
- Lok: pole 200 - 300 m SV od osady Katovy Lesní Chalupy, 567 - 575 m n. m.
- ZM10: 32-21-15, 567 - 575
- Okol: sběr JP, 30 zlomků VS1 KE (13. – 14.)
- Dat: VS1 (13. – 14.)
- Ulož: JČM
- Lit:
- Pozn.: